

VAJAT ERP

DOK HOLIDEJ

BROJ: 7

CENA 1 D.

ZLATNI BIL

ČITAJTE SLEDEĆU SVESKU CRTANIH ROMANA

CRTANI ROMANI

CENA 1 D.

131

**SVAKOG 1-og, 10-og i 20-og
U MESECU NOVA SVESKA!**

64 STRANE – 1 DINAR!

ZLATNI BIL

Naslov originala:

WILLIAM MARK

DER GOLDEN BILL

Copyright by Martin Kelter Verlag

Kada je Hari Valker pritisnuo usijanu potkovicu na konjsko kopito, začulo se cvrčanje i gust, beličasti oblak dima podigao se visoko. Oštar miris sagorele rožne materije prodirao je kroz poluotvorena vrata u dvorište.

Valker je morao ovaj težak posao da obavlja sam. Radio je to, doduše, dobro i spretno. Potkovicu je bila brzo prikucana i izglačana, a kopito istrugano. Valker pusti nogu konja, uspravi se i obrisu rukavom oznojeno čelo. Bilo je veoma naporno raditi bez ičije pomoći. Koliko je već puta mali rančer Hari Valker hteo sve da napusti i ostavi i vrati se natrag na istok, odakle je pre pet godina došao ovamo.

Život je ovde na zapadu bio veoma težak. Težak i gorak. Pašnjaci kao da nisu trpeli ni jednog čoveka. Pašnjaci, ili, bolje rečeno, Bil Kamberlend. Na pet stotina milja unakolo nije bilo ranča kakav je bio Kamberlendov.

U celom tom kraju, kud god bi se čovek obreo, video bi goveda koja su na levoj strani nosila žig sa velikim „K“. A ako bi na putu sreo grupu jahača, bili bi to Kamberlendovi momci.

Malih rančera je bilo samo nekoliko, ali su bili tako siromašni, da nisu mogli da drže kauboje. Sve to, međutim, i ne bi bilo značajno, da su ljudi sa Kamberlendovog ranča bili miroljubivi. Ali oni nisu bili

samo tvrdokorni, gordi i nestrpljivi, nego i nepravilni, surovi i pokazivali su, bez ustručavanja, da svakom ko nije sa velikog ranča žele da ode do đavola.

Ne, ovde gore, na zelenim, pašnjacima, život doista nije bio ni lep ni lak. Ovde, između Abilene i Vičite.

Valker se podbočio i posmatrao novu potkovicu na kopitu svog dorata. Zatim se, gundajući, dao na posao da iskuje novu. Zvonak zvuk čekića koji je odskakao po gvožđu, dopirao je u dvorište. Kada je usijano gvožđe uhvatio klještima i prineo drugom kopitu, začuo je oštar glas:

— Pazi da ne ispečeš šape, Valker!

Rančer baci pogled na dvojicu jahača, koji su zastali u sred dvorišta, nedaleko od šupe, a onda se opet lati posla.

Dva jahača su sačekala da rančer potkuje konja, a onda jedan od njih reče zajedljivo:

— Dobro je što potkivaš svog konja, Valker. Biće ti potrebne nove potkovice!

Valker nije ništa odgovorio. Još uvek je držao dugokraka klešta u ruci i posmatrao pridošlice nemo i upitno. Mali rančer je bio čovek četrdesetih godina. Na njegovom licu su se videli duboko urezani tragovi napornog života. Bio je visok i mršav.

Jahači su, pak, izgledali sasvim

drugačije. Jedan od njih je bio plećat, surovog lica, punog ožiljaka, sa parom razmaknutih, hladnih, prodornih očiju. Nos mu je bio kratak i širok a usta široka. Isturena brada odavala je čvrstu volju i brutalnost. Ispod širokog oboda crnog stetsona izvirivali su pramenovi žućkasto-plave kose. Imao je crni kožni prsluk i plavu košulju. Oko bedara nosio je opasač načičkan mecima, a na desnoj strani kolt. Čovek je bio kauboj od glave do pete. Na rukama, nemarno spuštenim na jabuku sedla, videli su se tragovi teškog posla. Sedlo je bilo izbrazdano tragovima lasa, a i konj koga je jahao bio je prava kaubojska životinja, naviknuta na određeni posao.

Drugi jahač se veoma razlikovao od prvog. Bio je takođe plećat, ali veoma uskih bedara i imao bledo, mršavo, tvrdo lice, jako isturenih jagodica, što je odavalo njegovu indijansko poreklo. Oči, tamne i prodorne, koje nije skidao sa Valkera, bile su uske kao prerez. Nosio je belu košulju. Sve ostalo na njemu, kaput, pantalone, šešir, bilo je crno. Oko bedara je nosio dupli, ukršteni opasač sa nisko obešenim futrolama, u kojima su se nalazila dva kolta kalibra 44, sa drškama ukrašenim sedefom.

Hari Valker je tačno znao koga ima pred sobom. Poznavao je dvojicu posetilaca. Svako u ovom kraju ih je poznavao. Plavi momak je bio Mak Hejli, nadzornik poznatog Kamberlend ranča. A momak u crnom kraj njega, Ted Seron, revolveraš iz Abilene, koga je bogati rančer Bil Kamberlend najmio. Samo prodoran pogled ovog revolveraša mnogima je bio dovoljan da sprovedu bez pogovora sve što Kamberlend zaželi.

Mak Hajli se laktom naslonio na sedlo i široko iscerio:

— Pa i sam znaš, Valker, da će tvom konju biti veoma brzo potrebne nove potkovice, zar ne?

Valker protrlja bradu.

— Ne, Hajli, to nisam znao.

Nadzornik se grohotom nasmeja.

— Naivčina! Ali zakucao si ih ipak. To je, u stvari, najvažnije.

Izenada se uspravio. Smeh nestade kao rukom odnešen.

— Izgubićeš se odavde, Valker!

Rančer zabaci glavu malo u stranu.

— Da se izgubim? A zašto?

— Kamberlend ranču su potrebni pašnjaci!

— Moji pašnjaci?

— Zar tebi pripadaju?

— Da. Ja sam ih zakupio od Vila Termolena.

— Termolen? — primeti Hejli potcenjivački. Stari Danac već godinama ne mrda iz naslonjače. On je svu zemlju prodao Bilu Kamberlendu.

— I moju zemlju?

— Sve! — odbrusi nadzornik oštro.

Valker nabra obrve.

— To on ne može. Ja sam pašnjake ovde u dolini, sve do Blek Hola, zakupio na deset godina. Tek je pet prošlo.

— Ostalih pet ti poklanjamo. Moraš da ideš, burazeru! Nema nikakvog smisla. Imaš samo osamdeset goveda i tri konja. S tim ovde ništa ne možeš da postaneš. Da te veliki Bil ne tera odavde, već bi to neko učinio. Glad ili slično. Utuvi to dakle, sebi u glavu, Valker, i nestani odavde.

Mali rančer se uspravi.

— To bi vam odgovaralo. Već ste sve rasterali. Skoro sve, Voghamove, Raninga, zatim Lata Kolinsa, Džesi Harisa, Patersona i Askina. Ali mene nećete pokrenuti. Mene ne, a ni Pita Hartmena ni Boba Hantera!

Nadzornik se ponovo isceri i reče blago:

— Videćemo, Valker. Prokleti Hartmen ima tvrdnu glavu i misli da sa svoja tri sina može da se suprot-

stavlja svakome. I njega ćemo potprašiti.

— Nećete se usuditi! — uzviknu Valker ljutito.

— Sačekaj!

— On se u ovom kraju borio sa Sijuksima. On je ovde bar koliko i Kamberlend.

— On će nestati. On i njegov prijatelj Hanter. A i ti s njima!

— Banditi! — prosikta Valker.

Oči revolveraša Serona se smanjiše. Desnica mu kliznu prema kolutu.

Hajli reče mirno:

— Budi oprezan, burazeru! Nemoj da dobijem želju da te isprebijam!

— To bi ti ostala samo želja, Hajli. Ja sam stariji skoro dvadeset godina od tebe, ali sam takve, kakav si ti, još pre deset sitnio u komade. Gubi se!

Pre nego što su nadzornik i njegov mračni pratilac mogli da se maše oružja, Valker je munjevito dokopao dvocevku iza vrata i uperio je na jahače.

Teđ Seron je piljio s nevericom u svetlucavu cev. Nikako nije mogao da se pribere, jer ni u snu nije mogao da sanja da je rančer tako hitar.

— Zatvori usta, Seron! — reče rančer grubo. — Moglo bi se inače dogoditi da neko zrno sačme zaluta među te tvoje žute zube. A sada se gubite, momci! Nisam nimalo raspoložen da se sa takvim tipovima ovde prepirem! Imam posla!

Hajli pogleda sačmaricu. Zatim zviznu kroz zube. Lagano, beskrajno polako, okrenuo je konja i izjahao iz dvorišta. Revolveraš ga je pratio kao senka.

Valker ih je neko vreme sledio pogledom. Onda procedi kroz zube:

— Prokleti banditi!

Nameravao je da još što-šta obavi. Trebalo je napraviti prozor na ambaru, na vratima šupe za alat danima je slomljena šarka...

Hari Valker je, međutim, sada imao da obavi mnogo važniji posao. Osedlao je dorata, zaključao kuću, bacio se u sedlo i odjahao u pravcu severozapada.

Tek predveče stigao je na mali ranč Boba Hantera.

Bradati Hanter mu je preko dvorišta pošao u susret.

— Zdravo Valker! Koja te golema nevolja dovodi ovamo u sred sedmi-ce?

Valker obavesti suseda o Hajlijevoj poseti.

Hanter odmahnu glavom, izvuče pribor za pušenje iz džepa, sede na grubo istesanu klupu kraj bunara i napuni lulu.

— Imao si najbolju nameru, dolazeći ovamo, samo zbog toga. Ali, suviše je kasno. Hajli je, naime, juče bio kod mene. Izdao mi je isto naređenje. Rekao sam mu da je to zgodna ideja, ali samo za Big Bila, a ne i za mene. Na to me je on opomenuo i odjahao.

Hanter je zamišljeno ćutao i gledao svoje snažne, suncem opaljene šake.

— Ako se još jednom bude pojavio, tući ću ga i onog njegovog klipana, sve dok ne ostanu u prašini. Razumeš li, Hari?

Valker takođe napuni lulu ponuđenim duvanom i odmahnu glavom.

— Ti nisi dobro shvatio, Bobe. Big Bil se ne šali...

— Znam to. Ali se ni ja ne šalim.

— Stvari stoje loše. Kamberlend hoće svu zemlju samo za sebe, Bobe. On ima najveći ranč u kraju, a krda goveda, koja poseduje, suviše su velika za njegove pašnjake. On ih već odavno napasa na Termolenovom imanju. A Hajli tvrdi da je Termolen prodao Big Bilu svu zemlju.

Hanter se trže.

— Sve! Zar i našu zemlju?
— Hajli tako tvrdi.
— To mora da dokaže!
— A ako bude dokazao, he? Ako mu je stari, doista prodao zemlju? Onda ćemo ovde porušiti sve: kuće, šupe, ambare, štale i korale i sve što smo mukotrpno gradili godinama. Prodaćemo goveda Big Bilu po ceni koju nam on bude hteo da da, i sa bošcom se vinuti u sedla, kao poslednji bednici. Možemo se vratiti u Sent Luis; tamo, odakle smo pre pet godina došli.

— To mi ne pada na pamet! — uzviknu Hanter.

— Neće nam ostati drugi izbor. A kada budemo u Sent Luisu, bićemo ono što smo i bili. Pet surovih godina, koje smo proveli ovde na pašnjacima, biće poklonjene đavolu. Đavolu koga nazivaju „zlatni Bil“!

Valker dunu tako snažno da se pepeo iz lule raspršta na sve strane.

Hanter se podiže i pođe prema kući. Valker ga je sledio.

Mali rančer Bob Hanter uze flašu viskija iz ormara i napuni dve čaše. Čutke su ispili. Onda Hanter obuče kaput i uputi se u štalu.

— Odjahaćemo do Hartmena!

Valker se složi.

*
*
*

U sred noći dva jahača su ugleđala sa jedne uzvišice zgrade Hartmenovog ranča.

Prišli su na puškomet, kada ih oštar glas prikova u mestu.

— Ko ste vi?

— Hej, Džoni! Mi smo to! Valker i Hanter. Moramo da govorimo s tvojim ocem!

Džoni, najmlađi rančеров sin, čuvao je stražu. Smenjivala su ga braća, Pit i Čarli.

Rančer je još bio budan. Sedec je zamišljeno za stolom i pijlio u lampu. Kada je čuo korake na verandi, ustao je, uzeo staru „kenta-

ki“ pušku sa zida i prišao vratima.

Danac Hartmen je bio visok, gotovo divovskog rasta, veoma jak. Mnoge godine, koje je proveo u ovoj surovoj zemlji, nisu ipak bile dovoljno jake da ovog tvrdokornog čoveka slome. Zemlju je, prema Saveznom zakonu od 1845. godine, obeležio koljem i dobio. Nešto pre nego što je Bil Kamberlend došao i zaposeo zemlju južnije. Prostranu brežuljkastu zemlju, obraslu pašnjacima, na kojoj je bilo mesta za hiljadu goveda. Kamberlend je zaposeo tri puta više zemlje od Hartmena. Nenasiti Kamberlend je u ono vreme gonio svoja tri kauboja tri dana i tri noći, samo da bi što više zemlje obeležio koljem i tako je on od države automatski dobio u vlasništvo. Hartmen se nije na to osvrtao. Nije vodio računa o tome. Punih trideset godina. Pre dve decenije mu Indijanci nisu omogućili da postane vlasnik celog Kamberlendovog poseda. Naime, odmah posle velikog rata, stari Hartmen se sa svoja dva sina uputio na Kamberlendov ranč, jer je od jednog trgovca čuo da se Sijuksi približavaju Kamberlendovom imanju. Stari Danac je baš stigao u pravi čas da otera sa imanja crvenokošce, koji su se upravo približavali prema zgradi u kojoj su ljudi bili sklonjeni. Bil Kamberlend nikada nije bio zahvalan čovek. Tada je ipak stegao svom susedu čvrsto ruku u znak zahvalnosti.

To je već davno, davno zaboravljeno. Big Bil je postao veliki čovek. Pripadao mu je lep komad Kanzasa. a imao je više goveda nego svi rančeri između Vičite i Dodž Sitija zajedno. Bio je kralj pašnjaka i hteo je to da dokaže.

Nisu mu više bili dovoljni sopstveni pašnjaci. Morao je da potisne i istisne svoje susede. Veliki broj siromašnih rančera nije izdržao taj pritisak i prodali su svoja imanja Kamberlendu po smešno niskoj ce-

ni. Valker i Hanter su ovaj zahtev oštro odbili. Ali Big Bil nije oduštao. Maltretirao ih je gde god je stigao. Pošto nije imao mogućnosti da im zatvori vodu, Kamberlend im je zatvorio prilazne puteve, tako da su morali da idu zaobilaznim, da bi stigli do grada Floransa, koji je takođe ležao na Kamberlendovom tlu. Jasno je da su građani Floranse bili gotovo svi Kamberlendovi ljudi, jer su bili obavezni prema njemu.

Prema tome, jasno je da su mali rančeri — zakupci i jedini još slobodni rančer Hartmen, nerado zalazili u grad.

Pit Hartmen, Hanter i Valker dogovarali su se sve do svanuća. Onda su sva trojica odjahali.

Stari je zastao ispred jedne humke iza kuće i skinuo šešir sa osedele glave. Zamišljeno je posmatrao grob svoje žene. Izgubila je život pre deset godina, prilikom poslednjeg napada Indijanaca. Još uvek je morao da jaši, da bi branio svoje pašnjake. Izgleda da na ovoj surovoj zemlji nikada neće naći mir.

*
*
*

Jahali su u Floransu. Kada su, pokriveni debelim slojem prašine, na oznojenim konjima, stali pred salun Džefa Kolinsa, građani su ih gledali mračno. Konačno, bili su to ljudi velikog Bila, ili „zlatnog Bila“, kako su ga mnogi nazivali.

Ušli su u lokal, poručili tri raki-je i zatražili od vlasnika mastilo i pero. Ovaj ih je ćutke uslužio i video da potpisuju neki ispisani papir.

Konačno su tri ćutljiva gosta platila račun i uputila se u šerifovu kancelariju.

Oven Kent je bio debeljuškast čovek, svetlih očiju. Posmatrao je trojicu rančera skupljenih obrva.

— Dobar dan, šerife — pozdravi Hartmen. — Molim vas da potpišete

jedan dokument, koji smo upravo sročili. Osim toga, moramo da vas zamolimo da o njegovoj sadržini ćutite.

Oven Kent je potpisao ugovor, koji su ova tri čoveka međusobno sklopila. Morao je da potpiše. Bila je to njegova dužnost, dužnost šerifa da slične ugovore zvanično potvrdi. Isto tako, bila mu je dužnost da o njima ćuti...

*
*
*

Dvadeset milja severno od grada, Hartmen se odvoji od dvojice prijatelja i nastavi sam put.

Hanter i Valker su nastavili prema severoistoku.

U kasno popodne ugledali su mali Valker ranč... i užasnuti zaustavili konje. Kuća je bila spaljena do temelja. Sa ugljenisanih greda, tu i tamo, dizao se po koji oblačak dima i pepela, a miris paljevine pekao je nozdrve.

Hari Valker je prebledео. Stisnutih usana posmatrao je ruine svog doma.

Gotovo ni reč nisu progovorili. Dali su se na posao. Posekli su nekoliko stabala na ivici šume, isekli ih i u znoju lica sagradili novu kuću, nešto manju od stare.

Kada je sused konačno otišao, Valker je zamišljeno gledao za njim. Obećao je da za nedelju dana dođe Valkeru u posetu.

Međutim, Valker nikada više nije imao prilike da vidi svog suseda Roberta — Boba Hantera živog.

Hanter je ležao pogođen u čelo na pragu svoje male kuće. Njegova stara puška ležala je kraj njega. Bila je prazna. Koltom se Hanter nikada nije služio. Bio je stočar, a ne revolveraš...

Valker je gotovo pola časa stajao kraj svog mrtvog suseda i prazno piljio u njegove velike, krvlju uma-

zane pesnice, koje, kao da su se zarile u peskovito tle.

Zatim je iskopao grob, postavio drvenu krstaču i vratio se kući. Nije se više usudio da se zadržava dugo van kuće. I dobro je učinio. Još iste noći imao je posetu.

Od kada mu je kuća spaljena, spavao je u šupi za alat, iako je podigao novu i u njoj imao krevet.

Kroz mali prozor na šupi mogao je da vidi celo dvorište. Ležao je budan te noći, s rukama ispod glave, zagledan u tavanicu. Iznemada je začuo sumnjiv šum. Bilo je to kotrljanje kamena ispod konjskih kopita.

Valker se uspravi i osmotri dvorište.

Dobro je čuo. Napolju su stajali jahači. Njihove siluete su se nazirale pod oskudnim svetlom zvezda.

Valker se nije dvoumio. Podigao je pušku, otvorio prozor i povikao:

— Hej, šta se desilo, ljudi?

Jedan revolver se oglasi mesto odgovora. Zrno se zarilo kraj same rančerove glave u zid šupe.

Odmah je odgovorio vatrom.

Dva čoveka kriknuše, a jedan konj bolno zarza.

Valker ponovo napuni pušku, otrča prema drugim vratima šupe i ponovo opali.

Nije promašio. Povici nekolicine noćnih posetilaca su to potvrdili.

Valker je video četiri jahača kako beže kroz kapiju u divljem galopu.

— Ovo im je izgleda za sada dosta — mrmljao je zlovoljno i ostao da osluškuje sve dok nije svanulo.

*
* *

Sledećeg prepodneva Hari Valker je odjahao do poštanske stanice udaljene sedamnaest milja. Tuda je prolazila kočija na liniji između Abilene i Vičite. Svakog dana pred podne kočija je ovde zastala ispred

niskih zgrada. Tu su se menjali konji i preuzimala pošta.

Dan je bio topao. Valker je lagano jahao prema stanici. Nije mu se žurilo, jer je bilo tek deset sati. Kočija se neće skoro pojaviti. Rančer zabaci šešir na zatiljak, obrisa sa čela krupne graške znoja i baci pogled prema koralu, gde su stajali poštanski konji.

Iznemada se trže. Jedna od životinja imala je zavoj oko vrata. Pravi zavoj od belog platna.

Valker potera konja prema koralu. Posmatrao je uporno previjenog konja, a onda kliznu iz sedla.

Pošto je konj sa zavojem stajao uz samu ogradu, Valker je mogao da ga dobro osmotri. Kada je pošao rukom prema vratu životinje, trže ga oštar glas:

— Hej, šta je sad to? Da nećeš možda da ukradeš tog konja?

Valker se lagano okrete i ugleda hladno lice revolveraša Teda Serna.

— Ne, sigurno ne. Samo sam posmatrao ovaj smešni zavoj.

— Da, boli ga vrat.

— Nadam se da nije od sačme? — uzvрати Valker zajedljivo.

Revolveraš se nasloni na zid ispod krova i reče cinično:

— Ko zna?

Valker prođe pored njega i uđe u stanicu. Službenik, mrzovoljan čovek širokog nosa i lica posutog pegama, promrmlja nešto u znak pozdrava.

— Hoću da predam pismo za Vičitu.

Čovek primi pismo.

— Reci, boga ti, Džim, jesi li namio stražara? — upita Valker uzgred.

Poštar nije podizao pogled.

— Kako? Misliš Serna? Ne znam uopšte šta on ovde traži.

Valker napuni lulu.

— Budi oprezan, Džim! Tamo gde se taj momak pojavi, zaudara. Do viđenja.

Zatim je pošao po svog konja. Kada je već bio u sedlu, bacio je još jedan pogled prema koralu. Na svoje veliko iznenađenje nije više video konja sa zavojem na vratu. I njegov jahač Ted Seron je nekuda otišao. Valker pogleda prema zapadu, izvuče pušku iz futrole i pođe napred.

Da ga negde taj bedni plaćenik ne vrebao? Konačno, za Bila Kamberlenda je to bio najprikladniji način da ljude koji su mu smetali ukloni s puta. Ovaj Ted Seron primao je platu kao revolveraš. Za tu, bez sumnje veliku platu, morao je da radi sve što je njegov poslodavac od njega tražio. A Kamberlend je tražio smrt onih koji ga nisu slušali, koji su mu se suprotstavljali. Valker je to znao. Mislio je na mučki ubijenog Boba Hantera, dok je jahao prema zapadu.

* *

Revolveraš Ted Seron nije vrebao malog rančera — zakupca Hari Valkerja. Odjahao je komad puta prema istoku, vezao crvenu trouglastu maramu preko lica, stegao košt u desnoj ruci i čekao poštansku kočiju. Pustio je da dođe do njega. Onda je opalio. Konji zastadoše. Kočijaš je podigao ruke visoko, čim je ugledao bandita.

Seron je zatražio gornji džak sa poštom. Zgrabio je laki paket sa nevičitu. Pismo naslovljeno šerifsoj Vinuo se u sedlo i u divljem galopu odjahao. U toku noći se na Kamberlendovom ranču već znalo da je rančer Hari Valker poslao pismo u Vičitu. Pismo naslovljeno šerifskoj kancelariji. Ali to pismo je ostalo da leži u radnoj sobi Bila Kamberlenda.

* *

Moransa je bila mali grad. Ništa veći od stotine sličnih, širom zapada.

Bilo je popodne. Sunce je pakleno peklo. Usamljeni jahač, koji je grabio glavnom ulicom, uzvitlao je visoke oblake prašine. Bio je visok, vitak, naočit, ozbiljnog, suncem opaljenog lica i nosio tamno odelo i niske crne čizme.

Ispred Kolinsovog saluna je kliznuo iz sedla svog kulaša i omotao uzde oko prečke, pa lagano pošao prema vratima krčme. Samo je letimično pogledao čoveka koji je kraj vrata sedeo u naslonjači od pruca, i ušao u lokal.

Do tog trenutka imao je utisak da je ceo grad utonuo u dubok san. Ušavši u lokal, jahač je stekao upravo suprotan utisak. Bio je dupke pun. Za stolovima nije bilo više ni jednog slobodnog mesta.

Stranac se uputi prema šanku, progura između dvojice ljudi i traži rakiju.

Kada mu je kafedžija doturio piće, stranac ga upita:

— Mister, gde ovde može da se nađe posao?

Kafedžija ga ispitivački odmeri.

— Kauboj? — upita kratko.

Stranac potvrdi.

— Hm, preko za stolom upravo sedi Mak Hajli. On je nadzornik Kamberlend ranča.

Stranac kratko pogleda prema pokazanom stolu, a onda se uputi tamo.

Krupni nadzornik je upravo igrao poker sa Julom Poterom, Halom Falingsom, Tomom Daglasom i Edom Hendersonom. Sve su to bili njegovi momci. Na zid iza stola bila su naslonjena još tri kauboja sa Kamberlend ranča i kibicovala. Badi Mor, mali, lukavi momak ride kose, upravo je hteo da da znak orkestru.

— Neću muziku! — odjeknu Mek Hajlijev glas oštro.

Badi pogleda svog nadzornika, pa

onda navuče šešir i zavalj se natrag u stolicu.

Stranac je stajao tri jarde od Hajlija, dotakao obod šešira i upitao:

— Jeste li vi mister Hajli?

Nadzornik je upravo izvukao keca pika, položio ga na sto i promrmlijao kroz zube:

— Da. Šta hoćete?

— Tražim posao.

— Aha!

Hajli je nastavio da se karta. Posle nekoliko minuta, upitao je, ne podižući pogled s karata:

— Jeste li kauboj?

— Da.

— Šta znate da radite?

— Sve.

Na to nadzornik dokopa čašu s viskijem sa stola i zavrļjači je uz uzvik:

— Hvataj!

Stranac spretno uhvati čašu, ali mu se viski razlio po licu.

Hajli ga je gledao, cereći se. A onda je prsnuo u nezadrživi smeh. Kroz kikot je jedva uspeo da procedi.

— Uhvatio je i čašu i piće!

Ostali ljudi oko nadzornika su se takođe grohotom smejali. I drugi su, po ugledu na Kamberlendove momke počeli da se smeju, iako nisu smatrali to baš naročito zabavnim.

Samo je stranac ostao ozbiljan. Spuštajući čašu na sto, nemarno je rekao:

— Dakle, kako stoji stvar sa poslom?

Hajli ispruži noge ispod stola i zavalj se u stolicu. Osmeh mu je iščezao s lica. Niko se u lokalu nije više smejao.

— Posao? Za prokletu skitnicu! Nosi se, do đavola, čoveče!

Stranac za šankom plati svoje piće i pođe ka vratima.

Napolju u pletenoj stolici bleđi čovek je još uvek sedeo. Kada su se

pomična vrata otvorila, bacio je za strancem zamišljen pogled.

— Hej, burazeru — tražiš li posao?

Stranac je rukom brisao lice od viskija i posmatrao čoveka sa ukrštenim opasačem oko bedara i dva kolta kalibra 44 u futrolama. Bio je to revolveraš Ted Seron.

— Da, tražim posao — uzvratil stranac i pođe ukočenih udova na ulicu do svog konja.

Seron se podiže iz naslonjače, pođe niz stepenice i nasloni se na ogradu verande. Ispitivački je posmatrao stranca, kao da je hteo da pronikne sve do njegove duše. Tražio je nešto što na strancu nije mogao da nađe. Najzad mu se usne pomakoše:

— Gde ti je kolt, burazeru?

Stranac se pope u sedlo. Nosio je opasač, ali nije imao ni futrolu, ni revolver. Nije odgovorio na revolveraševo pitanje.

Seron je insistirao, pomalo razdraženo.

— Jesi li ga izgubio?

— Možda — odgovori stranac i uhvati uzde desnom rukom.

Na to Seron prosikta:

— Smeo bih da se kladim da ti je puca u bisagama! Mislim da treba da pogledam!

Pre nego što mu je revolveraš prišao, stranac okrete konja.

Na to se pomična vrata saluna naglo otvoriše. Mak Hajli je stajao u njima i uzviknuo:

— Stoj!

U desnici mu je blistao kolt.

Jahač zaustavi konja i pogleda upitno nadzornika, koji prosikta:

— Ti si čuo da je ovaj džentlmen hteo da pogleda nešto kod tebe, skitnico!

Seron je posmatrao jahača skupljenih očiju. Stajao je na prvom stepeniku, bleđ, visok i mršav.

— Napred, Ted, pretresi ga! — doviknuo je nadzornik.

Seron je zastao, ne skidajući po-

gled sa stranca. Iza Hajlija su se tiskali ljudi, koji su upravo izašli iz lokala. Napeto su posmatrali scenu.

— Šta se desilo? — uzviknu Hajli nestrpljivo. — Da se nisi možda uplašio, Ted? Pogledaj gde je momak sakrio svoj kolt — ili možda još nešto!

Seron se i ne pomače. Piljio je u stranca, koji pogled svojih tamnoplavih očiju nije skidao sa revolveraša. U tim očima bilo je nečeg što je prosto kočilo. To je i revolveraš osetio. Zbog toga se i kolebao

Nadzornik ponovo viknu:

— Napred momci, pretresite mu bisage!

Kada su kauboji potrčali niz stepenice, Seron ih zaustavi, podižući levu ruku. Bio je to smešan pokret, koji je podsećao na marionetu. Ipak, ljudi zastadoše.

— Šta je sad? — gundao je nadzornik nestrpljivo. — Odmah ćemo videti ko je on. Napred, momci!

Pet opasnih momaka se ustremiše na jahača, svukoše ga s konja i bacili se preko njega.

Za to vreme Hajli pretresa bisage. Bacao je sve što je tamo našao na ulicu u prašinu: pribor za pušenje, maramicu, sapun, komad hleba, nož za hleb, češalj, dva kožna kaiša, pribor za krpljenje. Kraj njega je stajao Seron i posmatrao, držeći ruke zadenute za opasač.

Hajli pogleda na gomilu koja se valjala po uličnoj prašini, jer još nije uspela da savlada stranca.

— Pustite ga! — naredi nadzornik oštro. Ljudi ga pustiše.

Stranac se podiže sa zemlje. Lice mu je bilo prijavu i raskrvavljeno, a tamno odelo prekriveno debelim slojem prašine. Šešir mu je ležao zgužvan i izgažen kraj njega.

— Slušaj me dobro, skitnice — reče Hajli oštro. Mi ovde živimo u prokletu surovom kraju. Pre nekoliko dana, na trideset milja odavde, izvršen je napad na poštansku ko-

čiju. Sa naših pašnjaka stalno nestaju goveda. Već smo likvidirali jednog konjokradicu i sedam razbojnika, ali to izgleda nije dovoljno. Banditi stalno vršljaju ovuda. Ovde nam zbog toga skitnice nisu potrebne. Gledaj da do sutra u podne odmakneš bar pedeset milja, burazeru, inače ćemo ti polomiti kosti. Je li jasno?

Stranac je ćutke otresao prašinu sa odela, uzeo šešir i prišao konju.

Hajli mu pride sasvim blizu.

— Jesi li razumeo?

Stranac je upravo stavljao levu nogu u uzengiju. Lagano je okrenuo glavu.

— Jesam, Hajli. Bilo je sasvim jasno.

Zatim bez žurbe odjaha niz ulicu.

Hajli i njegovi ljudi se larmajući vratiše u lokal.

Stranac ugleda ispred radnje mala kola s arnjevima. Jedan čovek je s mukom tovario na kola bale žice, džakove i sanduke. Jahač potera konja do trema, sjaha i stade kraj kola. Baš u tom trenutku čovek je podigao težak sanduk da bi ga natovario na kola. Stranac prihvati jedan kraj, podiže ga i ubaci sanduk u kola. Čovek ga upitno pogleda.

— Tražim posao! — reče stranac.

— Posao? Hm, posla ima i te koliko, prijatelju, ali ja baš nisam bogat čovek.

— Ja ne tražim bogatog čoveka. Zar vi nemate ranč, mister?

— Imam, ali sasvim mali ranč. I ne mogu sebi da dozvolim luksuz da držim kauboj. Čovek se počesa iza uha. Ili ovaj, sačekajte! Pogledao je u kola. Imam jedan posao za koji mi je vraški potreban čovek. Umete li da postavljate bodljikavu žicu, čoveče?

— Umem, mister! To umem, svakako!

— Hm? — Mali rančer Hari Val-ker posmatrao je stranca uporno:

— Jeste li to imali neku kavgu? Stranac se gorko osmehnu.

— Ništa naročito, mister.

— Ovde u gradu?

— Gore u salunu. Pitao sam jednog nadzornika ima li posla za mene.

— Hej! Da to nije bio Mek Hajli?

— Da! On vodi Kamberlend ranč, zar ne?

— Da, to mu je posao!

Valker se uputi natrag u radnju, plati račun i pope se na kola.

Stranac je još stajao kraj njih. Valker ga pogleda.

— Kako se vi zovete?

— Vin Evans.

— Penjite se, Vin!

Evans uze svog konja, veza ga pozadi za kola i sede zatim kraj rančera.

Mala kola s amjevima lagano su se otkotrljala iz grada.

* *

Već posle tri dana Hari Valkeru je bilo jasno da je najmio prvoklasnog kauboja. Ovaj tamnokosi, vitki momak umeo je da radi oko stoke, kao retko ko, razumevao se u konje i uopšte znao sve poslove na ranču, tako da nije bilo potrebno ni da pita gde je proveo detinjstvo i mladost.

* *

Jednog toplog prepodneva Vin je bio sa kolima napolju na pašnjaci-ma. Postavljao je ogradu. Ne baš pravu. Prostirao je jedan jedini red bodljikave žice. Ona nije mogla da zaustavi tuđu stoku. Više je služila kao obeležavanje dokle doseže Volkerovo imanje. Samo veoma bogati rančeri mogli su sebi da dozvole da postavljaju trostruku ogradu od bodljikave žice. Za tako nešto, pravu zaštitnu ogradu, mali rančeri kao što je to bio Valker, jasno, nisu imali novaca. Svuda gde je u toku

prethodne nedelje Valker pobio kočiće, Vin je sada prostirao žicu.

Nebo je bilo plavo i providno, bez i jednog oblačka.

Vin se kupao u znoju. Njegova siva košulja bila je na leđima potpuno mokra.

Osvrnuo se i ugledao nekolicinu jahača kako se u galopu približavaju. Poznao je odmah Mek Hajlija i petoricu njegovih ljudi. Zaustavili su konje ispred ograde i mračno gledali čoveka koji je stajao kraj kola.

Konačno nadzornik progovori:

— Vidi, vidi, ko je ovde? Zar to nije ona pogana skitnica, koju smo nedavno oterali iz grada? Zar taj lupč nije morao već idućeg dana da napusti grad?

— Tako je Mek — u pravu si — promrmlja mršavi Hal Falings. — Trebalo je već sledećeg dana da nestane!

— A sada se taj momak još uvek muva ovuda — primeti zlobno Jul Poter. — Čak prostire žicu! Za koga to činiš, amigo?

Vin obrisala lice.

— Ja radim za malog rančera Valkera.

Tajac.

Samo je povetarac lelujavao visoku požutelu travu.

Mak Hajli reče tvrdo:

— Radiš za Valkera? Za poganog malog Valkera? Šta onda radiš ovde gore? To više nije Valkerov pašnjak.

— Jeste — uzvрати Vin nemarno.

— To je Valkerov pašnjak.

Lice nadzornika Hajlija se izobličilo od besa. Nagnuo je glavu malo u stranu.

— Čemu sad to, skitnico? Hoćeš li da se zabavljaš na moj račun? Valkerov posed se završava tamo daleko iza brežuljka. Ovde...

— Tako je pre bilo — objasni Vin mirno. — On je ovu zemlju nasledio od ubijenog rančera Roberta Hantera.

Kauboji se pogledaše međusobno.

— Nasledio? — upita Hajli naj-
zad.

— Da. Njih dvojica — Valker i
Hanter — su sklopili ugovor izme-
đu sebe, prema kome, u slučaju
smrti, jedan drugog nasleđuju.

— Aha! — reče Hajli oprezno. —
A gde je taj ugovor?

— Imam ga uz sebe za slučaj da
se neko interesuje. Gazda mi ga je
dao. Vin izvuče papir iz prsluka ko-
ji je ležao pozadi u kolima pa ga
pruži nadzorniku preko žice.

— Gazda? — mrmljao je ovaj či-
tajući. — Gazda! Kao da jedno tako
bedno zelje može biti gazda! Zatim
skupljenih obrva pročita šta je na
papiru pisalo. Što je dalje čitao, lice
mu je bilo mračnije. Lukavo pogle-
da Vina, pa reče:

— Šta je ovo? Ugovor?

— Da! Rančer Hartmen je potpi-
sao kao svedok, a šerif iz Florensa
ga je službeno overio!

— Šerif? — Hejli procedi psovku
kroz zube. — Znači, tako stoje stva-
ri! Oba bednika su sklopila ugovor,
ne obaveštavajući o tome Bila Kam-
berlenda!

— A zbog čega bi ga obaveštava-
li? Bio je to ugovor koji se odnosio
samo na njih dvojicu. Kamberlend
s tim nema ništa!

Na to se nadzornik naže nad sed-
lo i zaurila:

— Kamberlend nema s tim ništa?
Slušaj, nitkove! Ti se izgleda nisi
dovoljno uputio u stvari. Big Bil
Kamberlend je kralj ovih pašnjaka.
Svako ko ovde boravi mora da ga
pita kad nešto hoće da preduzme!
Nema samovolje! Ugovori! Pih! Gde
to ima? Kako mogu dva bedna na-
seljenika da međusobno sklapaju
ugovore, koji druge oštećuju?

— Koga taj ugovor oštećuje? —
upita Vin mirno.

— Koga? Još pitaš! Pa „K” ranč,
naravno!

— Naravno?

Hajli lako pobede. Zavalio se na-
trag u sedlo i podigao papir.

— Pogledaj, skitnice! Vidi šta ću
učiniti sa Valkerovim ugovorom!

Zatim ga iscepa u sitne komade i
gurnu u džep pantalona.

— Dakle, momak, šta je sad sa
ugovorom?

Vin sleže ramenima i okrete se
prema bali žice.

— To je vaša stvar, ako mislite
da možete uništiti jedan dokume-
nat. U svakom slučaju nije strašno.
Tri čoveka su, naravno, ovaj doku-
menat sačinili u tri primerka. To je
jasno!

Posle toga Vin potera konja i žica
poče lagano da se odmotava sa ko-
la.

Na to Hajli besno poteže kolt i
opali u kola. Kauboji su smesta sle-
dili njegov primer.

Konj nastavi da mirno vuče kola,
a Vin ležerno da hoda za njima, pri-
hvatajući žicu rukom, zastičenom
teškom kožnom rukavicom.

Hajli se našao kraj njega.

— Napred, pogano đubre! Izvuci
kolt!

Vin nastavi da prihvata žicu.

— Ja nemam kolt — uzvratio je.
— Vi to dobro znate.

— Treba da potegneš oružje, ina-
če ću te ovako ustreliti. Dosta ludo-
rija! Na ovim pašnjacima treba ko-
načno da se uspostavi red. To je
Kamberlendova zemlja. I ovde važi
njegov zakon.

Vin zastade i pogleda otvoreno
nadzornika.

— Zakon? — upitao je razvučeno.
— Ovo vi nazivate zakonom?

Mek Hajli skoči s konja. Prišao je
Vinu sasvim blizu.

— Sada ću narediti mojim mom-
cima da te tako pretuku da sam
nećeš moći da staneš na noge. Za
to ćeš, u ostalom, sam biti kriv.
Ovde se svako povinuje volji Big
Bila Kamberlenda! A ja izražavam
njegovu volju! Hej, Ed, zaustavi tog

blesavog konja. Kako je pošao, odmotaće žicu sve do Vajominga!

Dabeli Ed Henderson zaustavi polužno konja.

Zatim su petorica surovih kaubojja opkolili nenaoružanog Vina Evansa.

— Sada će od tebe načiniti iverke, skitnico! — siktao je Hajli. — Kako ti je palo na pamet da prihvatiš posao kod poganog, malog naseljenika? Kod lupeža koji krađe našu stoku? Kod čoveka koji je ubio svog sopstvenog suseda da bi se dokopao njegovog poseda...

Vin podiže glavu i reče ledeno:

— Vi tačno znate da to nije istina, Hajli. Valker i Hanter su bili prijatelji.

— Aha — zagrmje nadzornik. — Ko je onda ubio malog rančera?

Vin pogleda ljude oko sebe, jednog po jednog. Njegov pogled se zadržao na svakom licu za trenutak. Neki od prisutnih su se osećali neugodno pod tim pogledom.

— Znači tako? — promrsi Hajli. — Ti, bedni drumski razbojnice, nas sumnjičiš da smo uklonili Hantera!

Vin Evans je ćutao.

Na to nadzornik steže pesnicu i udari Vina po sred lica.

Čovek je stajao nepomično.

Nadzornik još jednom poteže pesnicom. Evans se i ne pomače.

— Brani se! Brani se, konačno! — kipteo je Hajli od besa. — Ukopaću te u zemlju!

Evans ga je hladno odmerio.

Iz dubine njegovih očiju izbijala je neka neobjašnjiva snaga, tako da nadzornik zastade. Stajao je ispred Vina, dok su mu ruke drhtale. Savlađujući bes, promrsio je:

— U redu, kukavno pseto! Nemaš kolt i ne braniš se. Ipak, imaš sreće. Dajem ti poslednju šansu. Imaš vremena do sutra u podne. Sretne li te posle tog vremena neko od mojih ljudi, imaće pravo da te ustrelli, imao kolt uz sebe ili ne!

Vin je mirno posmatrao nadzornika i upitao:

— Ima pravo da me ubije? Ko mu daje pravo na to?

Mak Hajli se podboči.

— Big Bil Kamberlend, razumeš li? Daje mu pravo da jednog kradljivca stoke, koji radi protiv njega, ustrelli kao šugavo pseto...

— ... ili kao bednog malog rančera — dopuni Vin.

Hajli udahnu duboko vazduh.

— Danas me više ne možeš izazvati, skitnico. Sklopili smo ugovor. A taj ugovor ima rok. Sutra u podne ističe. Tvoje vreme ističe. Što se više prostora nađe između tvog konja i Kamberlend ranča, tim bolje po tebe!

Zatim se nadzornik vinu u sedlo i odjaha, praćen svojim ljudima, u pravcu jugozapada.

*
* *

Sledećeg jutra nebo je bilo tamno sivo, prekriveno teškim oblacima. Vazduh je bio težak.

Vin Evans je upravo izvodio svog konja iz štale, kad naiđe Valker.

— Vi dakle, doista, hoćete da jašite?

Vin potvrdi.

Rančer se zagleda u nebo.

— Biće oluje. Sačekajte, doneću vam kabanicu.

Pošao je u kuću i vratio se sa širokom kabanicom koju je obično nosio po nevremenu preko ruke.

Evans je pričvrstio pozadi za sedlo, uzjaha konja i mahnu rančeru.

— Srećan put! — doviknu Valker. — Pozdravite starog, ako još može da čuje!

Vin Evans se uputio prema severu, prema Termolen ranču.

Oko podne počela je kiša, koja se skoro pretvorila u pljusak. Jahač se ogrnuo kabanicom i, ne obazirući se na nevreme, grabio napred.

Putovao je bez odmora cele noći.

Samo jednom, oko dva sata, predahnuo je kratko, a onda nastavio prema severu. Konj mu je, po svemu sudeći, bio naviknut na tako duga putovanja. Kada je svanulo, pljusak je prestao. Evans je jahao dalje. Konj je grabio bez zastoja.

Oko jedanaest sati ugledao je daleko na horizontu krovove zgrada nekog ranča. Bilo je pet zgrada. Već iz daleka, uprkos kiši, videlo se da je bio zapušten. Što se više primicao, sve su se jasnije videli znaci dotrajalosti i propadanja. Krovovi su na mnogim mestima prokišnjavaali. Svuda su nedostajale daske, kamenje. Na šupama, ambaru, štali.

Dvorište je pružalo tužnu sliku. Kiša ga je raskvasila. Kraj bunara su stajala kola kojima je nedostajao točak. Razmotana žica i pobacani kočevi ležali su u sred dvorišta, uz zidove zgrada i kraj vrata.

Preko, ispred velikog ambara, visilo je levo krilo velike kapije, držeći se još samo na najnižoj šarki, koja je cjukala na vetru.

Vin Evans je sjahao ispred neka da sigurno lepo uređene, a sada trule verande, ispred rančerske kuće. Mamuze su mu zvečale dok je hodao po poluistrulim, kišom nakvašenim daskama. Prišao je vratima. Nisu bila zaključana. Evans ih otvorio i zagleda se u polumračno predvorje iz koga su vrata vodila u sobe.

Termolen ranč nije nikada bio raskošan. Holanđanin se tokom celog života borio za opstanak. Vin Evans je došao da vidi da li je stari Termolen još živ.

Gurnuo je vrata široko i s naporom pokušavao da se navikne na mrak. Prozori su bili mali. Videlo se da su u indijanska vremena služili kao puškarnice, a kasnije tek malo prošireni. Ovde je na neki način sve podsećalo na indijanska vremena.

Vinove oči se još nisu sasvim privikle na polumrak, koji je vladao u

predvorju, kada ga jedan dubok glas trže:

— Pridite bliže.

Vin je pokušavao da prodre pogledom kroz mrak. Najzad je uspeo da nazre u uglu čoveka u naslonjači. Bio je pogrbljen, mršav, uveo kao skelet.

Evans mu lagano priđe. Stao je na tri koraka ispred starca.

Ugledao je pred sobom lice koje bi pre odgovaralo mrtvacu. Podnevna svetlost, koja je prodirala kroz uzane prozore, bacalo je bledu svetlost na čoveka u naslonjači, u tamno zelenom odelu. Lice mu je bilo kao pergament, a usta nalik na tanku crtu, ispresecanu mnogobrojnim borama. Preko brade, jagodica i čela koža mu je bila zategnuta kao na bubnju. Bio je potpuno ćelav, a uši su mu se gotovo providele. Samo su oči koje su se nalazile u tamnim dupljama, još imale sjaja i pokazivale da se u ovom skeletu još krije život.

Kada je Evansov pogled klizio preko starčeve prilike, zadržao se na bledim rukama koje su stezale neki prastari kolt.

Starčev pogled bio je prikovan za posetioca.

— Ja sam prijatelj — reče Vin Evans tiho.

Iznenada mu se učini da ga starac nije razumeo, pa ponovi glasnije.

— Ja sam prijatelj!

Starac klimnu glavom. Bilo je nečeg avetinjskog u njegovom pokretu. Vin nije mogao da odagna osećanje da starcu glava ne stoji dovoljno čvrsto na slabačkim ramenima. Klimao je glavom bez prestanka.

Evans podiže očajan levu ruku, kao da je hteo da mu da znak da prestane s klimanjem.

— Ja sam prijatelj, mister Termolen — rekao je nesigurno. — Došao sam da vas posetim.

Starac ponovo klimnu glavom.

— Možete da spustite kolt, ja sam

prijatelj! — reče ponovo Evans i gotovo očajno razvuče usne.

Starac opet klimnu glavom, ali zadržava kolt u rukama. Koža na zglobovima se belela a kosti providele kroz staračku kožu posutu bezbojnim smeđim pegama.

— Vi ste Termolen? — upita Vin. Starac uzvraća:

— Jesam. Bar mislim da jesam.

Pritom se nasmeja, otkrivajući bezube desni.

„Koliko može da ima godina?“ mislio je Vin. „Sigurno više od osamdeset.“

Onda starac reče:

— Da, ja sam Vilijem Termolen. U stvari, nije trebalo da me ovde nađete. Ja već odavno pripadam tamo. Pritom pokaza prema vratima. Ali ona me je zaboravila — ta smrt. Dugo godina je već čekam. Ne živim ja samo deset godina više nego što treba, nego i svih trideset.

Vin je upravo hteo da ga pita koliko ima godina, kad starac nastavi:

— Baš je lud ovaj svet. Prvo čovek nikako da odraste, zatim veruje da može večno da ima trideset pet. Konačno počinje da se boji starosti. Taj strah me mučio punih dvadeset godina. Dvadeset godina sam strepeo od starosti. Onda sam konačno prestao da brojim i počeo da čekam — smrt. Ali, nikako da dođe. Kad god se vrata otvore, pomislim: evo je!

Starac spusti kolt na klupicu kraj naslonjače.

„Zar on ovde živi sam?“ pomisli Vin. „Isključeno.“ Starac je bio potpuno bespomoćan. Upola živ.

Onda se dogodi nešto, što natera ledenom, tvrdokornom kauboju jezicu niz leđa. Kosa mu se podiže. Starac steže rukama drške naslonjače i u jednom pokretu se uspravi, stade pred Vina, a zatim ukočenim korakom pođe lagano kroz sobu do ormara i zapali lampu.

— Ovde je uvek mračno. Ranije sam nameravao da povećam prozo-

re, ali nikad nisam stigao. Prvo su me Sijuksi sprečili, a onda sam nisam više imao volje.

— Vi ovde živite sami? — upita Vin.

— Da! Hodite, sednite. Ja čak imam i rakije za vas. Tako retko neko naiđe. A grbavi Džeferson samo jednom mesečno donese ono što mi je potrebno.

Vin priđe stolu i zagleda se s nevericom u starca.

— Doista živite sami?

Mršavim rukama starac stavi dve čaše na sto. Onda je podigao flašu i bez podrhtavanja napunio čaše rakijom. Starac podiže čašu, pogleda Vina krajičkom oka i ispi na dušak. Vratio se u svoju naslonjaču i zalatio.

— Da, takav je život, prijatelju. Kada sam došao iz Holandije bilo mi je dvadeset. To prosto ni sam ne mogu da verujem. Pola veka sam gradio, borio se i tekao. Zatim sam čekao smrt. Sada mi je devedeset i devet.

— Devedeset devet — ponovi Vin, kao da ne shvata.

Starac podiže glavu. Lampa je bacala na njegovo koščato lice avetinjsku, žutu svetlost.

— Da, sinko, devedeset i devet! Ako budeš ponovo došao dvadesetčetvrtog oktobra i zatekao me da ovde sedim, biće mi sto. Tako je, sto godina. Nije šala, sinko. Na žalost ne. Kada mi je bilo pedeset nisam imao veću želju od toga da doživim sto godina. Ali kada mi je bilo sedamdeset, pa osamdeset i pet i momčad se razila, jer ih je Bil Kamberlend oteo, obreo sam se najzad sam, samcit. Sada sedim i čekam. Nestrljivo. Star sam i prestar. Napolju život teče dalje. Crvenokošci su mrtvi. Slomili su se o mene. Moja žena je mrtva, a moje dvoje dece već odavno je pod zemljom. Moj unuk je mrtav i svi moji prijatelji.

Starac ućuta i zagleda se u pod.

— Kada ste došli u Kanzas? — upita Vin.

Stari rančer uzdahnu.

— Utuvi u glavu taj broj, sinko — 1794. Šesnaestog aprila 1794. godine došao sam iz Bostona. U ono vreme je ovde bilo tiho i veoma usamljeno. Čak su i crvenokošci izbegavali ovaj kraj, jer im pašnjaci nisu odgovarali. Nisam mogao da se dokopam boljeg imanja. Ipak, istražio sam ovde, jer mi se kraj veoma dopao. Samo, ta ljubav mi nije bila uzvraćena. Ova zemlja me je gotovo uništila. Onda su ovamo došli crvenokošci, a kasnije se stalno ponovo vraćali. Najzad su o mene polomili zube. Otac poglavice Crvenog Oblaka stajao je ovde u dvorištu i vikao da sam tvrdoglav i da se više neće brinuti o meni. Da, onda su došla lepa, dobra vremena. Otišao sam po ženu. Doveo sam je iz Tek-sasa. I...

Iznenada stari podiže glavu i pogleda ozbiljno i duboko svog posetioca.

— Ko ste vi uopšte?

Stranac skide šešir.

— Zovem se Vajat Erp. — Nije imao snage da pred ovim starcem izrekne laž. Prosto nije mogao. — Ja sam pomoćnik maršala iz Vičite.

— Maršal? Vičita? — ponovi starac. — Vičita? Bio sam nekoliko puta tamo. U to vreme bilo je malo mesto. Kasnije je bilo čak dva saluna, berberin, dve konjušnice i tri radnje. Kažem, postala je kasnije veliki grad.

Vajat Erp nije imao srca da kaže starom Holandaninu da sada u Vičiti ima trinaest saluna, pet berberina, sedam konjušnica i bezbroj radnji...

Rekao je starcu svoje pravo ime, iako se to kosilo sa njegovim planom. Vest o smrti malog rančera Hantera stigla je i do Vičite. Hartman je naložio jednom putujućem trgovcu da obavesti mladog policaj-

ca Vajata Erpa o Hanterovom ubistvu. Ne samo o ubistvu, nego i o nedoličnom ponašanju ljudi sa Kamberlendu ranča.

Iako je Vajat imao posla preko glave u živom i prometnom gradu kakav je Vičita, uputio se uz maršalovu saglasnost na sever. Hteo je da ispita kako je mali rančer Hanter izgubio život, kao i da malo pri-pazi na ljude sa Kamberlendovog ranča i da motri na njih. To nije moglo da se izvede sa zvezdom na grudima. Čak se nije usudio da kaže svoje pravo ime, jer bi se moglo desiti da ga neko u kraju zna, iako je Vičita udaljena čitavu večnost od pašnjaka „K” ranča.

Ali starcu nije mogao da govori laži.

Na to ga starac upita:

— I šta hoćete vi, maršale?

Vajat uzvрати:

— To je zbog Vilijama Kamberlenda.

— Ha! Kamberlenda! — prekide ga starac. — Neću da čujem za njega. Je li taj lupež još u životu?

— Da. Ima ogroman ranč na jugozapadu, mister Termolen. A njegovim jahačima ponašaju se svuda kao pobednički vojnici u osvojenoj zemlji. Termolen odmahnu glavom.

— Đubre! Znao sam. Tako je bilo još pre dvadeset godina. Naziva se Zlatni Bil. Starac se resko nasmeja. Zlatni Bil! Ponašao se kao kralj, taj nitkov!

— Jeste li ga poznavali?

— Da. Videli smo se nekoliko puta. Prvi put pre trideset godina. Tada mi je bilo šezdeset. Znam tačno, jer sam tada sedeo sa starim indijanskim vodičem u Floransi i slavio svoj rođendan. Tada je došao Bil u salun Henrija Kolinsa.

— Sada salun pripada sinu — Džefriju — prekide ga Vajat.

— Tada je Bil imao dvadeset — nastavio je stari Termolen. — Ponašao se kao da mu pedeset i znao sve o upravljanju rančem i bogaće-

nju. Imao je nešto novca i bio veoma razmetljiv. Teks Džim je zapo-
deo kavgu s njim. Džim je bio ispra-
van momak. Bil ga je kasno u noć
izazvao na dvoboj. Pucali su jedan
na drugog u tamnoj ulici. Obojica
su po dva puta promašila. Onda je
Bil pogodio Džima u vrat. Hteo sam
da pridem Teksu, ali je Bil pucao
pomamno dalje, dok nesrećniku ni-
je sasuo četiri metka u telo. Od tog
časa sa njim nisam progovorio ni
reč. Srećom, ne vidamo se baš če-
sto. Mnoge milje dele njegovo i mo-
je imanje.

— Upravo radi na tom da to ras-
tojanje smanji — primeti Vajat.

Stari ga pogleda ispitivački.

Onda mu je Erp sve do u poje-
dnosti ispričao kako se ponašaju
Kamberlendovi ljudi u gradu i ce-
lom kraju uopšte. Kako su izigrali
i razjurili male rančere i naseljeni-
ke i, konačno, obavesti ga o Hante-
rovoj pogibiji.

Termolen se zavalio dublje u na-
slonjaču.

— Šta sam ja to navodno učinio?
Prodao svoju zemlju Big Bilu? To
je ružna šala. Sve dok budem živ
neću tom lupežu prodati ni pedalj
zemlje. To vam se zaklinjem. Han-
ter je mrtav. To mi je doista žao.
Jadnik je bio još mlad i veoma vre-
dan. Radio je i crnčio kao konj.
Znam to dobro. Valker je dakle po-
slednji?

— Da, on je poslednji zakupac na
vašoj zemlji. On se poziva na svoj
ugovor s vama.

— Valker? — Stari zatvori oči za
trenutak. — On je najbolji koga
sam u ovom kraju sreo. Da je došao
dvadeset godina ranije, postavio bih
ga za nadzornika na svom ranču.
Ali, bilo je već suviše kasno.

Vajat sede na klupicu. Osećao je
da starcu neobično godi što sa ne-
kim može da razgovara. Koristio je
ovu retku priliku. Užarenih očiju
pričao je o starim, dobrim vreme-
nima, kao i tužnim danima kada je

njegov ranč počeo sve više da pro-
pada. Preko dvadeset godina ga je
sam održavao. Zatim više nije mo-
gao. Bio je suviše slab za tako težak
posao. Stoku je rasprodao, bar ono
što nije pokrađeno. Tamo gde nije
bilo kauboja da čuvaju, lopovi nisu
imali nikakve prepreke.

— Da — zaključio je najzad stari
Termolen. — Pobrinite se o jednom
Valkeru. On ima sa mnom ugovor.
I on ostaje na snazi. Nemojte do-
zvoliti da položi oružje, maršale.
Nalazim da je to od vas veoma lepo
da o tome brinete...

— To mi je dužnost — branio se
Vajat.

— Dužnost? Žar u kraju gde se
veliki ponašaju prema malima kao
grabljive zveri? Znam veoma dobro
šta znači suprotstaviti se Big Bi-
lu, pratiti njegovo kretanje i bdeti
nad hordom njegovih divljih mo-
maka. To je težak posao, to što ste
naumili, maršale. Ali ja ću ovde se-
deti i moliti se za vas...

Starac obori glavu i počeo teško
da diše.

Vajat ga je gledao sa žaljenjem.

— Mogu li da učinim nešto za vas,
mister Termolen?

Lagano je podigao glavu.

— To je kazna živeti ovoliko. Ži-
veti, kada se to više ne želi. Da,
možete da učinite nešto za mene.
Založite se svim srcem da divljoj
zveri slomijete vrat. Bil Kamber-
lend je kao grabljiva zver koja pro-
ždire male, slabe životinje, nespo-
sobne da se brane. Slomite tog čo-
veka, maršale i učinili ste dobro
delo!

Nije imalo nikakvog smisla ob-
jašnjavati starcu da se ovde ne radi
o mržnji i osveti. Ne o ličnim ose-
ćanjima i mišljenju — nego samo
i jedino o pravdi. Rančer Vilijam
Kamberlend se oGREŠIO o zakon već
samim tim što je svojim jahačima
dozvolio da drugim ljudima prete i
šikaniraju ih. To je teška povreda
zakona. Ali ko je mogao da dokaže

da je o tome šta njegovi ljudi rade znao i da im je izdavao takva naređenja? Niko. Bil Kamberlend je bio nedužan sve dok se to sve nije moglo pripisati njemu lično.

Bila je teška, paklena stvar to što je maršal nameravao da sprovede. U Bilu Kamberlendu je imao protivnika divljeg, surovog i bezobzirnog.

— Jedan od vas će se na toj stvari slomiti — prekinuo je starac tišinu. — Vi ili Bil Kamberlend. Radi se o tome ko je od vas žilaviji. Na žalost, vi baš nemate mnogo realnih izgleda. Ne znam kako danas stoje stvari. Ali još u ono vreme Kamberlendovi ljudi su bili neopisivi lupeži, kojima je kolt veoma labavo stajao u futroli. Sumnjam da je danas drugačije. On ima dovoljno novca i može sebi sve da priušti: kauboje, koji se brinu o govedima, a i revolveraše koji kao sopstvena policijska trupa krstare zemljom i štite Kamberlendove interese. Tako sigurno i jeste, maršale. Osim toga, izgleda da je svuda na zapadu tako. Ovde se čovek služi sredstvima koji se graniče s razbojništvom. Mora da bude sprečen. U vama ima nečega... što daje nadu... nešto u vašim očima. Vi ste možda jedini čovek koji ima snage da zaustavi Kamberlenda. Moliću se za vas...

* *

Vest da je Termolen još živ i sasvim pri zdravoj pameti i da je potvrdio da se ugovor nije izmenio bila je za Hari Valkera prava radost.

Pripremio je svom kauboju veliki, ukusan stek i razgovarao s njim do duboko u noć, iznoseći mu sve svoje strepnje i brige.

Valker je upravo istresao lulu i podigao se da pođe na počinak, kada mu njegov kauboj reče krajnje mirno:

— Sutra ću nastaviti da prosti-

rem žicu oko Hanterove zemlje...

— To je ludost — reče Valker, gledajući ga ozbiljna lica. — Vi ste veoma vredni i sposobni, Vin. Ali nema nikakvog smisla da rizikujem vaš život. Mek Hajli će se vratiti i ustreliti vas. On se ne šali.

— On nema prava da puca na mene, niti da to nekom naredi — uzvraća kauboj, koji je za svog gazdu bio još uvek Vin Evans.

— Naravno da nema. Ali šta taj čovek mari za pravdu i zakon? Njegov zakon su moć i snaga. Sve ostalo je nevažno. Tako će i postupiti. Ništa nismo dobili time ako proigramo vaš život.

— To je moj život, mister Valker.

— Tako je, ali vi jašite za mene.

Vajat klimnu glavom.

— Tačno. Vašem ranču je potrebna oграда, gazda.

Rančer nabra čelo.

— Baš ste tvrda glava, Vin. Laka noć!

* *

U rano jutro sledećeg dana Vajat Erp kreće na put. Godinama je već znao sve što kauboj treba da zna, da puca, hvata goveda, žigoše, goni stoku i sve drugo što je spadalo u kaubojski posao. Tako mu ni prostiranje žice oko pašnjaka nije bio nepoznat posao. Već sa trinaest godina, davno pre nego što mu je otac krenuo iz Kalifornije na dugi put prema zapadu, radio je na ranču.

Kada se sada popeo na kola, stajao je rančer na kapiji dvorišta.

— Trebalo bi bar da ponesete kolt, Vin!

Kauboj odmahnu glavom.

— Ne, mister Valker. Čemu? Ovu da više ne krstare Indijanci. A ljudi koje bih mogao da sretnem, biće toliko brojniji, da jedan kolt može da posluži samo kao šala.

— Možda bi onda trebalo da ponesete dva — pokušao je rančer,

veoma zabrinut, da se malo našali. — Ne bi bilo loše, Evans. Ali ne ume svako da barata oružjem. Vi ne treba da se stidite toga što to ne umete. Odavno sam primetio. Da nije tako, zbog čega bi ste tako uporno odbijali da nosite oružje. Vi ste, pritom, odličan kauboj. Žao mi je što nemam veći ranč i što ne mogu da vam dam veću platu

Rekavši to, Valker se okrete i ode preko dvorišta prema kući.

Vajat potera kola prema zapadu. Iako je krenuo još u pet ujutro, stigao je na mesto gde je trebalo da prostre žicu i završi otpočeti rad tek oko podne. Odmah je prionuo na posao.

Bio je to težak, naporan posao. Ali je Vajat Erp bio izvanredan radnik. Nije se uopšte odmarao. Kada je sunce postalo narandžasto i približavalo se zapadu već je bio obavio veliki deo posla i mogao da vidi u daljini u pravcu istoka krobove napuštene Hanterove kuće. Oštrom maršalovom oku nije promaklo da se tamo nalaze dva jahača. Šta li mogu da traže na napuštenom imanju ubijenog Hantera? No, nije mu dugo trebalo da se seti šta bi to moglo biti...

U divljem galopu jahači su se sada približavali Vajatu. Kada su bili na nekih trideset jardi, naglo zaustaviše konje.

Erp se pretvarao kao da mu je svejedno i nastavio da prostire žicu, pridržavajući je teškom kožnom rukavicom. Ipak, ispod oka je oštro motrio na prispele jahače. Odmah ih je prepoznao. Bili su to Kamberlendovi ljudi.

Na to jedan dugonja, mršav kao pritka zaurla grlenim glasom:

— Hej, skitnice, stoj!

Vajat je lagano nastavio da hoda za kolima, motreći i dalje na jahače.

— Dosta šale! — uzviknu sada drugi zdepasti kauboj, široka lica. — Stoj! Znao si da ne smeš da ostaneš. Gotovo je, lupežu! Izaberi me-

sto gde hoćeš da padneš. Moraćeš dugo da ležiš tamo!

Vajatu je svaki nerv bio napregnut. Dva revolvera sevuše, i dva metka prosviraše kroz travu. Jedan je samo okrznuo kola. Vajat se lagano sruči u travu, zanoseći se kao da je smrtno pogođen. Šta li će se sada dogoditi? Hoće li dvojica jahača prići da se uvere je li mrtav, ili će nastaviti put?

Ako bi došli da se uvere, moglo bi loše da ispadne. Vraški loše.

Srećom, topot kopita je uskoro bio jedva čujan. Vajat je, uprkos tome, još neko vreme ležao u travi, a onda tek ustao. Žmirkajući od naprezanja, uspeo je da vidi dvojicu bandita kako jure prema jugu. Verovatno su bili uvereni da su odlični strelci...

Vajat nastavi da prostire žicu. Kada se sasvim smrklo, prekinuo je, zapalio vatru, skuvao kafu, ispregao konja i najzad legao da se odmori.

San nije dolazio. Gledao je zvezdama osuto nebo a zatim u pravcu Kamberlend ranča, prema jugozapadu. Prema imanju samouverenog bogatog čoveka, koji je sam sebe prozvao Zlatni Bil. Tog trenutka odlučio je Vajat Erp da odjaši tamo i razgovara sa Big Bilom. Ali prvo mora da postavi ogradu. A to će potrajati gotovo nedelju dana. Kada se konačno Vajat Erp vratio na ranč, Valkera nije zatekao kod kuće. Možda je odjahao do poštanske stanice ili do grada. Bilo je sto stvari koje je samo u Floransi mogao da obavi.

Vajat je čekao do duboko u noć na Valkerov povratak. Kada ga ni posle jedanaest nije bilo, pošao je na počinak. No nije mogao da zaspi. Sama činjenica da su mu više puta pretili, ispunila je Vajata Erpa zlim slutnjama. Ustao je, obukao se, stavio šešir i izašao.

Lagano je išao prema jugozapadu sve do granice Valkerovog pašnja.

ka. Stao je i osluškivao. Iznenada je začuo daleki, mukli, topot goveda. Podigao je pogled i na jednom udaljenom proplanku video siluete nekoliko jahača i krdo goveda u pokretu. Vajat se još čvršće priljubi uz zemlju, kraj same žice, koja tiho zazvoni. Ljudi su na pedeset jardi rastojanja oborili žicu i pustili goveda na Valkerove pašnjake.

Priljubljen uz zemlju, Vajat je puzio napred i zastao tek kada je mogao da jasno vidi šta se dešava. Bila su tri jahača. Dvojica su držala žicu uz zemlju, dok je treći terao goveda.

Erp steže zube. Odmah je shvatio šta ti đavoli smeraju. Kamberlend je pustio goveda sa svojim žigom na Valkerove pašnjake, kako bi malog rančera mogao da optuži za krađu stoke. Trebalo je sutrađan samo da dođe sa šerifom i pretraži Valkerove pašnjake. Za to vreme rančer ne bi uspeo da odvoji svoju stoku od tuđe.

Kauboji se nisu zadovoljili time da uteraju samo goveda s druge strane ograde, nego su ih povcima i bičevima gonili da što dublje uđu u Valkerovo imanje. Onda su se vratili do ograde, vinuli u sedla i u najvećoj žurbi odjahali.

Vajat je kao bezuman odjurio u dvorište, izvukao svog konja iz štale i neosedlanog ga uzjahao. Grabio je prema pašnjacima. Uskoro je našao tuđa goveda i poterao ih preko ograde. Bio je đavolski težak posao, naročito noću. Mogao je da ga obavi samo iskusan čovek. Vajat je uspeo. Nabrojao je sademnaest Kamberlendovih goveda. Kada je to bilo gotovo, pričvrstio je ponovo žicu, a onda oterao goveda dalje prema proplanku, tamo gde su se jahači izgubili.

Iscrpljen, u goloj vodi, vratio se na Valkerov ranč.

Ni sledećeg jutra Valker se nije vratio. Vajat je sve zaključao, pustio konje u koral, uzeo svog kulaša i odjahao. Nije znao tačno gde se Kamberlendov ranč nalazi. Ali naći će ga. Najzad, to je najvažniji deo ovog kraja. Kao što je mnogo puteva vodilo do grada Floranse, sigurno je isti slučaj bio i sa velikim „K” rančem.

Jahao je celog dana. Tek uveče je stao da se odmori. Predveče, tek što je nastavio put, ugledao je u daljini ogromno krdo goveda na paši. Skrenuo je levo. Iznenada ga jedan pucanj prikova na mestu.

Dva kauboja su kroz visoku travu hitala prema njemu.

— Hej, čoveče, kuda?

Nije bilo još toliko mračno da nije mogao da razabere lica dvojice jahača. Oni ga, srećom, nisu poznavali. Vajat dodirnu obod šešira.

— Hoću na Kamberlend ranč.

Dva kauboja se pogledaše. Onda jedan reče:

— To je bogme, veliki put. Ali pravac ste pogodili. Do viđenja!

Zatim odjahашe natrag do goveda.

Vajat nastavi put. Uskoro je primetio da ga jedan od jahača prati.

Lagano je zaustavio konja kod žbunja. Kada je bio sasvim zaklonjen rastinjem, promenio je pravac, što njegov pratilac nije mogao da primeti. Zastao je nešto dalje i propustio kauboja. Ništa ne sluteći, ovaj prođe pored Vajata na pet jardi. Prešao je nekoliko koraka, a onda zastao da osmotri tle. Vajat mu priđe s leđa. Kada ga je kauboj primetio, izvuče revolver i povika.

— Stoj! Ruke u vis!

Vajat poslušno podiže ruke i potera konja bliže kauboju.

— Mene tražite? — upitao je kauboja koji je držao oružje na gotovs.

— Da!

— Zašto?

— Zbog toga što je Džoel posumnjao da ste spijun.

— Džoel?

— Da, on je šef kauboja na ovim pašnjacima.

— Zašto mi nije rekao što o meni misli?

Kauboj se iscereka i vrati kolt u futrolu.

— To ne znam. Nastavite slobodno put. Ali ja moram da vas pratim.

— Je li ovo pravac?

— Da!

Vajat obode konja i nastavi put. Prelazio je milju za miljom. Kauboj ga je sledio na trideset jardi.

Oko pola noći Vajat sjaha, rasedla konja, umota se u ćebe i leže. Znao je da može mirno da spava. Kauboj je takođe stao i sjahao. On će bdeti nad Vajatom. Nije ni slutio koliko je Erpu san bio preko potreban.

Uprkos umoru, Erp se nekoliko puta u toku noći budio i pogledao ispod trepavice svog čuvara. U rano jutro je ustao, protrljao lice, pogledao sivo nebo i ponovo legao. Hteo je još malo da se odmori. Tek kada je sunce visoko odskočilo, ustao je, savio ćebe i osedlao konja.

Video je da je i kauboj ustao.

Nastavio je put u pravcu jugozapada. Teren je postao brežuljkast. Video je tragove kola koji su gotovo u pravoj liniji vodili preko visoravni prema jugu. Vajat je sledio tragove kola. Levo i desno uzdizali su se brežuljci i proplanci. Tu i tamo bi po koja grupa žbunja razbijala jednoličnu sliku travom obraslih pašnjaka. Put je vodio naviše. Uprkos ranim časovima, sunce je peklo. Žbunje je bivalo sve gušće. Vajat je jahao sve do vrha jednog od proplanaka, obraslog gustim žbunjem, i tu zaustavio konja.

U sredini prostrane udoljice ugledao je dugi niz velikih i malih zgrada, koje su stajale jedna uz drugu. Bio je to ranč, ogroman ranč. Ima nje Vilijsama Kamberlenda. Vajat se okrete da vidi svog pratioca. Primetio je da se ovaj vratio. Sada je

bar mogao biti siguran da ima novog pratioca.

Lagano se približavao ranču. Video je da je ograđen lepom drvenom ogradom. Na kapiji je stajao kauboj naslonjen na stub i uporno ga posmatrao. Bio je još veoma mlad i imao svetlo plavu kosu.

— Dobar dan! — pozdravi Vajat.

— Helo! — uzvрати kauboj, ne pomakavši se. Kao da mu se ni jedan nerv na licu nije pomerio.

— Je li ovo Kamberlend ranč? — upita Vajat.

— Da!

Iznenada se nedaleko od vrata začu uzvik. Dugačak, koščat momak priđe i zastade na tri koraka od kapije. Otvorenih usta i razrogačenih očiju gledao je pridošlicu.

— Nebesa! Skitnica!

Dva čoveka istrčaše iz obližnje šupe.

Vajat ih je odmah poznao. Oni su bili onda u gradu kada mu je Mak Hajli bacio viski u lice. I ovaj visoki momak, koji je uzviknuo, pucao je na njega kod Hanterovog ranča, kada je podizao ogradu.

— Ed, zovi nadzornika! — uzviknu dugonja.

Jedan od dvojice, koji su istrčali iz šupe, požuri preko dvorišta prema jednoj niskoj, dugoj zgradi.

Posle nekoliko sekundi vrata se otvoriše i na njima se pojavi visoki, krupni Mak Hajli. Sa očima u kojima se ogledala krajnja neverica, posmatrao je neobičnog gosta. Lagano, sasvim lagano uputio se preko dvorišta prema kapiji. Iz štale nađoše još nekolicina. Privučeni galamom, nekoliko kauboja je izašlo i iz kuće za poslugu. Zastali su iza Mak Hajlija. Ovaj je došao do same kapije i gledao mladog plavokosog kauboja oštro.

— Džef, jesi li govorio sa ovim smrdljivkom?

Mladić ostade nepomičan. Samo su mu se usne pokrenule:

— Da.

— I?

— Pita da li je ovo Kamberlend ranč.

Hajli okrete glavu. Pogled mu osta prikovan za Vajatovo lice. Zatim se obrati krupnom čoveku koji je imao pripasanu zelenu kecelju.

— Slim, uzmi mala kola za đubre i jednu lopatu. Uskoro ćeš morati da zakopaš jednog skitnicu gore na proplanku!

Vajat lagano sjaha s konja. Posmatrao je rančersku kuću. Bila je veoma velika, bleđožuto okrečena. Na svim prozorima nalazili su se sanduci sa cvećem. Gotovo palata, koju je Zlatni Bil sagradio sebi.

Ovde napred stajali su njegovi ljudi kao gomila divljih pasa, spremnih da rastrgnu na jedan mig, svakog.

Vajat ih pogleda redom, kao što je uvek činio kada se pred njim našlo nekoliko protivnika. Stajao je uspravljen, a tamni šešir širokog oboda bio mu je navučen na čelo. Sa njegovog tamnog, preplanulog lica gledala su dva tamnoplava oka. Uporno i hladno.

— Hteo bih da govorim s rančerom.

Mak Hajli pusti ruke niz telo i naže malo glavu napred.

— Šta to bi? Je li ovaj smrdljivko nešto rekao? — Zatim počeo divlje da viče: — Hteo bi da govoriš s rančerom? Jesi li poludeo? Skitnica i lupež hoće da govori sa Big Bilom Kamberlendom! Čovek koji je davno trebalo da bude na stotine milja odavde, ili da leži pod zemljom, hoće da govori sa Big Bilom! Slušaj, čoveče, to je stvarno najveća bestidnost za koju sam do sada čuo.

— Možda, Hajli. Uprkos tome, hteo bih da govorim sa rančerom!

Krupni nadzornik izgubi kontrolu nad sobom. Vajat se munjevito izmakao. Od zamaha sopstvenog udara, Hajli se našao na zemlji. Tres-

nuo je koliko je dug i širok. Ljudi prsnuše u smeh.

Još sa zemlje pogledao je besno svoje ljude, poskočio na noge i viknuo na kauboje.

— Napred na posao, lenjivci jedni! — Izvukao je kolt i ispalio četiri metka. Svi se razbežaše uplašeni.

Hajli se okrete i nasloni leđima na kapiju.

— Tako, burazeru, sada ćemo sami urediti stvar. — U to je primetio plavog kauboja: — Hej, revolverašu, gubi se!

Džef ostade gde je bio.

Hajli razrogači oči i ispruži ruku preteći. Ponovio je pretećim glasom:

— Treba da se izgubiš, Džef!

Plavušan odgovori mirno:

— Gazda mi je naredio da stražarim na kapiji, nadzorniče. Ići ću u kuću i pitaću šta treba da činim!

Hajli počeo prema njemu i ščepa mladića za kaput.

— Pazi dobro, Džefe Lopin! Ti si ovde najmljen kao čuvar. Nisi čak ni kauboj, samo momak s koltom. A ja sam ovde nadzornik. Zatim ga snažno odgurnu.

Mladić klimnu glavom i uđe u dvorište.

Hajli opet priđe Vajatu:

— Evo, burazeru. Znaš li šta će se sada dogoditi? Sada ću te tako pretući, da će se teško naći čovek koji bi na tebe hteo još da utroši metak. Slim će te natovariti na kolica za đubre i zakopati gore na proplanku. Tamo već leže momci slični tebi! Razumeš li?

Vajat je ostao miran.

— Može biti. Ako gore ne leže poštteni ljudi, onda mi to neće smetati.

Na to nadzornik ščepa Vajata za kaput.

— Aha — šta to reče, burazeru? Šta reče? Da nisi ti možda neko policijsko njuškalo? Da Seron nije možda u pravu? Slušaj me dobro! Sada ću te iscepovati na sitne koma-

de i pretresti tvoje stvari. Ako na-
dem neku plehanu zvezdu, videćeš
svog boga!

Vajat pogleda preko nadzorniko-
vih ramena prema rančerskoj kući.

Gore na svetlo obojenoj verandi
sedela je u naslonjači jedna žena.
Bila je još veoma mlada. Imala je
dugu crnu kosu i jahače odelo sa vi-
sokim tamnim čizmama. Na leđima
je joj visio veliki beli šešir, koga su
pridržavale pantližike.

— Tako, burazeru. Kako bih ti
pokazao da sam pravi džentlmen,
daću ti čak šansu. Skini kaput i še-
šir, kako bi se spretnije kretao!

— Hvala na šansi, Mek Hajli. Ali
ja nisam hteo vašu šansu. Samo
sam hteo da govorim s rančerom.

Nadzornik se izmače natrag pola
koraka. Onda prosikta:

— Dosta, hvalisavče! Stojiš pred
nadzornikom velikog „K” ranča. A
ovde nema šale.

— To verujem!

— Hajde! — zaurla Hajli.

— Zašto? — uzvraća Vajat leđeno.

Na to nadzornik priskoči i zamah-
nu snažno. Vajat ga uhvati za ruku.
Našli su se licem u lice.

— Sklonite mi se s puta, Hajli.
Moram da govorim s rančerom.

Vajatove oči bile su tvrde kao če-
lik.

Mak Hajli je to jasno video, ali
je pogrešno protumačio.

— Hajde! — zaurla je još jed-
nom.

Sve se odigralo munjevito. Tako
brzo da mlada žena gore na verandi
nije uspela ni da prati šta se deša-
va.

Brzinom hica je Vajat zamahnuo
levicom i udario Hajlija snažno u
grudi, a desnicom ga odmah zatim
pogodio u vrat.

Kao oboreno drvo nadzornik se
sruči na zemlju. Kauboji pritrčase
sa svih strana uzvikujući.

U to se gore iz kuće začu znažno
zviždanje.

Vajat je uspeo da preko glava

okupljenih ljudi vidi da se gore na
kući otvaraju vrata i neki čovek iz-
lazi.

Vajat je otvorio kapiju širom i
pošao lagano preko uzanog dvori-
šta prema kući. Mlada žena je sada
stajala na verandi i prevlačila ma-
muzama preko dasaka. Imala je
hladno, lepo lice i zgodno vitko telo.
Vajat je gledao mimo nje u čoveka
koji je stajao na vratima.

Bio je veoma visok i plećat. Sta-
jao je raskoračen, a snažne ruke
podbočio na bedra. Lice mu je bilo
tamno.

Obrve su mu bile tamne, a oči
boje ćilibara. Kosa, koja mu se tu
i tamo videla ispod širokog oboda,
bila je seda. Nos mu je bio širok i
izboran, kao i celo lice, a usta veli-
ka i tanka, a brada isturena. Delo-
vao je kao div. Košulja mu je bila
žućkasta — pantalone svetlo smeđe.
Preko prsluka visio mu je težak
zlatan lanac. I čizme su mu bile
smeđe, a mamuze pozlaćene. Nije
bilo sumnje — to je Vilijam Kam-
berlend. Vajatu se činilo da bi ga
poznao i na bilo kom drugom me-
stu.

Maršal skide svoj tamni šešir i
nakloni se mladoj ženi. Zatim reče:

— Dobar dan.

Onda se obrati rančeru.

— Mister Kamberlend, mogu li
da govorim s vama?

— To već činite, čoveče! — odgo-
vorio je rapavim glasom.

— Ja jašim za mali ranč Hari
Valkera, mister Kamberlend.

— Valker? — ponovi Kamberlend
i zamisli se za trenutak. — O kome
to govorite? Ne valjda o malom na-
seljeniku, koga će optužiti zbog kra-
de mojih goveđa?

— Verovatno svako od nas misli
na drugog čoveka, mister Kam-
berlend. Ja mislim na hrabrog i časnog
Hari Valkera, koji je pre pet godina
zakupio od rančera Termolena ko-
mad zemlje.

Kamberlendovo lice je bilo tvrdo.

— Onda mislimo na istog lupeža. Taj Valker je kradljivac stoke. Osim toga, krađe zemlju.

— Čiju zemlju?

Izenenada se na Kamberlendovom licu pojavi podrugljiv osmeh.

— Moju zemlju, kauboju!

— To ne razumem.

— Nije ni potrebno. Teško je to razumeti.

Opasan plamen zasvetluca u žućkastim očima rančera. Ponovio je:

— Teško je to shvatiti, kauboju.

Ja baš ne marim da me svaki momak koji naiđe, uznemirava. Imam posla. Celog života radio sam za svoj ranč.

Vajat je pomislio na starog Termolena koji je dva ljudska veka radio, pa ipak umire kao napušteni pas. U razmišljanju ga prekide hrpav rančеров glas.

— Vi ste bacili na zemlju mog nadzornika, kauboju!

Vajat sleže ramenima.

— On me je napao. I to ne prvi put. Jednom mi je u gradu pljusnuc viski u lice, onda je dozvolio da me njegovi ljudi napadnu, jer sam tražio posao. Onda me je napao na pašnjaku, a onomad je poslao dvojicu da me ubiju.

— Vi kao da ste momak sa hiljadu života — primeti rančер hladnokrvno. — Kažete da ste Meka pitali za posao?

— Da.

Rančер pride Vajatu još bliže i zagleda se oštro u njega.

— Zbog čega ste baš kod mene hteli da radite?

— Nisam hteo baš kod vas da radim, mister Kamberlend. Prosto, tražio sam posao. Hajli me je grubo odbio, a Valker dao posao.

Na to se rančер divlje nasmeja.

— Valker... ta gladnica mu je dala posao! Čoveče, vi ste zanese-njak. Valker nema više ništa. Njegovi dani na pašnjacima su istekli.

— Da nećete možda i njega da oterate? — upita Erp žustro.

Vilijam Kamberlend je bio ove-jani lisac. Odmah je osetio klopu.

— I njega? — upitao je otegnuto.

— Šta to treba da znači? Koga sam to još oterao?

Na to se Vajat pope uz nekoliko stepenika na verandu i pride sasvim blizu Kamberlendu. Bio je gotovo visok kao rančер, samo mnogo vitkiji.

— Oterali ste mnoge ljude iz ovog kraja, mister Kamberlend. Ljude koji su ovde zakupili po komad zemlje i gajili stoku. Bili su vam na putu. Zbog toga su morali da nestanu. Ko nije hteo dobrovoljno da ode, bio je najuren. Hartmen na severu je još tu sa svojim sinovima i oni će vam samo mrtvi prepustiti zemlju, to i sami znate. A Valker je sam samcit, posle Hanterovog ubistva. Gore na severoistoku je jedan starac koji svakog dana očekuje smrt. Kada taj čas dođe, niko više neće moći da dokaže da vam nije prodao svoju zemlju. Slušajte Kamberlend, ja sam govorio sa starim Termolenom. On vam nije prodao ni pedalj svoje zemlje. On je sa Hanterom i Valkerom sklopio ugovore o zakupu na deset godina i pri tome ostaje. Kroz pet godina će Termolenu Valker sve vratiti. Tako će biti. Hanter je ubijen. Ko je to učinio biće kažnjen. Ako se još jednom dogodi da Tedi Seron napadne i opljačka poštansku kočiju, krivica će pasti na vas. Isto tako, ako Valker bude još jednom napadnut ili neko posegne na njegov posed i vlasništvo, krivica će pasti isključivo na vas, mister Kamberlend.

Lice rančera se grčilo.

— Šta vi hoćete? — prosijktao je.

Vajat nije oborio pogled.

— Pravdu za Valkera. Vi imate svoju zemlju, svoje pašnjake, svoju stoku i veliki ranč. Ostavite male ljude da žive, ljude koji kraj vašeg džinovskog imanja vode mukotrpan, težak život.

Kamberlend se maši džepa i izvuče dugu, tanku virdžinija cigaru.

— Slušajte dobro, kauboju. Igrali ste otvorenih karata. Sada ću i ja tako postupiti. Čuo sam već od Hajlija da se na pašnjacima nalazi neki stranac, neko ko ovde ne pripada.

— A ko to pripada ovde? — upita Vajat oštro.

— Ja! — lupio se Kamberlend šakom po snažnim grudima. — Ja, kauboju! Samo ja — Bil Kamberlend!

— Veliki Bil! — reče Vajat brzo.

— Tako je! — promrsi rančer.

— Zlatni Bil! — rugao se Erp.

Istog trenutka mu je bilo jasno da je na taj način otišao predaleko. Ali bilo mu je jedino stalo da natera rančera da govori.

Ovaj otvori usta jedva primetno. Ono što je procedio posle toga kroz zube, neodoljivo je podsećalo na palacanje zmiје.

— Prokockali ste, čoveče! Suviše ste visoko krenuli. Ja vam tvrdim da ovaj kraj nećete napustiti...

— ...nisam ni imao nameru.

— Mislím, ne živ! — dodade Kamberlend.

Vajat ga hladno odmeri:

— Znači, vi mi otvoreno pretíte ubístvom, Bile Kamberlendu?

Rančer odmeri stranca još jednom. Već dugo je bio u nedoumici, što se tiče ovog čoveka. Kako je mogao da se usudi da dođe? Nipošto nije mogao biti običan kauboju, koji kod siromašnog rančera traži posao. To je bilo Kamberlendu jasno. Ali šta je mogao da bude? Policijsko njuškalo koje su Hartmen i Valker najmili da ovde sakupi dokaze protiv njega, Kamberlenda? Ali, isto tako se po rančеровом убеđenju ni jedan pomoćnik maršala ne bi usudio da se postavi tako, kao da ga iza proplanka čeka čítav eskadron teksaških rendžera, čuvenih po hrabrosti. Konačno i da je maršal, ovde je ipak sam samcít i ima samo toliko moći koliko daleko do-

seže sjaj njegove zvezde i koliko u koltu ima metaka.

Kamberlendov pogled je ostao prikovan za Vajata. Upitao je:

— Vi ne nosíte oružje?

— Ne.

— Zašto ne?

— A zašto bih ga nosio, mister Kamberlend? Zar u ovom kraju ima toliko bandita da treba stalno vući kolt?

— Čovek bez oružja je samo pola čovek!

— Može biti. Ja sam zadovoljan polovinom. Ne volim da nosim kolt. Izaziva druge da poželeva da ga čuju!

— Koga to, na primer?

— Hajlija možda, njegove ljude, možda čak i vas, mister Kamberlend.

Rančer se preteći nasmeja i pogleda prema svojim ljudima, koji su nedaleko stajali.

Kod kapije se upravo podizao na noge nadzornik Hajli, uzeo šešir i nesigurna koraka pošao dvorištem. Zastao je kod pojila za konje i zagunjurio glavu u vodu.

Vajat je sve to posmatrao krajíčkom oka.

— Mister Kamberlend — objašnjavao je. — Ja sam došao kod vas bez oružja, kao miroljubiv čovek. Hteo sam da vas zamolim da svoje ljude upozoríte da zastanu kod tuđe ograde i da budu manje nagli u potezanju revolvera i u zamahivanju pesnicama. Da ne dolaze nepozvani noću u tuđe dvorište. To je opasno...

— Za koga? — upita Big Bil oštro.

— Za druge, a i za vaše momke. Ja sada odlazim, Bil Kamberlend. Hvala vam što ste me saslušali. Hteo bih još na kraju da vam kažem da se i na drugim mestima nađe po koji čovek koji želi da proširi svoje pašnjake. Takvih ima od Montane na severu do Teksasa na jugu. Srećom, svuda ima oblaka koji sprečavaju drveće da izraste do samog neba. Do viđenja, Bil Kamberlend!

Stavio je šešir i pošao niz stepenice prema svom konju. Kada je hteo da se vine u sedlo, nadzornik mu je preprečio put.

— Stoj, momak! — naredio je sa koltom u ruci.

Na to odjeknu dvorištem pucanj. Rančer je držao revolver koji se još pušio. Hajliju je kolt bio izbijen iz ruke. Besno je pogledao gazdu.

— Ovde ja odlučujem kada će se pucati! — reče Kamberlend oštro.

Vajat dotače obod šešira i polako odjaha.

Ljudi su netremice gledali za njim.

Gore na verandi Bil Kamberlend je mirno vratio revolver u futrolu. Osetio je na sebi čerkin pogled.

— Šta ti misliš o svemu? — upita je.

— Da, to je sigurno on. Šta nameravaš?

— Ne znam još. U svakom slučaju moram oštro da motrim na njega.

Meri Kamberlend se tiho nasmeja.

— Ovo je prvi čovek koji može da bude opasan po nas. Kada je Meka oborio u prašinu, slutila sam, a kada je s tobom govorio, bila sam sigurna. Zatim se obratila konjušaru:

— Tom, mog konja!

Konjušar Tom Daglas pohita da iz štale dovede brzonogog konja za rančerovu ćerku.

Meri je nestrpljivo posmatrala dok su ga sedlali. Onda se bacila u sedlo i u divljem galopu izletela iz dvorišta.

Mek Hajli namignu plavokosom revolverašu koji je još uvek stajao na kapiji. Ovaj je odmah shvatio. Bacio se u sedlo i na odgovarajućem rastojanju pošao da sledi Meri Kamberlend.

*
* * *

Meri se zaustavila gore na proplanku i posmatrala čoveka koji je na svega četiri stotine jardi rastojanja jahao prema ravnici. Sedeo je uspravno u sedlu. Njegovo držanje je na neki način bilo tajanstveno i čudno. Obola je konja i nastavila put.

Vajat je odavno primetio. Nije se osvrtao čak kada je stigla do njega i pošla na dva koraka za njim, usporivši konja.

Pošto nije obraćao pažnju na nju, najzad je priterala konja uz Erpovog i nastavila tako ćutke. Najzad je rekla, ne dižući pogled:

— Vi jašite u Floransu?

— Da.

— U kupovinu?

— Ne.

— Idete li onda dalje?

— Da.

— Niste baš mnogo govorljivi.

— Pa, nisam.

— Ali, malo pre na verandi, bili ste prilično rečiti.

— Da.

Opet je nastao tajac, koji je Meri Kamberlend prekinula:

— Vi ste revolveraš, zar ne?

Vajat je iznenađeno pogleda i vide njene tamne oči kako ga ozbiljno i ispitivački posmatraju.

— Kako vam je to palo na pamet?

— Ted Seron je rekao to ocu.

— Aha.

— On to najbolje zna.

— Naravno, jer je i sam revolveraš.

— On vas poznaje.

— To ne verujem.

— On se kune da ste vi čuveni revolveraš. On je sam, opasan revolveraš. U Abileni je ubio petoricu. U otvorenom dvoboju, naravno...

— ...naravno — prekide je Vajat.

— Da možda ne sumnjate?

— Pa, nisam bio prisutan. Ali dvoboji takvih ljudi su uvek fer. Ukoliko se, jasno, može nazvati fer

izazov na dvoboj revolverima ljudi za koje se sasvim pouzdano zna da sporije potežu oružje.

— Vi ga smatrate ubicom?

— Svaki čovek koji je plaćen za to da ubije, ubica je.

Ona ga odmeri ispitivački ispod oka, a onda reče:

— A maršal, šta je on, na primer?

Vajat nije odgovorio.

— Pa i on je plaćen da ubija! — dodade rančerova ćerka.

Erp se odjednom osmehnu.

— Ja mislim da vi o tim stvarima niste baš mnogo razmišljali, gospođice. Maršal je činovnik koji se brine o pravdi, koji se čvrsto drži zakona i puca samo onda kada je na to prisiljen. Najbolje je, u ostalom, da pitate nekog maršala. On će vas najbolje obavestiti.

— U Floransi postoji samo šerif!

— Šteta. Ali ja mislim da vam i on može sve objasniti, gospođice Kamberlend.

Poterala je naglo konja i isprečila se, tako da je Vajat morao da zaustavi svoju životinju.

— Vi ste ipak revolveraš. Seron je u pravu. Vaša ironija, ledene oči, vaš mir...

Vajat je prodorno pogleda, pa upita tiho:

— Šta vi hoćete od mene, gospođice Kamberlend?

U njenim očima bljesnu plamen.

— Kada ne biste govorili sa takvom porugom, rekla bih vam zašto sam pošla za vama.

Izvolite! — reče maršal trudeći se da deluje ozbiljno.

— Mister — počela je Meri Kamberlend. — Napustite posao kod Valkera. On ne može da vas plati. Ja znam tačno da je Seron u pravu. Vi ste jedan od velikih. Možda čak čovek čije je ime svima poznato. Jašite za nas, za Kamberlend ranč! Ja ću se pobrinuti da dobijete dobru, izuzetno dobru platu.

— Platu revolveraša, gospođice?

Kao Ted Seron i plavokosi momak koji nas sledi i posmatra?

Devojka podiže glavu i pogleda okolo.

— Ja nikog ne vidim.

— Dovoljno je što ja vidim.

— Slušajte, mister, ja sve ovo mislim ozbiljno. Dobićete bolju platu nego Seron i mladi momak zajedno.

— Hvala!

— Vi morate da jašite za „K” ranč! — reče devojka nestrpljivo.

— Moram li? — upita Vajat podigavši obrve.

— Da! Morate!

— A zašto to?

— Jer ćete u protivnom umreti!

— Tako dakle! Ili da jašim za „K” ranč ili da umrem.

— Da. Svakako. Moj otac ne može da dozvoli da vuk kao što ste vi, sedi na granici njegovih pašnjaka.

Vajat podiže uzde.

— Molim vas, sklonite mi se sa puta, gospođice Kamberlend!

— Vi ćete jahati za nas! Kunem vam se da neću mirovati dok vaš kolt ne bude pripadao mom ocu!

— Već sam rekao vašem ocu da nemam kolt.

— Imate, imate! Seron je rekao ocu. On je to pročitao iz vaših očiju, vašeg držanja, po rukama. On će iščepkati ko ste vi. Rekao je da ne zna sigurno da je sam Dogerti mrtav, bio bi ubeđen da ste to vi.

Vajat se nasmeja.

— Dogerti? Pa on bi danas imao preko pedeset. Baš, hvala na komplimentu.

Onda Meri poče da objašnjava, kao da je bila sasvim sigurna u ono što govori.

— Onda ste Bil Hičkok!

Erp duboko uzdahnu.

— Gospođice, ja nemam ni vremena ni volje da se podvrgavam ispitivanju.

Meri podiže desnu ruku.

— Tako je, dakle. Ulovila sam vas, Hičkok! Revolveraš iz Misuri-

ja! Vi ćete jahati za nas, mladi Bile! Znam to. Odmah ću reći ocu!

Čovek iz Misurija odmahnu glavom i potera konja kraj uzbuđene žene.

— Zbogom, gospođice! Nadaćmo se da nije važno što vas moram razočarati. Molim vas da onom plavušanu iza žbunja isporučite pozdrave. Kažite mu da uživam u tome da me neko tako vešto špijunira. A Seronu možete poručiti da je običan, glupi brbljivac.

Meri ga je gledala užarenim očima.

— Vi ćete jahati za nas, Bil Hičkok! Znam to! Potrebni ste nam. Biću otvorena i reći ću vam...

Vajat zaustavi konja. Lagano je okrenuo glavu.

— Potreban sam vam?

— Da, jer je drugačije nego što vi mislite. Moj otac je utrošio ceo svoj vek da podigne veliki ranč. Ali, još uvek mora da se bori za njega.

— Da, znam kako se bori za njega, gospođice.

Rekao je to s izrazitom gorčinom.

— Vi ne možete da nas razumete, Bil. Nazivala ga je Bil, jer je bila čvrsto ubeđena da se pred njom nalazi sin velikog revolveraša Džemsa Hičkoka, poznat na zapadu kao divlji Bil.

Ona se borila za njega na način svojstven Kamberlendovima.

— Bil, potrebni ste nam!

— To ne mogu da razumem, gospođice Kamberlend.

— Zovem se Meri.

— Ne razumem vas, Meri. Vaš otac je već najmio dosta revolveraša. Ted Seron je poznat.

— On nije dobar čovek, Bil.

— Aha. Vi još za revolverašku platu tražite dobre ljude.

Pogledala ga je otvoreno.

— Da, Bil. Loš čovek nikada nikome nije doneo dobro.

— Zar je to dobro što vaš otac smera?

— Da. — Po njenim očima se mo-

glo videti da je ubeđena u ono što govori. — Da Bil Hičkok, to je dobro. Otac je sve učinio da postane veliki i moćan. Ali niko nije ovde doista moćan, jer nije siguran. Ocu su potrebni ljudi koji će ga štiti, izvršavati naređenja i poštovati ga kako on i zaslužuje.

Vajat skide šešir, obrisa znoj i zagleda se u nebo.

— Toplo je.

— Ja vam dosađujem, zar ne? — upita Meri dok su joj usne podrhtavale.

— Ne, to baš ne bih mogao da kažem. Sve što vi govorite odgovara vašem ubeđenju, ali na žalost ne i činjenicama. One su sasvim drugačije. Svuda ima borbi za pašnjake i raspre među rančerima, gospođice Kamberlend. Svuda na zapadu se rančeri bore za zemlju. Svuda se trude da sprovedu svoje zahteve. Radi se samo o tome kako oni to sprovedu. Bil Kamberlend čini to na način koji mi je veoma sumnjiv. On je rančer — pljačkaš. Pravi gusar na pašnjacima!

U ženinim očima sevnu bes.

— Šta vi o tome znate? Vi ste čovek koji zna da se bori revolverom, i to za novac. To je sve. Mi pak branimo naš posed.

— Vi stalno govorite o odbrani, gospođice. Niko vam ne ugrožava vaš posed. Upravo je obrnuto. Samo, vi to nećete da vidite. Vaš otac se stalno širi. On je ugrozio i rasterao mnoge male rančere i naseljenike. Onima koji nisu hteli da odu, njima preti.

— On nikome nije pretio.

— Onda je svojim ljudima to nanošio, što izlazi na isto. Sada je čak jedan čovek ubijen. Mali rančer Bob Hanter.

Merine oči se suziše.

— Vi, znači, tvrdite da smo ga mi ubili?

— Ne mogu da tvrdim, jer ne mogu da dokažem. Ali ću celu stvar jednog dana razjasniti. Utvrdiću ko

je ubio Boba Hantera. U svakom slučaju, vaš nadzornik je postavio dva čoveka na Hanter ranč. Oni su pucali na mene.

— Jer ste prostirali žicu preko našeg pašnjaka.

— Naravno. Znao sam da će to biti na taj način objašnjeno. Ali mi je drago, gospođice Meri, da sam bar saznao da ste sasvim u toku svih događaja. Vaš otac, na primer, pretvarao se kao da o svemu tome nema pojma. Poručite mu, molim vas, ako se Valkerovom ranču nešto desi, slavni „K” ranč biće u plamenu. Ne zaboravite da mu to kažete, Meri!

— Dakle, vi nećete da jašite za „K” ranč?

— Ne!

— Ni po koju cenu?

— Ni po koju cenu!

— Onda mogu da vam ponovim reći moga oca: Ovaj kraj živi nećete napustiti!

— Ponovo pretnja ubistvom — zaključio Vajat mirno.

— Mi ćemo se i bez vas boriti, Bil Hičkok.

— Ja nisam Bil Hičkok.

— Vi jeste Bil Hičkok. Ja to poznam. No, niste nam potrebni. Jasno mi je da ste čvrsto vezani na drugoj strani. Niste nam potrebni. Ima i drugih velikih boraca revolverima koji su još poznatiji i nose bolje ime.

Vajat se već bio okrenuo, kada čuo nešto, što ga je silno iznenadilo. Nije mogao da veruje svojim ušima.

— Otac je uputio pismo jednom od najvećih, čoveku kome niste ravni, Vajatu Erpu. On će jahati za nas.

Da je temperamentna Meri Kamberlend bila bolji poznavalac ljudi uspela bi mnogo što šta da pročita s lica čoveka, koga je smatrala Hičkokom. Vajat je svoju zaprepaštenost s teškom mukom prikrrio.

— Vajat Erp? — upitao je otežući svaku reč.

Meri je blistala.

— Da, Vajat Erp! Dakle, zapanjeni ste, Hičkok!

— Pa, ovaj da! Čovek sa zvezdom?

— Da, on nosi zvezdu. I to je čak dobro. Svako zna da on nosi zvezdu. U toliko će ga više uvažavati.

Vajat je u nedoumici trljao bradu.

— Ali, gospođice, zar stvarno ozbiljno mislite da možete zavrbovati maršala, čuvara zakona, za takvu stvar?

— Kakvu stvar?

— Za tako prijavu, bednu i podlu stvar, gospođice Kamberlend. To je najveća bestidnost koju sam do sada čuo. Ali...

Najzad se savladao i osmehnuo i nastavio:

— ... uostalom, što da ne. Ako to vašem ocu uspe, mnogo sreće. I molim vas, pozdravite Vajata Erpa s moje strane, gospođice Kamberlend.

Pri tome lako dodirnu šešir i potera konja.

Stisnutih usana žena je gledala za njim. U tom trenutku je zaključila da je taj čovek neprijatelj Bila Kamberlenda i mora da umre.

*
* *

Vajat je odjahao u Floransu. Znao je da mu je mladi, plavokosi revolveraš za petama. U kasno popodne ugledao je grad. Uspeo je da se oslobodi pratioca Džefa Lopina. Vajatov konj je bio brži i izdržljiviji.

Odmah pored gradske većnice nalazio se pošta.

Meri Kamberlend je Vajatu dala odličnu ideju.

Stupio je u poštu, pozdravio mailog, mrzovoljnog poštara i upitao

da li može da pošalje telegram u Topeku.

— Naravno, mister — odgovorio je poštar.

Vajat se počea iza uha, zamisli za trenutak i uze pero i napisa:

„Džemu Hičkoku, Topeka, Lovel-
strit, Kansas.

Moraš sam da dođeš. Stvar je ozbiljna. Povedi Tima i Gofrija. Očekujem te četrnaestog. Dođi kočijom koja stiže u podne. Čekam te na stanici Laverkrik, južno od Abilene,

Bil.”

Mali poštar nabra obrve i pročita tekst. Onda podiže glavu i pogleda Vajata zapanjeno.

— Da ... mister, da, da ... to će biti poslato!

Vajat odjaha dalje i veza konja ispred šerifove kancelarije.

Kada je stupio u kancelariju, video je na svoje zaprepašćenje čoveka kome je tu najmanje bilo mesto; Teda Serona, revolveraša iz Abilene, čoveka koji je jahao za Big Bila.

Šerif je sedeo za stolom i namršteno gledao Vajata.

— Dobar dan, šerife. Ah, i mister Seron je ovde. Kakvo iznenađenje!

Revolveraš je pošao prema vratima, kada Vajat počeo desnicom prema kaputu. Seron ga je gledao napregnuto, kao da očekuje da potegne kolt iz kaputa.

Vajat se nasmeja:

— Bez brige, prijatelju. Ali, ipak možete ostati. Samo treba da javim nešto šerifu.

Erp se obrati čuvaru zakona, koji ga upravo upita:

— Vi ste Evans, zar ne?

— Da.

— Vi jašite za Hari Valtera?

— Tako je. Upravo sam hteo da vam javim, da je moj gazda iščezao, ne ostavivši mi poruku. Možda će se vratiti. Ali s obzirom na iznenađujuću smrt Boba Hantera, bolje je da

vam javim. To je sve, šerife. Do viđenja!

Zatim se uputi prema vratima, ne pogledavši ni jednom revolveraša.

*
*
*

Hari Valter se nije vratio. Vajat se nije mnogo čudio. Naprotiv, bio je čak ubeđen da se iza ovog nestanka krije Bil Kamberlend.

Kuda li ga je samo odveo? Da li ga je ubio? Na ova pitanja Vajat Erp nije imao odgovor. Bilo je nemoguće da preduzme nešto protiv Kamberlenda. Bili su mu potrebni dokazi.

Nadao se da će ih uskoro naći.

U noći, 13. juna, uputio se prema Kamberlend ranču. Cele noći jahao je prema jugozapadu. Odjednom mu se učinilo da vidi jahače pred sobom. Nebo je bilo zvezdano. Da, tačno. Bilo je više ljudi koji su jurili desetak goveda, koja su se odvojila od krda.

Kada je svanulo, usamljeni jahač se toliko približio lavljjoj jazbini, da je iz svog skrovišta mogao dobro da vidi zgrade „K” ranča. Skrovište je bilo veoma zgodno, tako da ga odozgo sa ranča nisu mogli da opaze. Vajat je poneo sobom stari Valterov dvogled i stalno motrio na ranč.

Oko podne se u dvorištu skupilo desetak jahača. Nije potrajalo dugo, a grupa izjaha sa ranča i uputi se prema proplanku u pravcu severoistoka. Vajat je odmah prepoznao među jahačima krupnog čoveka na svetloj kobili. Bio je to Bil Kamberlend. Iza rančera jahao je Mek Hajli. Međutim, Teda Serona nije bilo, a ni mladog, plavokosog revolveraša Džefa Lopina. Da možda nisu ostali na ranču? Nije isključeno.

Jasno, stari lisac neće ostaviti imanje bez zaštite. Međutim, Seron se morao nalaziti na putu ili prema ranču, a verovatnije još ka stanici

Laverkrik. Čovek iz Misurija je zamišljeno prevlaćio prstom po donjoj usni. Bilo bi opasno ako je mladi revolveraš na imanju. Bio je to čovek koga, uprkos mladosti, nije trebalo potcenjivati.

Bilo kako bilo, mora se rizikovati.

Sati su sporo odmicali. Najzad je i veće počelo da se spušta. Erp bi se s vremena na vreme pomolio iz skrovišta i motrio dvogledom ranč. No, ništa se nije događalo. Samo je jednom, nešto pre šest časova, Meri prošla dvorištem. Vajat je video da je osedlala konja i odjahala. Pratio je dvogledom događaj bilo moguće. Otišla je prema proplanku u pravcu juga. Kroz pola sata se vratila. Jedan čovek joj je pošao u susret i preuzeo konja. Prepoznao je starog kauboja.

Pre nego što je noć prostrla svoj tamni plašt nad dolinom, Vajat uzjaha konja. Jahao je prema ranču obilaznim putem i zašao iza kuće. Zastao je kod jednog čestara, vezao iza njega konja i prišunjavao se ogradici.

Pas je zalajao. Istog časa u dvorištu su se začuli hitri koraci. Vajat je ugledao čoveka kako izlazi iz kuće i sa puškom u ruci hita.

— Lif! Hej, Lif! — vikao je. — Gde si, proketo pseto...

Erp se šunjavao uz zid kuće. Sve je opet bilo mirno i tiho.

Onda odjeknu ženski glas.

— Tom!

— Da, gospođice? Odgovori čovek koji je tražio psa.

— Šta se desilo, Tom?

— Ništa, gospođice, bio je to Lif. Ne znam gde se delo to proketo štene!!!!

Meri Kamberlend se vratila u kuću.

Da li je moguće da je rančer ostavio ćerku samu sa jednim starim salaškim momkom? Isključeno! Kao odgovor na ovu misao, vrata na pomoćnoj zgradi se otvoriše i dva čoveka stupiše u dvorište. La-

gano, teturajući se, išli su prema pojilu za konje. Očigledno su iskoristili odsustvo gazde i strogog nadzornika da se temeljno — napiju. Njih se nije trebalo pribojavati.

Stari konjušar doviknu mrzovoljno:

— Hej, vas dvojica lupeža treba da idete na svoja mesta!

— Zaveži stari! — uzvрати jedan od dvojice pijanih kauboja.

Vajat se priljubio uz verandu i osluškivao.

Ljudi su se ispljuskali na pojilu i ponovo oteturali u kuću. Uskoro se ču glasno hrkanje.

U jednom skoku Erp se nađe na verandi i laganim korakom uputi u predvorje. Bilo je osvetljeno, ali — prazno. Vajat sede u naslonjaču kraj vrata. Čekao je. Posle nekoliko minuta jedna bočna vrata se otvoriše i Meri uđe u predvorje.

Vajat se pridžže:

— Dobro veče!

Žena se trže, poblede i lagano okrete. Gledala je u posetioca kao da je prividenje.

— Vi... vi ste ovde?

— Da! Gde bi trebalo da budem?

— Ne... ne znam — mucala je Meri drhtavim glasom.

— Ja ću vam reći, gospođice Kamberlend. Trebalo je da se nalazim na putu za poštansku stanicu Laverkrik. To jest, imam još vremena...

— Kako?

— Do sutra ujutro... ili...

— Podne... ne... ovaj, ja ne znam šta vi hoćete uopšte? — Lice joj obli rumenilo.

— Tačno! Sutra u podne bi trebalo da budem na stanici i sačekam oca i braću, zar ne? I tom susretu je hteo da prisustvuje Big Bil, naravno. Četiri neprijatelja, kao četiri muve, jednim udarcem, zar ne gospođice?

Žena još nije uspela da dođe k sebi, a Vajat nastavi:

— Slutio sam da će tako biti.

Zbog toga sam i poslao telegram. U Floransi se svi boje Big Bila. Zbog čega bi mali poštar bio izuzetak? On je tekst telegrama dao Big Bilu.

Meri se malo pribrala.

— I šta vi tražite ovde? — upitala je prilično oštro.

— Hteo sam da vam kažem da niti divlji Bil Hičkok stanuje u Topeki, niti sam ja toliko lud da mu šaljem telegram. Ali se radujem što se momci sa „K” ranča nalaze na putu da bi pozdravili revolveraše iz Topeke, koji neće doći. Biće veselo!

To ženu izvede iz takta. Delovala je munjevito. Ali je Vajat bio brži. Dočepao je za ruku, stegao i pustio.

— Bez udaraca, gospođice Kamberlend! Ja, naime, imam još nešto što mi leži na srcu, zbog čega sam takođe ovde. Gde je Hari Valker?

Poslednje četiri reči je Vajat Erp izgovorio oštro i odsečno.

Merina desnica kliznu prema opasaču, gde se u futroli nalazio mali, žensik revolver.

Vajat je stajao mirno.

— Pucajte, Meri Kamberlend. Zbrišite me. Ima još ljudi koji mogu da jaše za „K” ranč. Možda će Vajat Erp doći?

Žena izvuče oružje. Otkočila ga je.

— Samo pucajte — reče maršal hladno. Možda će to ojačati još više vaš ponos.

Gledao je u oči netremice. Kada je pružio levu ruku da joj oduzme oružje, nije uspela da se brani. Desna ruka joj je bila još uvek ispružena, dok se njen revolver već nalazio u Vajatovom džepu.

— Gde je Hari Valker?

Žena izmače pogled. Pustila je ruku da joj klizne niz telo i gledala mimo Erpa.

— Ne znam.

— Znaite, Meri. I reći ćete mi!

— Ne pada mi na pamet.

Vajatov glas iznenada postade su-

rov sa neprijatnim metalnim zvukom.

— Odmah ćete mi reći, Meri Kamberlend, ovog časa! Vi me poznajete, bar tako tvrdite. Onda mora da znate da sam hladan i bezobziran. Gde je Valker?

Pogledala ga je na svoju nesreću. Videla je taman odisaj u njegovim očima.

— U kolibi — prošaputala je.

— U kojoj kolibi?

— Preko, iza ... Oborila je glavu i odmah se pribrala. — Ostavite me na miru. Vi ste ovamo provalili. Odmah ću zvati pomoć. Ja ću ...

— Vi ste večeras bili u kolibi gde je Valker zatvoren?

— Zatvoren? — Pogledala ga je.

Njegove oči bile su skupljene u prerez.

— Ili možda uopšte nije više živ. U vašem interesu, pretpostavljam da jeste?

Na to se ona jetko nasmeja.

Ni Meri ni Vajat nisu primetili da su se vrata otvorila. Džef Lopin, plavokosi mladić stajao je u njima sa koltom u desnici.

— Hej, burazeru!

Vajat ga hladno odmeri.

Meri poskoči u stranu.

— Džef! — uzviknula je.

— Ti si dakle, ovde burazeru! — reče revolveraš unjkavo. — Dobro, ja ću srediti stvar po kratkom postupku!

Metal škljocnu. Revolver je bio otkočen. U istom trenutku predvorjem odjeknuše dva pucnja. Džefu Lopinu je revolver izbijen iz ruke. Zrno mu je zakačilo ruku. Metak iz Lopinovog revolvera zabio se u pod, dva cola od Erpovih čizama.

Lopinovo lice imalo je boju pepela.

— Hajde, pucaj ... okončaj stvar.

— Ne, burazeru! — uzvratila Erp. Prišao je momku, podigao revolver, ispraznio doboš, pa mu ga onda stavio u opasač. — Treba još mnogo

da učiš, mladiću. — Na vratima je zastao i obratio se Meri:

— Vaš mali revolver ću poneti sobom. Možda će mi još biti potreban. Sigurno će mi se ukazati prilika da vam ga vratim.

Onda je istrčao napolje. U dva koraka našao se kod konja, uzjahao ga i u oštrom trku napustio ranč. Jahao je prema severu. Išao je putem, kojim je Meri išla predveče, kada je posmatrao dvogledom. Za četvrt sata je otkrio iza pašnjaka malu kolibu. Poterao je konja bliže. Kada je stigao do kolibe, sjahao je s konja, otvorio vrata i viknuo u mračnu prostoriju:

— Mister Valker! Jeste li ovde?

Radostan uzvik bio je odgovor.

— Vin! Čoveče! Kako ste stigli ovamo?

— Gde ste, ne vidim vas?

— Ovde ispod prozora. Lupeži, vezali su me.

— Kamberlend?

— Naravno da je Kamberlend! Napali su me kod kuće, vezali za konja i dovukli ovamo!

— Kamberlend lično? — upita Erp prilazeći Valkeru. Veštīm pokretima oslobodio ga je veza.

— Ni govora. Njega moje oči nisu videle. Ali Mek Hajli i njegovi ljudi.

Valker i Erp nisu čestito ni izašli iz kolibe, kada začuše topot kopita jednog konja.

Vajat naglo povuče konja u šiprag. Zaklonjeni, osluškivali su u noć.

— Prokleta banda! Ovo će mi Bil platiti dvostruko, zaklinjem vam se!

— Psst! — opomenu ga Vajat.

Jedan jahač je hitao prema kolibi. Bila je to Meri. Skočila je s konja i potrčala prema kolibi. Držala je pušku na gotovs.

Vajat joj priđe.

— Mene tražite?

Htela je da podigne cev, ali je maršal dočepao za ruku, istrgao pušku i rekao:

— Dobro je što ste došli, gospo-

dice Kamberlend. Tako bar znamo da ste bili upućeni u otmicu Hari Valkera. A sada vam, na žalost, moram oduzeti konja, jer mister Valker ne može da ide pešice. Kada se ukaže prilika, izmenjaćemo konje. Vi ćete dobiti svog, a Valker svog. Najbolje, prilikom suđenja vašem ocu. Hajdemo mister Valker!

Odjahali su bez reči. Stisnutih usana, žena je gledala za njima. Zatim pođe pešice prema kući.

* * *

Kada je Bil Kamberlend u podne sledećeg dana, na čelu svojih ljudi, namrštena lica ujahao kroz kapiju svog ranča, nije nikog video.

— Džef! — zaurla Kamberlend.

Plavi momak dođe lagano iz kuće. Nosio je zavoj na desnoj ruci.

Kamberlend podiže obrve.

— Šta je to?

— On je bio ovde, gazda — reče revolveraš suvo.

— Ko?

— Pa ona skitnica!

Kamberlend protrlja lice. Činilo mu se da sanja.

— Ko? Čoveče? Otvori usta, inače ću ti sasuti zube u grlo. Ko je bio ovde?

— Čovek koji je neki dan bio ovde. Onaj visoki, crni.

— Ko? — ovo pitanje Big Bila više je ličio na krik.

Plavi momak poblede.

— Čovek bez kolita — reče razvučeno.

Kamberlend obode svog ožnojenog konja. Ispred verande besno kliznu iz sedla. Hajli ga je sledio.

— Šta hoćeš? Idi na posao! Hajde, dangubo!

Hajli se nemo okrete i pođe prema Džefu Lopinu. Morao je da na nekom iskali svoj bes. Mladi revolveraš mu se učini najprikladnijim. Osim toga, mrzeo ga je kao samo smrt.

— Znači bio je ovde i pretukao te!

— Nije me tukao, pucao je!

— Pucao? Na tebe! I gde je on sahranjen?

Lopin razvuče usta.

— Bio je brži! — govoreći to, oborio je pogled. — Mnogo brži, čak. Ne poznajem čoveka koji tako brzo poteže oružje i tako tačno pogađa.

Kauboji su se čutke okupili oko plavog momka. Niko ni reč nije izustio.

*
* *

Kamberlend je nervozno šetao gore dole po predvorju.

— Meri! — uzviknuo je oštro.

Devojka dođe tek na treći poziv.

Kamberlend je mračno pogleda.

Gde se skrivaš? Šta se ovde dešava? Kakvo je to ponašanje, govori! Onaj plavokosi lupež se potukao sa onom skitnicom? Kada je bio ovde?

— Sinoć! — I Meri potanko ispriča ocu sve šta se dogodilo.

Rančer se uz psovku zavalio u naslonjaču.

Neko vreme vladala je mučna tišina. Onda Meri upita:

— Jesi li napisao pismo za Vajata Erpa, tata?

Kamberlend se nasmeja.

— Ti si doista detinjasta, Meri!

Ona mu priđe.

— Znači, nisi mu pisao. Ali oče, ti si to rekao i mister Gledstonu i Veltonu, svima u gradu?

— Rekao, rekao. Šta onda? Moram tim lupežima svašta da pričam.

— Znači ti ne nameravaš uopšte da mu pišeš?

— Ne budi tako detinjasta. Kako mogu da pišem čoveku kakav je Vajata Erp. Bog s tobom, pa on nosi zvezdu. Ne misliš valjda ozbiljno da bi on jahao za nas?

Meri se trže kao gromom pogođena.

— Znači sve to je istina?

— Šta je istina?

— Vajata Erp ne može da jaši za nas, zbog toga što nosi zvezdu, a mi ne činimo ispravne stvari.

— Gluposti! — grmeo je Big Bil razdraženo. — Ispravne stvari? Šta je to uopšte?

Meri se zagleda nismo oca u sveže okrečene zidove. Onda se lagano uputi napolje oborene glave.

*
* *

Na putu prema malom ranču Hari Valker je obavestio svog oslobođioca kako se sve odigrao. Mek Hajli je pre podne iznenada banuo sa petoricom svojih ljudi. Naredio mu je da pođe s njime do Kamberlend ranča. Valker je, jasno, odbio. Onda ga je Hajli silom i pretnjom prinudio i odvuкао u kolibu. Pet puta je dolazio i stavljao mu pod nos kupoprodajni ugovor, koji je Valker pod pretnjom smrti trebalo da potpiše.

— Jeste li potpisali? — pitao je Erp.

Preko uzanog Valkerovog lica preleteo je gorak osmeh.

— Ne, Evans, to ne biste doživeli. Ja bih prodao svoju zemlju Big Bilu isto toliko skupo kao što bi to učinio i Hartman. Cena bi bila — glava!

Donosili su mu jelo u kolibu i devojka ga je nekoliko puta obišla. Pošto je bio vezan, nisu smatrali za potrebno da postavljaju stražara.

Sledećeg dana predveče stigli su na mali ranč. Pregledali su brave i našli da su netaknute. Big Bil se znači nije usudio da ponovo posećuje imanje. Možda je ozbiljno shvatio Erpovu pretnju, koju je Meri prenela „Ako se Valkerovom ranču nešto dogodi, „K” ranč će biti u plamenu.”

Dva čoveka, Vajat i Valker sedeli su do duboko u noć i razgovarali.

Valker je zabrinuto mahao glavom.

— Ja ću istrajati, Evans. Ali, to je u suštini beznačajna borba. Big Bil ima dužu ruku i veći dah. Sa ovo malo goveda što imam, nema mi napretka. Tu je Hajli u pravu. Žali bože! Sa ovo nekoliko dugorogih goveda ništa ne biva.

— Tako je — prekide ga Erp. — Zbog toga već duže vreme razmišljam, da nije možda bolje da nabavite drugu vrstu stoke — herforde.

— Osetljivija su od longhorna.

— Jesu, ali imaju više mesa. Znači, donose mnogo više novca. Poznao sam jednog malog rančera, preko kod Lamara u Misuriju, koji nije imao velike pašnjake. Da je držao longhorne, propao bi. Ali, imao je šezdeset herforda i na njima više zaradio nego na četiri puta više longhorna. Naravno, herfordi su osetljiviji, ponašaju se gluplje i moraju se više čuvati, ali kada se prodaju, muke se isplate.

Valker je zamišljeno trljao bradu.

— Za to bi morao da prodam svu svoju stoku. Inače ne bih imao dovoljno novca. I za samo pedeset herforda morao bih sve svoje dugoroge da prodam. A gde bih uopšte sada i mogao da nađem herforde?

— Imam ideju. Kada sam išao do Termolen ranča, usput sam video jednog stočara koji ima herforde. Mogli bismo ga posetiti. Sigurno će nam toliko grla prodati.

— A šta sa longhornima?

— Povešćemo ih i usput prodati.

— Gde? — upita rančer nesigurno.

— Na stočnoj pijaci u Haringtonu.

*
* *

Dorat upregnut u mala kola sa amnjevim predvodio je grupu, a

Valker i Vajat jahali su sa strane.

Vajat je bio, doduše, čas napred, čas sa strane, čas pozadi i vraćao goveda. Stalno je bio u pokretu.

Hari Valker se češkao iza uha i razmišljao šta bi mogao da uradi da mu nije ovog izvanrednog kauboj Vana Evansa. Od trenutka kada ga je ovaj oslobodio iz kolibe, nije prestajao da razmišlja o njemu.

Kada je mrak počeo da se spušta, predložio je Vajat rančeru da prenoće u jednoj prilično zaklonjenoj uvalici. Valker se složio. Zapalio je drva koja je kauboj sakupio, postavio gvozdeni tronožac, obesio bakrač i uskoro se počeo da širi prijetan miris supe.

Na kraju su skuvali kafu. Vajat prvi preuze stražu. Kada je konačno probudio svog gazdu, sve je bilo mirno. Goveda su bila mirna i konji takođe.

Kada je Vajat ponovo preuzeo stražu, mesec je bio već visoko na nebu. Zvezde su bile rasute i bacale srebrnasti sjaj. Čovek iz Misurija običe goveda i pope se zatim na jedan proplanak sa koga je mogao da obuhvati pogledom celu udoljicu. Sve je bilo mirno. Samo se jednom u daljini čulo zavijanje hijene. Onda opet zavlada mir. Dugoroga goveda su bila već generacijama navikla na divljinu i ovakva putovanja. Samo se po neko mlado tele uznemirilo.

Iznenada se Vajat saže i priljubi uho na zemlju. Osluškiavao je. Osećao je da zemlja treperi pod kopitima mnogih konja.

Ništa se međutim, nije videlo. Vajat se brzo vrati natrag i probudi Valkera.

— Brzo u kola!

Rančer je trljao oči i dremljivo se zanosio u hod.

— U kola! — doviknu mu Vajat.

Dok se Valker peo u kola, Vajat je nameštao pokrivače, sedla i ostalo.

Rančer je već sedeo u kolima i držao kolt u ruci. Kada se Erp popeo na kola i otkrio platno, rekao je rančeru:

— To nije ništa, gazda. Uzmite pušku. Sačekaćemo. Ako bude potrebno uzeću vinčesterku. Video sam kada ste je čušnuli u kola.

— Tako je, uzvratil rančer. U svakoj ima po pet metaka.

Posle izvesnog vremena Valker upita:

— Na šta to čekate?

— Na jednu ljubaznu posetu — uzvratil Vajat hladno.

— Jeste li videli ljude?

— Ne, ali sam ih čuo.

— Banditi?

— Nije isključeno. Ne znam tačno. U svakom slučaju bolje da smo zaklonjeni iza debelih dasaka, nego da budemo na otvorenom prostoru u sedlima.

Odjednom se Vajatov konj uznemiri.

— Ovde su! — prošaputa Erp.

Tačno. Preko, na uzvišici pomakla se neka senka iza žbunja. Odmah zatim se s druge strane pomače senka. Treći čovek je stajao gore, na kraju udoljice. Njegova prilika se jasno ocrtavala na mesečini.

Onda odjeknuše pucnji. Četiri hita istovremeno. Zarili su se u vešto umotane pokrivače iza žbunja.

Nekoliko trenutaka vladala je tišina, a onda sva četiri napadača potrčaše prema žbunju. Ustremili su se prema spavačima.

U to Vajat promoli cev vinčesterke kroz platno na kolima i doviknu.

— Ruke gore, momci! — Glas mu je odjeknuo hladno i otsečno.

Napadači se trgoše. Jedan pokuša da se maši za kolt. Teška vinčesterka zagrmel. Čovek kriknu i smestav stavi ruku na usta.

— Bacite oružje! — uzviknu maršal. Brzo, inače pucam. Imam još za svakog po metak!

Ljudi lagano pobacaše oružje.

— Štitite mi leđa — dobaci Vajat rančeru i skoči s kola.

Ostavio je pušku u kolima.

Valker se tako snažno ujede za usnu, da ga je zbolelo. Posmatrao je svog hladnokrvnog kauboja kako preko čistine ide prema banditima. Pokupio je opasače i bacio ih daleko iza sebe. U tom trenutku se jedan od bandita ustremi na njega. Vajat ga u poslednjem deliću sekunde preduhitri. Uhvatio ga je za desnu mišicu i drugom rukom udario u potiljak. Napadač se sruči u travu kao prazna vreća.

— Dakle, momci — počel Vajat, kao da se ništa naročito nije dogodilo. — Ovo je bila lepa stvar. Srećom, živi smo i možemo da vam zahvalimo na ovom podmuklom prepadu. Još jedna molba — bez gluposti! Preko u kolima sedi čovek koji drži prst na obaraču nepogrešive vinčesterke. Tako! A sada neka mi prilazi jedan po jedan i pruži šape.

Erp je stajao tako da ne bude Valkeru na meti, niti mu zaklanja vidik. Banditi su prilazili jedan po jedan, a čovek iz Misurija im je kožnim remenjem vezivao ruke na leđa.

Kada su sva četvorica vezani sedeli na zemlji, reče maršal:

— To je bio divan prepad, momci! Ali ni mi baš nismo naivni. Zatim svu četvoricu veza jednim lansom.

U praskozorje nastavili su Valker i njegov kauboj put. Pozadi za kola privezali su bandite. Morali su da idu pešice sve do Haringtona, okruženi govedima u oblaku prašine.

Vajat je našao njihove konje i upregao u kola. Duboko zamišljen, jahao je Hari Valker sa strane. Lice mu je bilo pokriveno korom, obrazovanom od znoja i prašine. Usput je razmišljao o čoveku koji je s druge strane, kao fantom, jurio tamo amo, i vodio. Vraški momak, taj Vin Evans...

Dva dana kasnije, u kasno popo-

dne, stigli su do padine koja je vodila u pitomu udoljicu. Na sredini je ležao grad.

Vajat potera svog neumornog konja do Valkera i pokaza rukom:

— Harington, mister Valker. Stigli smo do cilja.

Valker pogleda dugi niz kuća, pa upita:

— Hoćemo li još danas obaviti posao?

— Jasno.

Pred samim gradom Vajat ostavi goveda. Valker je ostao kod stoke, dok je Vajat terao bandite ispred sebe duž glavne ulice.

Velika tabla na sred ulice označavala je šerifovu kancelariju.

Vajat izruči četvoricu bandita, govoreći:

— Oni su nas u sred noći napali. Ispalili su četiri metka. Svaki od njih je pucao, jer u svakome koltu fali po metak. Sva četiri hica pogodila su umotanu čebad, misleći da smo gazda i ja tamo.

Šerif, mršav čovek, crvenog lica i svetlih očiju, zviznu kroz zube:

— Aha, to je divno, kauboj! Dvojicu od njih poznajem, a druga dvojica će mene upoznati. — Iznemada se trže. — Hej! — prišao je jednom od bandita i odmerio ga: — Zar ovo nije Nils Kamberlend?

Vajat se iznenadi.

— Kamberlend, rekoste?

— Da. — Mali šerif nabra obrve i munu bandita. — Burazeru, mi se poznajemo, zar ne? Ti si Nils Kamberlend?

Na to ovaj samo prosikta:

— Tako je, ja sam Nils Kamberlend?

— Divno, bogami — mrmiljao je šerif. — Tvoj otac, naravno, opet ništa ne zna o tvojim podvizima?

— Zna! — reče mladi čovek. Zna i te kako. — Ovog puta, pošto mi verovatno sleduje konopac, jer sam pucao na dva zaspala goniča stoke, nema svrhe da lažem.

Onda mladi razbojnik obavesti da

je Bil Kamberlend ponovo primio zabludelog sina, pod uslovom da ovu dvojicu goniča stoke likvidira.

Šerif ispriča Vajatu.

— On je običan drumski razbojnik. I na užasavanje svog gordog oca, poznat je kao takav u celom kraju. Ali u poslednje tri godine je ovaj pijanac, varalica na kartama i revolveraš iščezao bez traga i glasa. Evo ga opet i odmah je zaradio — konopac.

Šerif zabaci glavu.

— Slušaj me dobro, Kamberlend! Dobro je što se odmah po tvom povratku kući stvar okončala. Da nije tako, još bi mnogo nevolja natovarilo svom ocu na vrat. A tvoj otac, jasno, zna za tvoje gadosti. Ti si mu jedina briga...

Iako se mladi Kamberlend bunio, šerif je naredio dvojici svojih pomoćnika da ga odvedu.

Vajat nije smatrao potrebnim da šerifa upućuje u pravo stanje stvari. Bio je ubeđen da je mladi lupež govorio istinu i da mu je otac doista naložio da ubije njega i Valkera. Jasno, šerif u to nije poverovao. Mislio je da je Nils svojom izjavom samo pokušao da se izvuče i svali na drugog krivicu.

— Stari ga je već nekoliko puta izvukao iz sosa — rekao je šerif. — Ovog puta će morati da se drži po strani. Momak će sa ostalima posetiti. Pre tri nedelje su kod Abilene napali dvojicu naseljenika, i ubili ih. Jedan indijanski vodič ih je video. Dvojicu je prepoznao: Lata Genona i Stiva Hindriča. Bila su još dvojica. To mogu biti samo ovaj crvenokosi lupež i Nils Kamberlend. Ovog puta je gotovo sa naslednikom „K” ranča.

* * *

Šerif je uputio Vajata kod Pata Blamfilda. On kupovao stoku.

Blamfild je bio stari Teksašanin.

Gundajući i kašljući seo je na kola i odvezao se sa Erpom van grada, gde ih je Valker čekao sa stokom.

Ponudio je tri dolara po grlu.

Valker načini kiselo lice, ali je hteo da pristane.

Na to progunda Vajat:

— Tri dolara? Baš ste mudri Blamfild. Hari Valker ima najbolje longhorne u Floransi. Ako dobijete grlo po četiri dolara, napravili ste lep posao.

— Nemoguće! — uzviknu Tekšanin i zakašlja se.

— Dobro, nećemo se svađati — reče Vajat. — I onako sam hteo da se obratim Samu Haverkornu.

Blamfild zabaci glavu:

— Haverkornu? Zar ste tom lažljivcu hteli da prodate stoku?

Vajat je, u stvari, od šerifa čuo da je taj Haverkorn opasan Blamfildov konkurent i da se stalno koškaju međusobno.

— Naravno, taj čovek ima oko za dobra grla. Kada je nedavno prolazio pored našeg ranča, rekao je da imamo odličnu stoku.

Pat Blamfild je platio četiri dolara po grlu. Platio je odmah na licu mesta.

Vajat i njegov gazda su se još pre mraka uputili prema jugozapadu. Te noći nisu postavljali stražu. Vajat nije rekao rančeru da se među banditima nalazi zabludeli Big Bilov sin. Nije imalo nikakve svrhe da mu to govori.

Blamfild im je preporučio Hakat ranč. Džems Hakat je bio poznati odgajivač herford goveda. No, uzalud su prevalili toliki put. Poznati rančer nije imao stoku na prodaju. Nešto ranije prodao je veliko krdo.

Krenuli su dalje. Jednog tmurnog, kišnog prepodneva nalazili su se na putu sa koga se odvajao krak za Termolen ranč.

— Mogli bismo da posetimo starog — predloži Valker.

Vajat prihvati. On je to i sam želeo. Skrenuli su desno preko paš-

njaka i prečicom, za pola sata, stigli do ranča. Valker zaustavi konja i osmotri tužne ostatke starog ranča.

— To je živa šteta — mrmljao je.

— Sve je ovo delo Bila Kamberlenda.

— Jesu li njih dvojica kasnije imali neki sukob? — upita Erp.

— Kako da ne. Kamberlend je hteo da mu otkupi zemlju. I to po smešno niskoj ceni. Termolen nije pristao. Onda mu je Zlatni Bil zavrbovao kauboje. Za godinu dana starom Termolenu nije ostao ni jedan jedini čovek. Kada bi starom i uspelo da nađe nekog momka, došao bi Big Bil i odvuкао ga. Nije žalio novca, samo da starog upropasti.

Kod bunara su još uvek stajala stara, poluslonljena kola a vrata na ambaru tužno cijukala. Držeći se na jednoj zadržaloj šarki. Sve je bilo isto kao i onog dana kada je Vajat bio ovde.

Ostavili su kola ispred verande, kliznuli iz sedla i popeli se uz nekoliko rasklimatanih stepenica.

Valker zakuca na vrata.

— Termolen, ja sam, Valker! Mogu li da uđem?

Niko se ne odazva. Samo su i dalje vrata na ambaru žalosno škripala.

Neko mučno osećanje ispuni Vajata. Odgurnuo je rančera u stranu i ušao u kuću. Zastao je kao ukopan.

Valker pride:

— Šta se dogodilo?

Odmah mu je bilo jasno šta je njegovog kauboja ukopalo na mestu.

Ispružen, lica zarivenog u pod, ležao je nesrećni starac. Košulja na leđima bila mu je pocepana i krvava. Zrno mu je prekratilo život. Mora da je već više dana ležao tu.

Valker i Erp su iskopali grob i sahranili starca.

Stajali su neko vreme ćutke kraj

humke. Kiša poče da pada. Vajat je govorio, kao za sebe:

— Godinama je čekao smrt. Dva-
deset četvrtog oktobra bi imao sto
godina. Došao je neki bandit i do-
neo mu smrt. Metkom u leđa!

Ništa nije upućivalo na to kako
se drama odigrala, kako su izgle-
dali poslednji minuti starog Holan-
danina. Ništa izuzev starog kolta
na podu.

Vajat ga podiže, okrete doboš i
primeti da jedan metalak nedostaje.

Vajat je razmišljao: da nije to
jedno ispaljeno zmo pogodilo cilj?

Napustili su Termolen ranč. Ne-
raspoloženi i bez reči. Vajat se
držao puta koji vodi pašnjacima na
kojima je prilikom prve posete Ter-
molen ranču video herford goveda.
U kasno popodne naišli su na krdo.
Čuvalo ih je nekoliko kauboja. Ob-
jasnili su im da pašnjaci i stoka
pripadaju mladom Rodžeru Danha-
mu. Pokazali su im put do ranča.

Predveče su stigli na cilj. Mladi
Danham ih je srdačno primio i od-
veo u kuću. Brzo su se pogodili.
Sutradan ujutru trebalo je da za-
ključe posao. Tu su i prenoćili, a
sutradan ujutro su sa rančerom iz-
jahali na pašnjak. Uskoro su pro-
brali goveda, i jedan deblji svežanj
novčanica promenio je vlasnika.

*
* *

Bil Kamberlend je nervozno šetao
gore dole u dnevnoj sobi svog ran-
ča. Daske su škripale pod njegovom
težinom.

Njegov revolveraš Seron bio je
naslonjen na kamin. Pogledom je
pratio svog nervoznog gazdu.

Iznenada Kamberlend zastade i
oštro pogleda Serona.

— Stvar mora najzad da se okon-
ča, Seron. Zašto vas plaćam?

— Ne za to da ispravljam glupo-
sti koje je počinio Hajli, mister.

Oštrim koracima rančer priđe re-
volverašu.

— Koje to gluposti? — upitao je.
Seron ravnodušno sleže rameni-
ma.

— On bez prestanka čini gluposti,
mister. Veoma je nepromišljen.
Možda je dobar kauboj, ali ne zna
da se ophodi sa ljudima.

Kamberlend stavi ruke na leđa.

— Ja vas razumem, Seron. Hoćete
time da kažete da ja činim gluposti
i ne umem da se ophodim s ljudi-
ma?

— Ne, to nisam rekao, mister. Go-
vorio sam o Hajliju.

— Nadzornik čini samo ono što
mu ja naložim. Nego, da ne gubimo
vreme u glupim razgovorima, Se-
ron. Uklonite tog čoveka s puta.

To nije rekao glasno, ali je pret-
nja u glasu bila očigledna.

— Kako da to shvatim?

— Tačno onako, kako sam vam
rekao, Seron. Samo tako.

— Znači da tog Evansa izazovem
na dvoboj?

— Da.

— To neću učiniti, mister.

— Aha! Nećete to da učinite? Vi-
di molim te? — Prišao je još bliže
revolverašu i dočepao ga za kaput.
— Dakle, to nećete da učinite? Gde
vam je razum? Zar si zaboravio,
huljo, šta sve znam o tebi? Ko je
bio džentlmen koji je prilikom jed-
ne, ne baš fer partije karata ubio
Palgrina? Džentlmen koji je varao?
Znaš dobro da sam bio svedok, da
znam da si ga bez opomene ubio, iz
čistog besa, jer te uhvatio u prevari.
Zar si to zaboravio, amigo?

Revolveraševo lice dobi boju pe-
pela.

Kamberlend ga tako jako pritis-
nu uz kamin, da mu je šešir pao s
glave. Rekao je sasvim tiho:

— Vi ste ucenjivač, mister.

Kamberlend ga hladno preseče
pogledom.

— Izgovoriš li još jednom takvu

reč, baciću te na pod. A šta si ti? Prijavi, mali pas sa revolverom! Onaj koji pred prvim žilavijim momkom podvija rep. Slušaj me dobro. Tede Serone! Ti ćeš tog Evansa izazvati!

— On se ne zove Evans! — tvrdio je revolveraš.

— Kako se onda zove? — urlao je rančer. — Ti vidiš priviđenja. Taj lupez blefira!

— Ne blefira. Video sam mu oči.

— Oči — grmeo je rančer. — Šta me briga za njegove oči! On je, naravno, opasan, žilav momak, a Lopin je verovatno u pravu kad tvrdi da vraški brzo poteže oružje.

— Ne verovatno, mister, sigurno! On je pravi revolveraš. U to možete biti sigurni. Ja imam dobar nos da to osetim. Osećam to. Vidim mu u očima. Taj čovek je izuzetan. Video sam mu u očima nešto što do sada ni u čijim nisam video.

Kamberlend se hladno, preteći nasmeja.

— Tražiš izlaz, Seron. To ti ne pomaže, amigo! Mene nećeš blefirati. Znam ja tvoju sortu. Ja te nisam najmio da mi opisuješ oči mog protivnika, nego da mi ga skloniš s vrata. Jasno?! Tvoje mišljenje o Evansu me ne zanima. Čuo si moje naređenje: izazvaćeš tog čoveka. Niko u kraju ne poteže brže revolver od tebe. Pobeđićeš ga!

— On ne nosi oružje, mister — odgovori Seron suvo.

— Onda ćeš morati da se potru-diš da ga ponese. Osim toga, nije prvi put da poteže kolt na nena-oružanog čoveka.

Seron žmirnu.

— Da! — reče rančer cinično. — Ti si ubio Kida Slidersa, iako je odbacio oružje. Tako je, amigo, i nemoj da te čudi. Big Bil zna mnogo što šta o tebi. Ako se tome doda prepad na poštansku kočiju i ono sa kockarem, ti si tri puta zaslužio konopac.

Lica kao vosak, napustio je revol-

veraš sobu. Napolju je zastao ukočeno za trenutak, a onda pošao. Bilo mu je jasno da nema izbora. Big Bil će ga poslati na vešala ako ne bude izvršio njegovo naređenje.

* * *

Džoni Hartman, najmlađi od trojice sinova starog rančera, čije se imanje nalazilo na severu, jahao je svog ridana glavnom ulicom Floranse. Ispred radnje Majka Robinsona je zastao, sjahao i prebacio uzde preko prečke. Trebalo je da kupi nekoliko sitnica. Velike kupovine obavljao je stari Hartman lično, kada je Robinson jednom mesečno sa svojim velikim kolima obilazio imanja. Kada je devetnaestogodišnji Džoni Hartman izlazio iz radnje i pogledao na ulicu, najednom je ustuknuo. Deset jardi od njega stajao je Mek Hajli, nadzornik Kamberlend ranča. Džoni ga je dobro znao. Konačno, dolazio je nekoliko puta na njihov ranč sa predlozima svog gazde o kupovini imanja. Uvek je bio odbijen. Kada je bio poslednji put, opasno je pripretilo mladom Hartmanu. Džoni mu je, naime, otvorio vrata. Tada mu je obesni nadzornik Hajli pljunuo u lice. Džoni se nije ni trenutka dvoumio, vratio mu je istom merom. Hajli je, brišući se, besno odmerio mladića i prosiktao:

— To će te skupo stajati, dečko!

Sada je stajao tu, na ulici. Sunce je bacalo svoje tople zrake na mladog Džonija.

— Dođi dole, Džoni! — uzviknu nadzornik odsečno.

Lagano, nesigurnim koracima, mladić je silazio niz stepenice.

— Obećao sam ti, da ću vas sve likvidirati. Ti se toga, svakako sećaš?

Mladi Džoni Hartman nije baš delovao muževno, a još manje opasno dok je silazio niz ulicu i žmir-

kao zbog zaslepljujuće sunčeve svetlosti. Nije ni slutio da će ovo biti njegov poslednji dan, poslednji pogled na sunce, koje je neštedimice blještalo.

Znao je da baš ne barata naročito vešto revolverom. Smatrao je da je dovoljno što su mu braća dobri strelci. On im je najčešće nosio oružje kada je došlo do gužve. Istini za volju radije bi uzjahao bika, nego se nosio revolverima. Znao je dobro da je još dečak.

Krupni Hajli mu doviknu.

— Potegni revolver, burazeru!

Džoni odmahnu glavom. Zatim podiže levicu i zakloni oči od sunca. Svako je mogao da vidi da ga je sunce zaslepilo. Nije hteo da puca. Bio je srećan što mu je otac prekjue dozvolio da odjaše u Floransu i nabavi potrebne stvari. Ne, nije hteo da puca.

U tom trenutku su dva jahača galopirala glavnom ulicom.

Hajli ponovo zauria:

— Potegni!

Momak se i ne pomače.

— Potegni — divljao je nadzor-
nik. Inače ću te ubiti!

U paničnom strahu mladić instiktivno spusti ruku prema opasaču. Čak je uspeo i da izvuče revolver iz futrole. Samo toliko.

Odjeknula su dva hica, jedan za drugim.

Mladi Džoni Hartman je stajao nekoliko sekundi opuštenih ruku niz telo. Lagano, kao da ne shvata šta se zbilo, ometurao je prema prečki i uhvatio uzde svog konja. Onda se sručio kraj životinje, u prašinu.

Dva jahača se zaustaviše uz pogođenog mladića. Nisu se videli od oblaka prašine koji su uskovitlali. Vajat Erp i Hari Valker kliznuše iz sedla i leđeno odmeriše Hajlija. Ovaj se osvrte i pogledom potraži svoje ljude. Prilazili su mu i obra-
zovali zid iza njega.

Preko, ispred berbernice stajao je šerif. Prišao je i upitao:

— Je li mrtav?

— Da! — reče nadzornik glasno.

— Čak je prvi pucao.

— To je istina, šerife! — doviknu
Jul Porter. — Čuli smo njegov hitac!

Šerif ćutke klimnu glavom.

Vajat upita oštro:

— Ako je tako, hteo bih da znam ko je ispalio na mene treći hitac?

— Na vas? — upita šerif.

— Samo su dva hica ispaljena! —
tvrdio je nadzornik.

— Dobro, ako tvrdite! Ali je jedno od ta dva zrna meni pocepalo levi rukav...

Mek Hajli ga besno odmeri.

— Opet ovaj prokleti kauboj
Evans! Šta se vas ovaj dvoboj tiče?

— Pa rekao sam vam već, Hajli. Jedno zrno je bilo ispaljeno na mene. Evo rukava, pocepan je. Svi su videli da je tako i da je koža odrana i krvava.

Na ulici zavlada tišina.

Jul Porter konačno reče oštro:

— Samo su dva hica ispaljena.

Na to Vajat stupi napred, saže se i podiže sa zemlje kolt koji je Džoni Hartman ispuštio iz ruke. Lagano je okrenuo doboš. Čovek iz Misurija hladno odmeri nadzornika Hajlija. Zatim podiže revolver i opali lagano jedan za drugim šest hitaca u nedužno, vedro nebo.

Kada je pustio oružje, vladala je mučna tišina. Svi su čuli. Svako je u sebi brojao. Bilo je šest hitaca. Ukupno šest. Tačno onoliko koliko jedan kolt ima metaka. Erp zavr-
ljači prema nadzorniku prazan revolver i uputi se prema salunu. Valker se brinuo o konjima i o mrtvom Džoni Hartmenu.

Vajat je bio u salunu sam — bar tako je u prvom trenutku izgledalo.

Iza tamne niše pored vrata, sedeo je još jedan gost. Njegovo blede lice izgledalo je u polumraku avetinjski. Vajat ga pogleda.

— Ah, Ted Šeron je takođe ovde. Prosto neverovatno. Zar je sedeo

ovde, dok je napolju, u tobožnjem dvoboju, ubijen čovek — dečak?

Kao oprugom izbačen, revolveraš poskoči. Ruke mu kliznuše prema opasaču. Vajat pođe prema njemu vukući noge:

— Dajte mi vaš kolt, Seron!

Seronova desnica je već bila na opasaču. Potegao je revolver. Vajat je gledao mirno u uperenu cev.

— Samo napred, Serone! U ovom gradu se već toliko puca, da jedan metak manje ili više ne menja stvar. Ili ste vi, možda, borac, koji ne puca na nenaoružanog čoveka?

— Naravno da jesam! — promrsi bleđi Seron i odmah vrati revolver u futrolu.

Vajat se u jednom skoku našao kraj njega i u magnovenju mu istrkao oružje, a onda ga naglo gurnuo od sebe. Seron je pao iza stola. Na svoje užasavanje čuo je kako Vajat okreće doboš i govori:

— Ne, nedostaje ni jedan metak. Pa ipak iz ovog oružja pre nekoliko minuta pucano. Cev je još topla i miriše na barutni dim. Ostaje vam da birate, Seron. Ili ste ubili onog momka napolju, ili ste pucali na mene!

Zatim mu baci kolt preko stola.

Seron drhtavim rukama prihvati oružje, dok je Vajat za šankom mirno naručivao:

— Jednu rakiju, molim.

Revolveraš bez reči napusti lokal.

Džef Kolins, kafedžija, posmatrao je krišom ispod oka čoveka naslonjenog na šank. Servilno se smeškao i rekao:

— Sreća je što češće ne navraćate ovamo, mister Evans.

— Zašto to — upita Erp ispijajući rakiju.

— Pa i sami vidite! Lokal je potpuno prazan. Pre nego što ste došli, bio je dupke pun.

— Znam to. Idem odmah! — pomirljivo uzvрати čovek iz Misurija, baci na šank novac i pođe prema izlazu.

— Još nešto, mister — doviknu mu kafedžija. Ovde je već bio takav oštar momak, kakav ste vi.

Vajat klimnu glavom.

— On verovatno leži gore na groblju, zar ne?

Kolins ga iznenađeno pogleda.

— Da! Kako znate?

— Nije teško pogoditi. Verovatno ga je tamo poslao Zlatni Bil?

— Da! — promuca Kolins. — Ali...

— U redu je, Kolins. Znam i ja nekoliko grobova. Tako je ovde. Ko nije za njega, protiv njega je.

Kafedžija se zamisli, pa reče poluglasno:

— Niko se nije usudio da protiv njega nešto preduzme. Ljudi u gradu pričaju da su naseljenici koje je rasterao, najmili protiv njega velikog revolveraša. Biće zla, Vin. Mi smo ti koji ispaštamo. Koliko pamtim, Bil Kamberlend je stalno izazivao sukobe. Na svom ranču, na pašnjacima, u gradu. Uvek je pobeđivao, a gubili su mali i slabi: farmeri, naseljenici i građani Floranse. Nema nikakvog smisla suprotstavljati mu se. Vi ste ispravan momak, Evans. Potražite sreću na drugom mestu. Odjašite odavde!

Vajat podiže ruku u znak pozdrava:

— Hvala vam velika, Džef!

Kada je izašao na ulicu, video je ljude Kamberlend ranča na tremovima s druge strane ulice. Vladala je čudna tišina. Kada je Vajat pogledao desno, video je na sredini ulice, na rastojanju od petnaest jardi jednog čoveka. Visokog, mršavog, raskoračenog. Bio je to revolveraš Ted Seron. Vajat je odmah shvatio situaciju.

— Znači, još neko treba da umre?

— upitao je.

— Dođi dole, Evans! — prosijtao je Seron.

— Da!

Lagano, bez žurbe, čovek iz Misurija siđe niz stepenice. Zastao je na sred ulice.

Na to zagrne Hari Valker:

— Šta to znači, Seron? On nema oružja!

— Daj mu svoj kolt! — naredi revolveraš.

Valker siđe i sam na ulicu.

— To je ludost! Zar vam jedan mrtav nije dovoljan, prokleti lešinari? Šerife! Šerife!

Ulica je odjekivala od Valkerovog glasa, ali se čuvar zakona ne pojavljuje.

Vajat podiže levu ruku:

— Sačekaj ovde trenutak, Serone!

Dugim, mirnim koracima prešao je koso na drugu stranu ulice i ušao, na opšte zaprepašćenje svih prisutnih, u kuću sveštenika Markusa Oklanda.

Iznenada uzviknu Jul Porter:

— Otišao je po sveštenikov blagoslov!

Kaubozi se surovo nasmejaše.

Vajat je zatvorio vrata za sobom. Velečasni mu je pošao hodnikom u susret.

— Mister Erp — rekao je. — Sve sam video. Pa to je strašno. Šta ćete učiniti?

— Nema mira u ovom kraju, oče. Žao mi je. Dajte mi molim vas moj opasač.

Sveštenikovo lice je bilo potišteno. Vratio se uz stepenice i skoro doneo teški opasač načičkan mećimom. Odmahujući glavom, reče:

— Kakva šteta! Mi ovde živimo u srednjevekovnom mračnjaštvu. U Evropi već dva stoleća ljudi idu bez oružja. Zlo je to, Vajat Erp. Kada ste došli kod mene da biste ovde ostavili kolt, bio sam zabrinut. Sumnjao sam da ćete moći bez nje. Sada kada ga tražite natrag, ponovo sam u brizi.

Vajat uze oružje, opasa ga, izvuče kolt iz futrole, ispita ga i ponovo vrati u futrolu.

— Neka vas bog štiti — reče sveštenik.

Vajat za trenutak zastade u vratima.

— Može li se tu uopšte bog pomi-

njati? — upita Vajat sumorno, izlazeći na ulicu.

Žamor je istog trenutka zamro.

Vajat dodade svoj kaput Valkeru i stade na sred ulice.

Na neki način je sada izgledao sasvim drugačije ovaj kauboj Vin Evans, koji je nedavno došao u grad i preko u salunu tražio posao od kafedžije, koji mu je preporučio nadzornika „K” ranča.

Tada ga niko nije primetio, niti video da je svratio u sveštenikovu kuću i tamo nešto ostavio.

Sada je upadljivo drugačije delovao sa velikim opasačem i nisko obešenim koltom.

Svi su to osećali. Pre svega Ted Seron, njegov protivnik.

Na ulici je vladala grobna tišina. Drugačije nego malo pre kada je prema Hajliju stajao kao protivnik nesrećni mladi Džon Hartman, koji sada leži mrtav u hodniku obližnje kuće.

Čak se Mek Hajlijevo lice izmenilo. Pogled mu je počivao na kauboju Evansu. I on je iznenada osećio koliko je taj čovek opasan. Osećao je pre nego što je dvoboj počeo. Strah je počeo da ga osvaja. Strah za Serona.

Ne zbog toga što ga je mario. Nego zbog toga što bi poraz bledog revolveraša njega lično pogodio. Ali zašto je Seron trebalo uopšte da izgubi? Zar on nije bio najbolji strelac od Vičite do Abilene?

Mek Hajli baci nervozan pogled na Serona. Zašto ovaj ne počinje.

Seron je stajao ukočeno i nepomično.

Zašto ne počinje?

Hajli nije smeo ništa da kaže, ništa da dovikuje. Bio je to čvrsti, nepisani zakon zapada: početak dvoboja može samo da odredi iznivač.

Tišina koja je vladala u glavnoj ulici postajala je nepodnošljiva. Niko nije slutio kakve misli se vrzmaju po glavi revolveraša Serona. Svi

su samo videli njegove oči prikovane za protivnika, kauboja Evansa. Samo je čovek iz Misurija video da se pogled revolveraša Serona krišom spušta prema njegovom koltu.

Ted Serona je uhvatio strah. Svim iznenada ga je obuzeo. Izašao je negde iz dubine njegovog bića i priklješti mu srce, sušio ždrelo i ledio misli. Užasan, preteći strah.

Samo, to na njemu niko nije primećivao. Međutim, svi su dobro videli kako je iznenada krenuo ukočenih udova. Bilo je nečeg čudnog u njegovom hoću, u tome kako je stavljao lagano nogu pred nogu.

Zastao je svega jednu jardu ispred svog protivnika. Vajat je stajao mirno, kao iz kamena isklesan.

Seron podiže težak revolver i odmeri ga rukom, pa podiže pogled i prikova ga za Vajatovo lice. Onda polako vrati revolver u opasač, okrete se i pođe prema svom konju, koji je stajao vezan ispred saluna. Popeo se u sedlo i odjahao glavnom ulicom prema zapadu.

Tišina je i dalje vladala. Teška i pritiskujuća.

Vajat pogleda za Seronom, a onda pride Valkeru, uze svoj kaput, pa zajedno priđuše konjima. Niko nije izustio ni jednu reč.

Ovaj čudan, neočekivani ishod dvoboja, ostavio je mučan utisak na okupljene ljude.

Ted Seron je uzmakao, veliki Ted Seron, i to pred jednim nepoznatim kaubojem. To je bilo neshvatljivo. Prosto nije išlo ljudima u glavu.

Prvi su se pribrali kauboји sa Kamberlend ranča. Okupili su se oko svog nadzornika Mek Hajlija i krišom posmatrali Valkera i njegovog kauboја.

U to su se otvorila vrata jedne velike, prilično nove kuće i Bil Kamberlend stupi na trem. Jedan mršavi, pogrbljeni čovek sede kose i svetlih, vodnjikavih očiju stade kraj njega. Bio je od glave do pete odeven u finu crnu tkaninu i držao u

ruci elegantan sivi cilindar, poslednji krik Sent-Luis mode. Još jedan čovek izađe na trem: Oven Kent, šerif iz Floranse. Zastao je iza starog, sedog čoveka. Najзад se pojavila i Meri Kamberlend, ćerka Big Bila. Držala se malo po strani.

Big Bil pride ivici trema do samih stepenica. Stajao je raskoračen, ruku podbočenih na bokovima. Lice mu je bilo izobličeno prkosom i besom. Pogledao je Vajata koji je upravo hteo da se vine u sedlo. Kamberlend opruži ruku prema njemu i reče:

— Spremaš se da odeš? — glas mu je imao neprijatan metalni prizvuk.

Vajat se ponašao kao da se to na njega ne odnosi i upravo stavio levu nogu u uzengiju.

U to se iz grupe izdvoји nadzornik Mek Hajli i zagrne:

— Hej, čoveče! Big Bil Kamberlend ti se obraća!

Vajat ledeno odmeri nadzornika i reče:

— A vi, Hajli, da se vi možda ne obraćate meni?

Neslavni dvoboj sa malim Hartmenom i Seronov poraz izveli su Hajlija iz takta. Nije više gospodario sobom.

— Prokleti pacove! Pokazaću ti kako se govori sa Big Bilom i njegovim nadzornikom!

Niko kasnije nije umeo da objasni šta se u stvari dogodilo. U svakom slučaju, krupni nadzornik je ležao u sledećem trenutku na zemlji, nosa zarivenog u prašinu, mirno i nepomično.

Kauboји su se ukočili od zaprepašćenja, a onđа jurnuli.

Čovek iz Misurija munjevito po teže revolver. Tamna cev teškog revolvera bila je upravljena u gomilu.

Svi stadoše. Ni jedan od njih nije želeo da kuša sudbinu.

Big Bil Kamberlend povika iz sveg glasa:

— Optužujem ovog čoveka za ubi-

stvo! Sudija O'Kif slušajte me. Vi me poznajete kao časnog čoveka. Ja sam Vilijam Kamberlend i svako me u ovom kraju poznaje. Optužujem ovog čoveka tamo, koji opet drži oružje u rukama, za ubistvo rančera Termolena!

Vajat podiže glavu. Šta to reče? Šta je to izgovorio ovaj samozadovoljni despot, gusar pašnjaka? Vajat je sa mukom uspevao da se savlada.

Čuo je kako Kamberlend i dalje grmi:

— On je ubica! Taj čovek je došao nedavno u naš kraj i doneo nemir. Ubica i konjokradica. Da, sudi-jo O'Kif. On je konjokradica. Sa mog ranča ukrao je konja moje kćeri Meri En Kamberlend!

Pogrbljeni stari čovek sede kose klimao je glavom kao marioneta. Nije ništa rekao. Njegove oči su od-
sutno počivale na Erpu.

Kamberlend je čekao na dejstvo svojih reči. Osećao je da njegova optužba pada na plodno tle. Svi pogledi su bili uprti na optuženog.

To je rančer spretno iskoristio i nastavio:

— To još nije sve, ljudi! Ja tvrdim dalje da je on ubio i malog rančera Roberta Hantera.

Začuše se mnogobrojni povici.

Big Bil podiže ruku i načini teatralni pokret. Bio je sada u svom elementu. Stajao je gotovo celu jardu iznad glava okupljene gomile, što je još više isticalo njegovu krupnu i impozantnu priliku.

— Ljudi, ovde stoji sudija O'Kif. Pozvao sam ga iz Abilene. Treba da se sam na licu mesta uveri u zlo-
dela koja su se ovde odigrala. Nije mu bilo teško da ovog čoveka brzo uništi, ali to nije hteo. Zbog toga, gospodo, zbog toga sam doveo sudi-ju ovamo. On treba da se osvedoči u zločine ovog čoveka i da mu sudi za ubistvo. Čoveku, koga još neki zaslepljeni ljudi smatraju pravičnim i časnim.

Bio je premazan svim mastima, taj Vilijam Kamberlend. Umeo je vraški spretno da celu stvar okrene u svoju korist i da prikaže optuženog u najgorem svetlu.

— Pozvao sam sudiju O'Kifa, da bi on naredio šerifu da uhapsi ovog čoveka. Tako niko ovde neće moći da dođe na ludu pomisao da ja iza svega stojim. I niko ne može da tvrdi da sam tom čoveku učinio nepravdu. Na sve to sam mislio. Sudija O'Kif će suditi! On sam!

Vajat Erp je hladno i nemarno posmatrao rančera Kamberlenda. „Zlatni Bil!” promrmljao je. „Baš je izabrao odgovarajuće ime!”

Big Bil je nastavljao svoju besedu:

— On je došao u naš kraj, skitnica i razbojnik. Ubijao je kao gladni vuk. Noću je upao na moj ranč, napao moju ćerku i ukrao konja i jednog od mojih momaka, jednog hrabrog kauboja, pretukao kao šugavog psa. Došao je bez oružja da bi nas obmanuo. Ali ja sam ga prozreo i neće izbeći kaznu. Seron ga je izazvao. Bio je lud što je to učinio. Velika je sreća da nije došlo do borbe.

Big Bil je prećutao da je u tim žestokim trenucima, kada su Seron i Vajat stajali jedan prema drugom, posmatrao iza zavese u grozničavom iščekivanju. Prećutao je da je sudiju i šerifa zabavljao besmislenim pričama, tako da ništa nisu primetili, ni videli. Kada je pak ugledao da je Ted Seron podvio rep i otišao, žurno je izvukao šerifa i sudiju na polje.

To što je njegova ćerka stajala na prozoru i sve posmatrala, o tome nije vodio ni najmanje računa.

— On je najopasniji vuk koji se u poslednjih deset godina ovde pojavio. To je najopasniji bandit, koga smo ovde videli! Ljudi, ja sam Bil Kamberlend i gotovo pola stoleća se ovde borim za naš kraj, naše pašnjake! Ja sam sagradio ovaj

grad na svom posedu, da bi ste vi imali dom. Nećete li da dozvolite da vam ovaj lupež remeti život i budućnost, da ih zagorčava?

Povici su bivali sve glasniji. Tako glasni, da je Big Bil s mukom uspevaao da ih nadjača. Govorio je i dalje. Doveo je ljude do stanja besa. Onda je naložio da se krene u gradsku većnicu, gde će se održati suđenje i gde će se uvaženi sudija O'Kif izreći pravdu.

Za sve vreme je sedokosi sudija prevlaćio drhtavom rukom preko levog džepa svog elegantnog, crnog kaputa. Bio je star, umoran i istrošen čovek, sudija O'Kif. I još nešto je bio...

Uz glasne povike tiskali su se ljudi oko Vajat Erpa i Hari Valkera gurajući ih prema većnici.

Pola sata kasnije u velikoj dvorani počelo je suđenje. Ljudi su stajali zbijeni jedan uz drugog. Samo je jedna jedina žena bila u dvorani — Meri En Kamberlend.

Vajat Erp je prekrstio ruke na grudima i stajao mirno. Teški kolt visio mu je u futrolji. Niko se nije usudio da mu ga oduzme. I Hari Valke je tretiran kao razbojnik. Stajao je dva koraka od Vajat Erpa.

Proces koji je upravo počinjao, ušao je u istoriju malog grada Floranse. Hroničar Natan Bisbi nazvao je taj dan najcrnjim danom malog kanzaškog grada.

Napolju, na stepeništu, okupili su se dečaci, žene, starci i deca. Ceo grad je čuo šta je Bil Kamberlend rekao. Bio je dovoljno glasan. Nije bilo nikog ko je hteo da propusti ovaj događaj.

Za sudijskim stolom nalazio se zanimljiv skup. U sredini, na jednoj velikoj stolici, koja je naročito za ovu priliku doneta iz susedstva, sedeo je kao na prestolu, Big Bil. Desno od njega sedeo je sudija. Ruke položene na sto, upadljivo su mu drhtale.

Levo od Kamberlenda, posadio se

njegov prvi čovek, surovi Mek Hajli. Kraj njega je sedeo plavokosi revolveraš Džef Lopin. Kraj sudije, sedeo je šerif.

Ovaj pažnje vredan tribunal, okupio se da sudi čoveku koji je stajao četiri jarde od stola.

Galama u dvorani bila je zaglušujuća. Niko nije obraćao pažnju na optuženog, koji je neprimetno zavukao ruku u džep pantalona, izvukao odatle nešto i stavio ispod kaputa.

Big Bil je uzalud pokušavao da nadviče i umiri okupljene. Pošto nije mogao, ovaj neobuzdani čovek poteže revolver i opali u tavanicu. Nije mogao da sačeka trenutak da uništi svog najljućeg protivnika. Sudija je bio samo paravan radi tobožnje pravde kojom je sada operisao.

— Morate da budete mirni, ljudi, kada se ovde izriče pravda. Sudiji O'Kifu potreban je mir da bi izrekao pravednu presudu.

Na Vajatovim usnama lebdeo je podrugljiv osmeh.

Kamberlend je to primetio i prostrelao ga pogledom punim mržnje. Onda se obratio sedokosom čoveku koji je sedeo do njega:

— Vaša milosti, suđenje može da počne.

Drhtavom rukom sudija podiže mali čekić koji je izvukao iz džepa i udario njime po stolu.

— Ja sam Henri Daniel O'Kif, sudija iz Abilene, država Kanzas.

Ljudi kraj njega i svi posmatrači ustadoše. Škripanje stolica i metež koji je nastao, jedva je nadjačavao piskavi sudijin glas:

— Objavljujem da je suđenje počelo!

Svi posedaše, izuzev Vajata Erpa i Hari Valkera.

O'Kif položi čekić na sto, podiže glavu i upravi kažiprst drhtave desne ruke u Vajata.

Optuženi ste za ubistvo, krađu konja, provalu na ranč i prelaženje

preko tuđeg imanja. Dalje, optuženi ste za podbunjivanje ljudi i podstrekavanje...

Kratak, oštar smeh prekinde sudiju. Došao je sa usana optuženog.

Big Bil je poskočio i uzviknuo:

— Šta to sebi dozvoljavaš, huljo! Pustiću da te ovi ozlojeđeni ljudi rastrgnu, ako još jednom prekišeš sudiju!

Zatim se obrati O'Kifu:

— Izvolite, vaša milosti!

Stari sudija je pritisnuo drhtavu desnicu uz lice, verovatno da drhtanje ne bi bilo tako upadljivo. Levičica mu je nervozno dodirnula džep kaputa. Na upalim obrazima pojavile su mu se dve crvene mrlje, kao da je pao u groznicu. Ponovo je ispružio kažiprst.

— Zbog čega, zbog čega ste se smejali?

Vajat uzvratila hladno:

— Jer mi je celo ovo suđenje smešno!

Kamberlend je opet hteo da se umeša, ali sudija ga uhvati za mišicu i zamoli ga da se smiri.

— Znači suđenje vas zasmekava?

— Da, suđenje, sudsko veće i vi lično, Henri Daniel O'Kif.

Posle ovih reči nastala je tišina, koja je pretila burom.

O'Kif uzviknu piskavim glasom:

— Sastav suda vam se ne sviđa?

— Nimalo, mister O'Kif. Za ovim stolom vidim čoveka koji me optužuje. On je rančer-pljačkaš, najopasnije vrste. Kraj njega prepoznajem njegovog nadzornika, drskog momka, kome je svuda pre mesto nego za sudijskim stolom. Osim toga vidim da skup krasi i revolveraš najgore vrste. Gde je porota, mister O'Kif?

— Ako se još jednom usudi da vas oslovi, mister O'Kif ja ću ga...

— kipteo je Kamberlend.

Sudija oštro lupi čekićem o sto:

— A šta imate protiv mene? — upitao je optuženog.

— Mnogo što-šta, O'Kif. Prvo to

što se usuđujete da vršite tu dužnost, iako ste lišeni svih dužnosti i na jednom procesu su vam uskraćene sve počasti koje sudiji pripadaju. Osim toga, tvrdim da ste pijani. Pijani kao i prilikom većine vaših suđenja. I sada ste pijani, Daniel O'Kif. Vaša drhtava ruka stalno dodiruje džep u kome se nalazi mala flaša viskija. Sasvim lepo se nazire kroz tkaninu. Ja vas odbijam, Daniel O'Kif. Vi više niste sudija. Nemate pravo da vodite suđenje, niti da vas nazivaju sudijom ili čak — vaša milosti!

Ove strašne optužbe su ljudima u sali oduzele dah. Pre nego što je bilo ko uspeo da nešto kaže, O'Kif je ustao, drhtavim koracima obišao sto i stao korak ispred Erpa.

Njegov izgled je samo potkrep-
ljavao optužbe koje su na njegov račun izrečene.

Gotovo šapatom je upitao:

— Znao sam da sam vas već negde video. Vaše lice i vaše oči su mi poznate. Kako se zovete?

Dve reči koje je visok, uspravljeni čovek izgovorio, pretvorile su gradsku večnicu u osinjak.

Sa usana optuženog stotrideset devet ljudi je čulo:

— Vajat Erp.

Svako je mogao da razume. Bilo je izgovoreno jasno i glasno. Dejstvo tih dveju reči bilo je užasno. Nastala je neopisiva galama. Svi su vikali, dozivali, urlali!

Bio je to opet Big Bil kome je uspelo da uz pomoć svog vernog kolta umiri prisutne. Užasna slutnja ispunila je rančera. Dok su ostali u sali verovali da je optuženi napravio groznu šalu, Kamberlendu je od straha dobovalo u glavi.

— Mir! Prokleti idioti! Mir!

Larma postepeno prestade.

Big Bil napusti svoje mesto, odgurnu nesrećnog sudiju bezočno u stranu, zabaci glavu i upita poluglasno:

— Kako se vi zovete?

Rekao je — vi. Svako u dvorani je čuo. Tako je! Big Bil Kamberlend je rekao — vi — iako je sve vreme tog čoveka vređao na najgori način.

— Ja vam doduše ne dugujem odgovor, Bile Kamberlend — uzvratil Vajat. — Ali rado ću ponoviti svoje ime: Vajat Erp!

U sali ponovo zavlada napregnuta tišina.

Kamberlend upita, jedva se uzdržavajući, glasom u kome se osećala pretnja:

— Vajat Erp? Tačno Vajat Erp?

— Da.

— Jeste li sigurni? — pitao je dalje podrugljivo.

— Možete se i vi zakleti u to, mister Kamberlend!

— A gde vam je onda zvezda?

Vajat mirnim pokretom odgurnu kaput i otkri levu stranu grudi. Srebrna zvezda je zablistala.

Vilijem Kamberlend ustuknu kao ošinut bičem. Mek Hajli nije više ni zatvorio usta, Džef Lopin je posiveo, a šerif dobio zelenkastu boju.

Kamberlend ustuknu jedan korak unazad.

— Vajat Erp! Vi ste, dakle, Vajat Erp? Hm, dakle tako. Ha! Ha! Ha!

Rezak, gorak osmeh propratio je ove reči. Držao se obema rukama za stomak. — Vi ste dakle veliki Vajat Erp? To je ludo!

I na Meri Kamberlend se uočavala velika promena. Lice joj je bilo crveno. Široko otvorenih očiju, u kojima se ogledala neverica, posmatrala je Erpa! Zar je on Vajat Erp? Neverovatno.

Dakle tu se stari lisac Kamber-

lend uhvatio u kljuse. Podigao je ruku:

— Mi ne protestujemo protiv vaših reči. Ali, veoma je lako zakriti se nečijim velikim imenom. Mi ovde ne poznajemo Vajat Erpa. Samo po čuvenju nam je poznat. Niko ga nije video. Kako ćete to dokazati?

Vajat je samo sa dve strane dobio podršku. Jednu od njih nije nikako očekivao.

Sveštenik se progurao između kauboja i štao ispred Kamberlenda.

— Ja ga poznajem, mister Kamberlend. I to već nekoliko godina. Mogu da svedočim da je on Vajat Erp!

— Ah, vi ste ljubazan čovek, oče. Ali ja znam da je ovaj stranac malo pre bio u vašoj kući. Kako možemo da znamo...

Na to se opet provuče ispred stola nesrećni sudija O'Kif.

— On je Vajat Erp, mister Kamberlend. Sada mi je to jasno. Video sam ga jednom. Bilo je to pre nekoliko godina zimi u Abileni. Vratio se iz lova na bufala i doveo trojicu ljudi koji su jednog lovca napali i ubili. Znao sam odmah da sam ga već ranije video.

Vajat zakopča kaput, stavi šešir na glavu i dade Valkeru znak.

Kao čarobnim štapićem u trenutku se između prisutnih obrazova širok prolaz. Niko ništa nije progovorio. Čutke su posmatrali maršala koji je, praćen Valkerom, napustio gradsku većnicu.

Napolju su uzjahali konje i bez žurbe napustili grad. Dugo niko od njih nije ništa progovorio. Bili su udubljeni svaki u svoje misli.

Najzad Valkeer prekide ćutanje:

— Prosto ne znam šta da kažem, maršale... ja... u stvari... nikada mi ne bi palo na pamet da ste Vajat Erp.

— Pa to vam se ne može ni zameriti — uzvratila Vajat smejući se.

*
*
*

Dok su dva čoveka jahala prema severu, u gradskoj većnici vladala je neopisiva pometnja.

Ishod suđenja je bacio veliku senku na Bila Kamberlenda i znatno okrnjio njegov uticaj. Rančor je to i sam osećao. Znao je da ništa ne može da promeni. Bar ne u ovom trenutku. Bio je to silan šamar.

Napustio je lagano većnicu, ostavljajući svoju ćerku, svoje ljude i osramoćenog sudiju. Pošao je u konjušnicu uzeo svog konja i oborene glave odjahao. Mek Hajli i kauboji sledili su ga na rastojanju od jedne milje.

Samo Meri nije pošla za njim. Išla je glavnom ulicom neko vreme, a onda skrenula u bočnu uličicu. Zastala je ispred lepe, ukrašene kućice ograđene živicom. U to se na vratima kuće pojavi mlada žena, opasana belom keceljom. Pohitala je prema kapiji.

— Meri!

Meri je posmatrala mladu ženu.

— Kejt, bilo... bilo je užasno.

Kejt Bakster potvrdi:

— Znam. Moj brat je bio tamo. Sve nam je ispričao. Molim te, uđi!

Meri je teškim korakom pošla za mladom ženom.

Kada se smestila u naslonjaču u

predvorju, pored nje prođe hitro vitkl Gofri Bakster, ne pozdravivši je.

Kejt uze Merinu ruku:

— Ne obraćaj pažnju, Meri. On je još upola dete.

Meri odmahnu tužno glavom.

— Ne, ne. On je u pravu. Znam da je tata učinio grubu grešku. Strašnu grešku. Stidim se, Kejt. Ne mogu više ljudima da pogledam u oči. Kako je samo mogao tako nešto da učini? Kako je mogao tako da vređa i ponižava tog čoveka?

— Vajata Erpa, zar ne?

Meri potvrdi. Mislila je na čoveka koji je stajao pred sudijskim stolom i iznenada se nasmejao. Mislila je i na njihov razgovor. Kako je samo čudno izgledao kada mu je rekla da je otac pisao Vajatu Erpu i da će maršal jahati za Kamberlend ranč! Tada je on po njoj izručio pozdrav — Vajatu Erpu!

Meri stavi ruku na čelo i duboko uzdahnu. Kako je bila glupa! Neizrecivo glupa! Šta li je on mislio...

Kada je Meri podigla pogled, ugledala je svoju dugogodišnju prijateljicu. Često su se ranije vidale. Pre, kada se njen brat Nils udvarao lepoj Kejt Bakster i redovno ovamo zalazio. Kada je Nils otišao, Kejt je mesecima болоvala. Meri je prestala da dolazi, jer se stidela postupaka svog brata.

Ah, oni doista gotovo nikom nisu ništa dobro učinili — velika porodica Kamberlend! Meri je na to mislila sa gorčinom.

Onda je ugledala na Kejtinom licu krupne suze.

— Šta ti je, Kejt?
Kejt je jecajući odmahivala glavom.

— Ništa, Meri! Ništa!
Sada Meri prihvati svoju prijateljicu za ruku i reče blago:

— Kejt, reci mi slobodno.
Devojčina glava klonu na grudi, dok su joj se plave kovrdže lepile na suzama oblivenom licu.

— Ne mogu, Meri... to je... tako strašno.

— Šta to, govori već jednom!
Meri obuzeše crne slutnje. Stegla je ruku svoje prijateljice i uzviknula:

— Reci mi već jednom!
Na to su se vrata na hodniku otvorila. Mršavi mladić stajao je na njima.

— Reci joj, Kejt! Reci joj kako bi konačno otišla!

Meri ga besno preseče pogledom, a onda uhvati devojku za bradu.

— Kejt, šta se dogodilo?
Devojka nije od suza i jecaja uspela da progovori. Samo se sručila u stolicu.

Mladi Kejtin brat na to prosikta sa vrata:

— Tvoj vrli brat... obesili su ga! Da, gore u...

Mladi Gofri Bakster dobi vruć šamar, tako da mu se obraz zacrveneo. Čelavi, krupni čovek je upravo ušao u predvorje i stao ispred Meri:

— Veoma mi je žao, Meri. Ovaj moj deran je veoma brbljiv i neobuzdan.

Meri ih je gledala kao omađijana. Telom joj prođe hladna jeza. Činilo joj se da se tle pod njenim nogama otvara. Otvorila je usta, ali joj nije ni jedna reč sišla sa usana.

Deran je trijao obraz i nesigurno posmatrao oca.

Najzad je Meri uspela da promuca:

— Mister Bakster... ja... ne razumem.

— Žao mi je, Meri! Veoma žao. Ali, na žalost, istina je to što je Gofri rekao.

Tada devojka naglo podiže ruke i pritisnu ih na uši.

— Ne! Ne! To ne može biti istina!
Bakster je blago uhvati za mišicu i povede prema stolici.

— Sedi, Meri. Nežno i zaštitnički je milovao po kosi. — Sve je prošlo. Prošlo u nepovrat. Nije to bila samo Nilsova krivica. Bila je to greška. Bio je optužen za ubistvo. Vajat Erp ga je uhvatio.

Meri naglo podiže glavu.

— Vajat... Erp! — promucala je. Stari Bakster potvrdi.

— Da. Čuli smo to jutros. Flaerti je doneo vest iz Haringtona. Samo je nama ispričao. Obećao je da u gradu neće o tome da govori. Dobro ga poznajemo, održaće reč!

Meri ustade. Ne podižući više pogled ni na koga i bez i jedne reči je izašla.

Krupnim koracima pošla je glavnom ulicom i uputila se u konjušnicu. Klajd Harper joj dovede konja i osedla ga. Meri bez pozdrava odjaha iz Floranse.

Ljudi koji su se još nalazili na ulici, gledali su je ćutke. Nisu ni slutili šta se u njoj zbiva.

Gonila je konja divljim galopom. Tako brzo još nikad ranije nije prešla put od Floranse do svog ranča.

Formalno je uletela u kuću i za-

tekla za stolom svog oca. Po običaju podbočio je desnom rukom glavu i piljio pred sebe u sto.

Meri se pridržala za zid. Noge su joj bile kao oduzete od dugog i napornog jahanja.

Big Bil ne podiže pogled kada su se vrata otvorila.

— Hej, ko to ulazi ovamo?

Meri se poslednjim ostacima snage držala uspravno. Stala je ispred stola i rekla oštro:

— Oče! Gde je Nils?

Kamberlend lagano zadenu prste u otvor prsluka.

— Nils? Nemam pojma. Otkud ti to pade na pamet?

— Oče! Gde je Nils? — gotovo je viknula Meri.

Big Bil ustade od stola, uputi se prema ormanu i nasu pola vodene čaše viskija. Ispio je u jednom gutljaju.

Na to Meri skoči prema njemu, povuče ga za ruku i oštro ga pogleda u oči.

— Gde je on?

Rančer oslobodi ruku, steže pesnicu i svom žestinom lupi u orman tako da je staklarija zaigrala.

— Bio je na pašnjaku, kada sam došao od Valkera. Video sam ga. Bio je sa nekoliko momaka. Više ne znam. Ostavi me na miru.

Zatim je žurnim koracima pošao ka vratima.

Devojka je doviknula za njim. Svaka reč odzvanjala je kao metak:

— Oni su ga obesili! Gore u Harringtonu su tvog sina obesili zbog ubistva. Vajat Erp ga je uhvatio.

Big Bil zastade u pola koraka.

Onda sede naglo. Njegova široka leđa ostala su kao okamenjena. Kada je to videla, Meri oseti kako je jarost i bes napuštaju i ustupaju mesto dubokom očajanju. Odjednom joj je bilo jasno šta sada taj ukočeni čovek kraj vrata mora da oseća. Uvek je voleo svog sina. Daleko više nego ženu i ćerku, svoj ranč i svoje pašnjake. Stalno je opraštao Nilsu, uvek ga izvlačio iz neprilika, pokrivao njegova nedela. Nils mu se loše oduzio.

Kada se okrenuo prema Meri, lice mu je bilo sivo.

— Šta... šta si to rekla, Meri En?

Na to mladu devojkicu napusti poslednji ostatak snage. Sručila se tu gde je stajala i ostala da leži opružena na podu. Mirna i nepomična. Rančer je posmatrao. Nije se pomerio.

U to neko zakuca oštro na vrata.

Vrata se otvoriše i u sobu uđe Tom, konjušar, a za njim Mek Hajli.

— Čuli smo galamu, gazda.

Obojica su gledali ukočeno u devojkicu. Konjušar je prišao da je podigne. Nije uspeo, pa je pogledao Mek Hajlija. Hajli mu pride u pomoć.

— Ne dotičite je! — uzviknuo je rančer. — Napolje! Napolje!

Tom izlete uplašeno. Mek Hajli je gledao svog gazdu mrzovoljno.

— Gubi se! — urlao je Kamberlend. — Napolje i ti, prokleta kopile!

Dok je dan na Kamberlend ranču, počinjao sumorno, u dvorištu ma-

log Valker ranča dva čoveka su marljivo radila. Zajedno su oborili nekoliko stabala. Onda je Vajat postavio da struže daske, a Valker opravljao ogradu korala.

Valker ostavi za trenutak posao i uputi se preko suncem obasjanog dvorišta do Vajata.

— Maršale, nameravate li da većno ostanete ovde kod mene i radite kao crv?

Vajat zastade, obrisa znoj s čela i odgovori, smeškajući se:

— Naravno da neću, mister Valker. Ali moram još da čekam. Treba li možda da sedim skrštenih ruku?

— Ne, ja vas ne mogu uopšte zamisliti da dokolčite, i jednog trenutka. Samo... ovaj, vi ste me doveli u vraški nezgodnu situaciju. Kauboja Evansa, njega sam još mogao da platim, ali jednog Vajat Erpa ne mogu.

— Ne lupajte glavu time, mister Valker. Vi ste najmiliji kauboja Vina Evansa. I njega ćete platiti za ovo kratko vreme, koliko je radio na vašem ranču.

Valker pruži Vajatu ruku.

— U redu. Nego, šta li će se sada dogoditi?

— To bih i ja hteo da znam — uzvрати Erp.

*
* *

Vajat Erp nije morao dugo da čeka na Big Bilovu odluku. Ali, pre njenog donošenja, dogodilo se nešto značajno na severnom majoru Kamberlend ranča.

Mek Hajli je obilazio pašnjake. Već tri dana boravio je kod sedmo-

rice kauboja na severnom majoru koji se sastojao od tri zgrade, jedne uz drugu, nedaleko od imanja rančera Hartmena.

Bio je veoma topao dan. Sunce je peklo još od ranog jutra. Vazduh je bio užaren. Žega na pašnjacima bila je gotovo neizdržljiva. Sparušena trava krckala je pod kopitama goveda.

Mek Hajli je sedeo na gornjem stepeniku jedne od zgrada majura, grickao vlat trave i posmatrao dva jahača koji su upravo nailazili. Znao je ko su. Rančer Hartmen i njegov stariji sin Pit.

Kada su stigli do zgrada, Hajli ispljunu travku i uzviknu:

— Hej, nestanite sa našeg pašnjaka. Brzo!

Hartmen se nije obazirao na upozorenje. Sjahao je i prišao nadzorniku na sedam jardi.

Nekoliko kauboja koji su videli jahače, stupiše kraj svog nadzornika.

Stari Hartmen lagano skide kaput i pruži ga sinu.

— Hajli, ti si u Floransi ubio mog najmlađeg sina!

Nadzornik ustade i priđe starom pola koraka bliže. Desna ruka mu je visila nad opasačem. Znači, stari je došao da osveti svog sina. Ali to ga nije uznemiravalo. Bio je vešt, brz strelac i ubiće starog! Big Bil će mu za to biti zahvalan.

— Ne, doista. Stari Hartmen nije izgledao kao čovek koji bi mogao brže da potegne oružje. Niko od okupljenih ne bi dao ni probušeni cent na Hartmena u dvoboju sa Hajlijem.

— Da, ja sam Džonija pobedio u fer borbi — procedi Hajli.

— U fer borbi?

— Da, u fer borbi. Moji ljudi i pola grada bili su svedoci.

Na uskim staračkim usnama rančera zaigrao je gorak osmeh.

— Tvoji ljudi i grad Bila Kamberlenda.

Hajli nabra obrve.

— Čemu to, Hartmen? Ako name-
ravate da me vredate, onda poteg-
nite kolt! Pokazaću vam kako mi
sa Kamberlend ranča sa takvima
izlazimo na kraj.

— Mi sa Kamberlend ranča! —
ponovi Hartmen hladno. — Doći će
vreme i vi sa Kamberlend ranča
ćete biti zauzdani. Naučićete kako
čovek u ovom kraju treba da se po-
naša.

Hajli iskosi podrugljivo glavu.

— Ah, da nas nećete baš vi nau-
čiti redu i zauzdavati? Baš vi, star-
če?

— Ne — uzvрати rančer nemarno.
— Ja nemam ni najmanje volje da
lupeže, lažljivce i ubice dovodim u
red. To prepuštam nadležnima.

— Kome to, na primer?

— Vajatu Erpu, na primer.

Za trenutak je nastao tajac. On-
da krupni nadzornik zauria:

— Dosta sad, Hartmen! Ne želim
da se prepirem sa kradljivcem sto-
ke! Očistio sam Džonija jer je digao
nos. Sada si ti na redu! Poteži,
stari!

Obojica se mašišu oružja. Dva hi-
ca odjeknuše i dva oblaka barutnog
dima se podigoše.

Onda stari rančer mirno izvuče
nov metak iz opasača i stavi ga u

doboš kolta, na mesto ispaljenog.
Vratio je oružje u futrolu i hladno
pogledao nadzornika.

Mek Hajli je stajao raskoračen,
staklastog pogleda.

— Padni, banditu! — reče Hart-
men surovim glasom. — Padni, po-
gođen si. Ne postoji ništa više što
može da te zadrži na nogama. Ti si
ustrelio mog dečaka. To nije bila
fer borba. Ali je zato ova naša bor-
ba bila fer! Padni, Mek Hajli. Go-
tovo je. Tvoj život je ugašen. Zrno
se nalazi samo dva inča od tvog
srca. To ni jedan doktor na svetui
ne može izvući!

Na neograničeno zaprepašćenje i
užasavanje ljudi, krupni nadzornik
se sruči na kolena. Prstima je još
uvek stezao kolt, a onda pao na
zemlju, zarivši lice u prašinu.

Mek Džonatan Hajli je bio mrtav.
Njegov život je počeo pre trideset
godina u Misuriju. Okončalo ga je
zrno čoveka, koga je potcenio. Stari
Hartmen je umeo vešto da rukuje
oružjem. Morao je to da nauči, jer
je celog života morao da štiti i bra-
ni dom i imanje.

Znao je dobro da će pobediti Haj-
lija. Nemilosrdno, bez trunke saža-
ljenja gledao je mrtvaca.

Onda podiže pogled prema kaubo-
jima.

On je mrtav, ljudi. Recite to Big
Bilu. I recite mu svakako, kako je
umro. U fer borbi sa mnom. Recite
mu još i to da ću i s njim razгова-
rati sa oružjem u rukama. Neka
zna da stojim uz Vajat Erpa i Hari
Valkera. Neka od sada sa svima
nama računa!

Rekavši to, okrenuo se i uzjahao
konja. Sin ga je sledio.

Hari Valker je kuckao u svojoj maloj kovačnici. Upravo je kovao novu šarku. Bilo je more stvari koje je na malom ranču trebalo obaviti i popraviti. Sada, kada je imao pomoć, bilo je lako.

Razmišljao je o tome da je još ranije priželjkivao da najmi nekoliko kauboja. Ali, čime bi ih plaćao? Možda će kasnije, kada maršal ode, ipak uzeti bar jednog čoveka. Možda će ova nova vrsta goveda ipak doneti boljitak. Iz takvih misli trže ga oštar topot konjskih kopita. Brzo podiže pušku sačmaricu koja je stajala naslonjena uz vrata.

Bila je to žena. Duga, crna kosa vijorila se na povetarcu. Sedela je na Valkerovom konju koji je ostao na Kamberlend ranču.

Valker pusti pušku i pogleda je.

— Ah, gospodice Kamberlend? Sigurno ste došli po svog konja?

Meri skoči iz sedla. Stajala je drhteći ispred Valkera.

— Gde je maršal?

— Nije ovde.

— Gde je? Moram da govorim s njim.

— Nije na ranču. Šta je po sredi? — upita Valker podozrivo.

— Gde je Vajat Erp? — uzviknu devojkica. — Moram da govorim s njim o veoma važnim stvarima!

Valker je posmatrao oprezno.

— Šta je to tako važno i hitno?

— Hartmen je ubio Meka Hajlija.

— Šta? — uzviknu Valker.

— Da, gore na našem severnom majuru. Sada je otac krenuo sa dvadeset kauboja da kazni Hartmena.

— Kada? — procedi Valker uplašeno.

— Još u ranu zoru! Ja sam odmah izjahala... ja... Klonula je od umora, tako da je Valker morao da je prihvati.

Gutljaj viskija je brzo povratio mladu ženu.

— Ostanite ovde, idem po Vajat Erpa — doviknu Valker i odjuri do koralu po konja.

Za dvadeset minuta se vratio sa maršalom.

Devojkica obavesti još jednom, ukratko, Vajata o svemu.

Zatim je maršal ušao u kuću, uzeo dve puške, jednu dobacio Valkeru i vinuo se u sedlo.

— Zaključajte kuću, mister Valker.

Valker ga je poslušao. U to priđe devojkica na konju.

— Mister Erp. Molim vas, poštedite mog oca! Ja...

*
* *

Bil Hartmen, najstariji sin starog rančera ugledao je oblak prašine daleko na jugu. Prišao je ocu i bratu koji su nešto poslovali u dvorištu i rekao kratko:

— Oče, oni dolaze.

Kada se oblak prašine približio, stari reče mirno:

— Opet gužva, momci. Dvadeset sedam puta su nas napadali Indijanci, a devet puta banditi. Ovo što sad nailazi, gore je od svega. To je Bil Kamberlend sa dvadeset jahača. Mržnja ih raspinje. Došli su ovamo da nas unište. Pucajte dok možete.

Puškaranje je trajalo satima. Big Bil je napadao sa svih strana, samo ne s leđa. Srećom. Hartmenovo

imanje bilo je sa zadnje strane zaklonjeno kamenim zidom.

Veće je počelo da se spušta.

Iznenada se Hartmenovi trgoše. Čuli su korake iza leđa.

Stari se maši košta. U to je čuo Valkerov glas:

— Hej, Hartmen. Gde se kriješ?

— Valker! — uzviknu rančer ne shvatajući. Čoveče! Kako ste stigli ovamo?

— Preko planina. Pokazali ste mi ranije tajni prilaz za slučaj...

U tom trenutku na pašnjaku se ponovo ogласише puške.

Kao da odgovaraju na pucnjavu, s druge strane s brega odjeknuše hici iz teške vinčesterke.

Hartmen podiže obrve:

— Hej, šta to sad bi? Dva rančeva sina uplašeno su gledali preko kamenog zida.

Valker promrmlja:

— Ah da! Gotovo da zaboravim — I on je došao.

— Ko to?

— Vajat Erp!

Dva mladića kliknuše oduševljeno.

— Vajat Erp je ovde! Ha, ha! neka samo dođu!

— Pst! — umirivao ih je rančer.

— Zar oni lupeži to treba da čuju, glupaci jedni?

Jasno, i on je bio srećan zbog ove neočekivane pomoći. Svako u kraju je već znao da je Vajat Erp izvrstan strelac, prema tome svakom napadnutom je dobro došao.

Vajat se zaklonio iza stena i dvočedom posmatrao pašnjak, obasjan

mesečinom. Čim bi primetio da se nešto pokreće, pucao je.

To je učinilo ljude sa „K” ranča opreznim. Bes i gnev napuštali su ljude zbog žestokog dočeka koji im je priređen.

Big Bil je ležao iza jednog zaklona i upravo punio pušku. Do njega se došunjao Jul Porter, kome je Hajlijeva smrt donela odličnu priliku da zauzme mesto nadzornika.

Očigledno uzbuđen, upitao je:

— Gazda, šta da činimo?

— Šta da činimo? — siktao je Kamberlend. — Da jurišamo na ranč!

— Da.

— Idiote! Ne sada. Noću to nema nikakvog smisla. Sačekaćemo zoru...

Čekali su.

Čim je dan počeo na istoku da se pomalja, ustremili su se na ranč kao vukovi.

Dočekala ih je vatra iz pet pušaka.

Porter pozva kauboje da se povuku.

Big Bil je ležao na zemlji i psuvao. I on je jurišao. Teško dišući, brisao je očnojono čelo.

— Tamo gore je strelac koji vraški dobro gađa! — mrmlijaao je Porter. Da nije njega, bili bismo na kapiji. Sve mi se čini da ne gađa ljude, namerno ih promašuje. Puca samo da nas upozori. Zrna se zarijavaju kraj ljudi na nekoliko inča...

— Hm, odlični su strelci i Hartmenovi. Inače stari ne bi Hajlija mogao da zbriše.

Horizont je lagano postajao crven i sunce je počelo da žeže.

Dan je uveliko osvojio. Požutjela trava lelujala se na povetarcu.

Jedan jahač je upravo grabio prema Hartmenovom ranču. Kauboži su ga netremice posmatrali. Jurio je u divljem galopu. Bil Kamberlend je prepoznao konja: pripadao je njegovoj ćerki Meri En.

Rančer se malo pridiže i uze pušku na gotovs.

— Evo dolazi neko sa Valkerovog ranča na Merinom konju!

I Porter se pridigao.

— He, gazda — pa to je ona! To je Meri!

Da, bila je to Meri Kamberlend. Zaustavila je konja pred kapijom.

— Meri, Meri — vikao je Kamberlend. — Skloni se odatle. Beži; Mi smo ovde!

Na to devojka podiže ruku u kojoj je lelujala bela maramica.

— Neću, ostajem ovde!

— Smesta dolazi ovamo — urlao je Kamberlend besno.

— Ne, ostajem ovde! Unutra je Vajat Erp, oče. Povuci ljude! Nisu zaslužili da ovde na pašnjacima budu poubijani kao zečevi.

Kamberlend ustade, ne mogavši da savlada gnev. Pritrčao je svojoj kćeri i uhvatio konja za uzdu.

— Vрати se, Meri! Hodi nazad!

U to sa kapije odjeknu glas starog Hartmena:

— Big Bil! Držim te na nišanu! Brojaću do tri. Ako se ne izgubiš, pucam!

Krupni čovek se povuče natrag i sruči kraj Portera u zaklon. Ovaj je upravo ustajao.

Kamberlend ga je posmatrao upitno:

— Šta je sad, čoveče?

— Jašim!

— Kuda?

— Odlazim odavde, mister Kamberlend.

— Jesi li sišao s uma? Ti si novi nadzornik!

Jul odmahnu glavom:

— Hvala mister, ne! Tamo preko je Vajat Erp. Naš posao je time završen. Kakva je to momčad čiji gazda zaslepljen mržnjom uleće u vatru, kad nešto hoće da sprovede? Da su Vajat Erp i Hartmen to samo hteli, bili biste prorešetani kao sito. I niko im ništa ne bi mogao da prebaci. Ne, mister ovo ovde više nije posao za mene.

Big Bil je urlao:

— Nestani sa mojih pašnjaka!

— Da, gazda, to ću i učiniti. Budite bez brige. Jahaću u drugi kraj na bolje pašnjake...

Jul Porter ode do svog konja, pruži kauboju koji je čuvao konje čutke ruku i vinu se u sedlo...

Do sada je učestvovao u svim akcijama „K” ranča. Ali mu je sada iznenada puklo pred očima da to nisu bile poštene akcije.

Big Bil je netremice posmatrao kapije Hartmenovog ranča, koji se na njegovo neopisivo zaprepašćenje otvorila da propusti Meri Kamberlend.

Tada se dogodi nešto od čega se moćnom Kamberlendu digla kosa na glavi.

Kapija se ponovo otvori i jedan

čovjek izađe napolje. Stupao je lagano napred prema kaubojima.

Vajat Erp! Približavao se korak po korak.

Ljudi poustajaše. I Kamberlend poskoči:

— Napred, zбришите ga! Momci, ustrelite ga!

Niko nije podizao pušku. Srebrna zvezda blistala mu je na grudima. Kauboji ga propustiše. Maršal je išao pravo prema Kamberlendu. Tri koraka pred njim je zastao.

— Vaša ćerka mi je rekla da će doći do okršaja, do borbe za zemlju.

Rančer je ćutao.

— Ali ja vam velim da je ovo divljanje jednog gusara. Sedite na konje i vratite se kući, Bil Kamberlend. I zahvalite bogu da na bojištu nema ubijenih. Bob Hanter je morao da umre. Neki kukavni bandit je starom Termolenu pucao u leđa, Džoni Hartmen je poginuo, vaš nadzornik je mrtav. Neka to bude kraj, Bil Kamberlend.

Na to mu rančer priđe bliže. Siktao je na maršala:

— Da, svi oni su mrtvi. Mrtvi kao i Nils Kamberlend, moj sin, koji je u Haringtonu obešen!

Vajat ga hladno odmeri:

— Bolje da ste to prećutali, Kamberlend. Vaš sin je prilikom hapšenja izjavio da ste ga vi podstakli da ubije mene i Valkera na spavanju. Ja znam ljude koji su mu to poverovali, Kamberlend.

Na to se rančer lagano okrete i uputi se prema zbunju, gde je Slim Hatkins čuvao konje.

Bez žurbe su odjahali prema jugu. Na čelu je bio Big Bil Kamberlend.

* * *

Hartmen odahnu sa olakšanjem.

— Kako da vam zahvalimo, maršale?

Vajat odlučno odmahnu rukom. Kada je već bio na konju i na kapiji, video je Meri koja ga je čekala.

— Mister Erp! Vi jašite prema istoku. Povedite me sobom.

— Kuda?

— U Floransu.

Vajat se osvrnu i potraži Valkera pogledom.

— Mi idemo kod Hari Valkera na njegov ranč.

— Onda bih i ja s vama tamo. Odatle ću u grad.

Umorni i iscrpljeni, stigli su u kasnu noć na imanje.

Zbunjen, Valker je posmatrao mladu ženu. Gde da spava?

Maršal ga je izvukao iz neprilike:

— Ja ću spavati u ambaru. A vi u šupi. Onda gospođica Kamberlend može da noći u kući.

„Gospođica Kamberlend je rekao”

— pomisli Meri. „On me prezire.”

Dugo, do pred samu zoru, nije mogla da zaspi.

Kada se ponovo našla u sedlu, osećala se jadno i slomljeno.

Vajat je to primetio i rekao Valkeru, namignuvši krišom:

— Morali bismo da pogledamo danas nova goveda. Možda bi gospođica Kamberlend mogla da sačeka još jedan dan.

Žena se, vukući noge, vrati u ku-

ču i sruči na postelju. Odmah je zaspala.

Kada su se vratili sa pašnjaka oko podne, zastali su zadržani na kapiji. Posmatrali su prozore koji su stajali čisti i širom otvoreni.

Primamljivi miris slanine i jaja širio se iz kuće.

Bio je to miran, prijatan dan. Čutke su seli za sto i jeli.

Popodne je Vajat poslovao u koralu. Meri je sedela na ogradi i posmatrala ga.

Uveče, kada su se opet okupili za sto, Valker je pričao o svojim planovima. Sada je bio uveren da je Vajat Erp bio u pravu: sa ovom vrstom goveda, moglo se opstati i na malom pašnjaku.

Napustili su Valkerov ranč veoma rano.

* * *

Čovek koji je u podne tog dana bio jedini putnik koji je sišao iz poštanske kočije, bio je srednje visine, mršav, koščat i bled. Nosio je tamni šešir, svetli svileni prsluk, blistavo belu košulju — sve u svemu, bio je veoma elegantan.

Oko bedara je imao ukršten opasač sa nisko postavljenim kolbom.

Kada je kočija nastavila put, putnik baci pogled na obližnje kuće. Najzad ugleda zgradu na čijoj je fasadi pisalo krupnim slovima „Hotel Kanzas“.

Pridošlica je išao lagano preko trema, otvorio vrata i stupio u lepo uređeno predvorje.

Iza stola za recepciju ugledao je ćelavog čoveka.

— Ja sam Džoe Bateran — rekao je ostrim glasom.

— Džoe Bateran! — zbunjeno ponovi ćelavko i baci molećiv pogled prema vlasniku hotela, koji je upravo silazio niz stepenice.

— Vi želite, gospodine?

— Moje ime je Džoe Bateran.

Vlasnik hotela se upadljivo trže.

— Da, tačno! Za vas je rezervirana soba, mister Bateran. Tim, otprati gospodina do sobe sedam na prvom spratu.

Pratio je stranca zabrinutim pogledom. Dakle, to je bio Džoe Bateran, koji ispaljuje jedan metak za mnogo novca. Metak u čoveka koga mu pokaže onaj ko ga je najmio. Ubica! Plaćeni ubica.

Znao je da je Big Bil Kamberlend pozvao ovog čoveka. Znao je i zbog čega.

Do večeri je to znao ceo grad.

Po podne, kada je tajanstveni gost sišao u lokal, ispalio je hitac u praznu flašu. Ljudi su ga prestrašeno gledali. Šta će Džoe Bateran ovde? Da ne čeka možda Vajata Erpa? Da neće Big Bil na ovaj način da okonča borbu za posed.

Uveče se pred Kanzas hotelom zaustavila laka dvokolica. Ljudi su videli kako iz nje izlazi Big Bil Kamberlend.

Pred ulazom u hotel pozdravio je vlasnika, Džemsa Haligana.

— Očekujem jednog čoveka — reče Big Bil grlenim glasom.

— On je već ovde, mister Kamberlend.

— Ah! — iznenadi se rančer.

— Mister Bateran sedi u lokalu. U tom trenutku u vratima se po-

javi revolveraš iz Teksasa. Skupio je oči i rekao oštro:

— Vi ste Bil Kamberlend?

Rančer ga odmeri od glave do pete.

— Da, mister, ja sam Bil Kamberlend. Ovde me zovu Big Bil!

— To me ne zanima.

— Čak, Zlatni Bil — dodade hotelijer. Kamberlend nije znao da li je to poruga ili uvaženje.

Revolveraš procedi kroz zube:

— Gde je čovek?

— Obavestiću vas, Bateran.

— A novac? Ostaje li hiljadu dolara?

Kalagan ustuknu i uđe brzo unutra. Hiljadu dolara? Mrmljao je sebi u bradu. „Hiljadu dolara daje Big Bil da bi uklonio maršala. Koliki novac!”

Dok su dvojica, Bateran i Kamberlend, stajali pred vratima, glavnom ulicom Floranse grabila su tri jahača.

Kada je Bateran bacio pogled na ovu trojicu, Kamberlend primeti da je najednom pobledo. Hteo je da se vrati u hotel, kada ga metalni maršalov glas prikova u mestu.

— Hej, Bateran! Šta radiš ovde u Floransi? Zar te nisam posle provala u Vičiti zatvorio i poslao u Seskatevu?

Prokletniče — siktao je revolveraš kroz zube, tako da ga je samo Kamberlend mogao čuti. — Zar mi niste mogli reći da je Vajat Erp ovde? Zar ste me morali namamiti baš u grad u kome se taj krvožedni pas nalazi?

— Je li, Bateran? Jesi li onemeo naprasno? — uzviknu Vajat.

— To je taj čovek — došapnu Kamberlend.

— Šta? Jeste li vi poludeli? Vajat Erp?

— Da, napred! Izazovite ga. Utrostručujem sumu!

Revolveraševo lice poblede još jače.

— Tri hiljade dolara! — mrmljao je. — U redu!

Zatim je spustio ruke na opasač

— Poteži, Erp!

To je bilo poslednje što je izgovorio. Brže zrno iz Erpovog teškog kolta smrtno ga je ranilo. U padu, Bateran je izvukao kolt i opalio. Zrno odbaci unazad Big Bila Kamberlenda. Bio je pogođen u glavu.

Kamberlend se zanesse, zatetura i uhvati se čvrsto za ogradu trema.

Zakrvavljenih očiju gledao je Vajata Erpa, Valkera i svoju ćerku. Upravo su bili stigli u grad.

Nije pao. Stajao je tu kao medved, opasan i snažan.

Vajat kliznu iz sedla, pogleda prvo revolveraša, a onda uhvati rančera prebaci ga preko ramena i odvuče do lekara.

Za jedan sat je ceo grad znao da je Vajat Erp likvidirao revolveraša Baterana i da se Big Bil Kamberlend u kući doktora Makardija bori sa smrću.

Snažna Kamberlendova priroda je nadjačala smrt. Ipak i život mu nije sasvim vraćen. Ostao je bogalj. Povreda mu je paralizovala trajno celu desnu stranu.

To je bio kraj Zlatnog Bila.

Vajat je nekoliko dana kasnije stajao sa Valkerom ispred lekareve

kuće, kada je Meri, očiju natečenih od bdenja, prelazila ulicu.

— Kako mu je? — upita Valker.

— Nepromenjeno. Doktor kaže da više nikada neće moći da hoda, jaši i razgovetno govori.

Moć Big Bila Kamberlenda nepovratno je uništena!

Novi gazda „K“ ranča bila je Meri En Kamberlend. Gledala je Vajata.

— Šta ćete sada započeti, maršale?

— Moram da saznam ko je ubio Hantera i Termolena!

Mlada žena obori glavu:

— Nils! On je to učinio. Otac mi je u groznici to odao.

— To sam i slutio.

Čovek iz Misurija stavi ruke na leđa i zagleda se niz ulicu.

U to maloj grupi priđe šerif.

— Mister Valker! Imam jednu vest za vas. Iz Abilene. Evo je!

Valker uze pismo i otvori omot, pročitao ga pa ga drhtavom rukom pruži Vajatu.

Erp samo prelete pogledom. Poslednji pasus je pročitao glasno:

— ...i tako ostavljam za slučaj smrti sve svoje pašnjake svom zakupcu Hari Valkeru!

Termolen.

— To je testament! — reče šerif važnim glasom. Bio je srećan da najzad može da donese neku dobru vest.

Valker se uhvati za glavu. Šta li je to starcu palo na pamet? Tolika zemlja...

Vajat Erp protrlja bradu, pruži Valkeru ruku, klimnu glavom Meri u znak pozdrava i uzjaha konja.

— Kuda, maršale? — upita devojka žustro.

Erp je za trenutak posmatrao zamišljeno:

— U Vičitu, gospodice Kamberlend...

— K R A J —

Prijatelji,

PAKAO U VIČITI

je priča o opakom Teksašaninu Manu Klementu, kauboju koji je bio lud za vlašću. Man je bio običan gonič, kao i svi ostali koji su sa juga doterali hiljade goveda na ogromne pašnjake ispred grada. Pa ipak, bio je drugačiji taj vatreni Teksašanin: gori, svirepiji i bezočniji! Gonjen ludačkom idejom da nasrne na ceo grad i stavi ga pod noge, postao je strah i trepet za stanovnike.. Bilo je malo hrabrih ljudi, kao doktor Kroft i Kid Kej, koji su mu se suprotstavili i tako omogućili da veliki maršal u nepoštudnoj borbi nasilnika najzad stavi iza brave.

Taj maršal se zvao Vajat Erp.

*Do viđenja!
William Mark*

Sve dosad izišle sveske

CRTANIH ROMANA

„PANORAME“

i

VIKEND ROMANA

možete dobiti ako uplatite na tekući račun NIP „Forum“ Novi Sad po 1.-dinar za svaku svesku i 0,30 dinara za poštarinu. Tekući račun NIP „Forum“: 657-1-255.

Na poledini obavezno naznačite koje sveske odnosno brojeve naručujete i iz koje edicije.

Citaoci mogu dobiti niže navedene sveske „Crtanih romana” ako uplate na ček. račun br. 657—1—255, NIP „Forum”, Novi Sad po 1.— din. po svesci i ukupno 0,30 Din. za poštarinu.

1. Divlji vetar	88. Zlato Ontarija
2. Tajanstveni došljak	89. Kauboj sa gitarom
3. Bitka za ranč	90. Reka smrti
4. Napad iz svemira	91. Zamka
5. Okean gori	92. Teror na granici
6. Zamka za ubice	93. Srebrno sedlo
7. Crna lisica	94. Sin poglavice
8. Klopka	95. Krv i zlato
9. Zlato apača	96. Dvostruka klopka
10. Obračun u Teksasu	97. Dinamitaši
11. Bela poglavica	98. Noću se puca
12. Posao za Karsona	99. Maskirani jahač
14. La Kukarača	100. Karson na tragu
41. Kolo do Kid	101. Grad bezakonja
42. Osvetnici	102. Rat Dejvi Kroketa
44. Potera	103. Kanzas deli pravdu
45. Crni jahač	104. Kidnaperi
46. Avelinjski grad	105. Karson i vrah
47. Pacifik ekspres	106. Konjokradice
48. Zlatni ekser	107. Patrola na Pekosu
49. Roj Renk i provalnici	108. Stranac u sedlu
50. Poslednji od Džemsovih	109. Pobuna u Meksiku
51. Daltoni dolaze	110. Dejvi Kroketa i pirati
73. Miran grad	111. Kanzas protiv Samsona
74. Napad na voz	112. Hrabri narednik
75. Na ratnoj stazi	113. Napad na banju
76. Požar na jugu	114. Sijuksi napadaju
77. Pustinjski saputnici	115. Po cenu života
78. Komančerosi	116. Jahač iz Arizone
79. Bitka za Dakotu	117. Fantom visokih brda
80. Šerif bez značke	118. Dejvi Kroketa u opasnosti
81. Uzvodno od Kalgarija	119. Šerif se vraća
82. Misterija u rudniku	120. Ucenjivači
83. Palikuće	121. Unakrsna vatra
84. Kanjon komanča	122. Tajna misija
85. Brod za Meksiko	123. Stranci na ranču
86. Ček na sto dolara	124. Ko je ubica?
87. Agent za Omahu	125. Misuri u plamenu
	S-1. špijun S-13
	126. Ratnički prolaz
	S-2. Krvavi ključ
	127. Značka za hrabrost
	128. Pijačkaši

ČETVRTKOM
U PRODAJI

PANORAMA

NAJLEPŠI IZBOR STRIPOVANIH ROMANA: VIKING, CELIČNA PESNICA, FANTOM, RINGO, MORNAR LUTALICA, KING — KONG, KRALJ DŽUNGLE, MAČ PRAVDE, DEJVI KROKET, CRNI STRELAC, ASOVI SVEMIRA, UMPAH — PAH i drugi ZA SAMO 1 DINAR.

ČITAJTE SLEDEĆI ROMAN

VAJAT ERP
BROJ: 8
CENA 1 D.

DOK HOLIDEJ

VIKEND ROMAN

PAKAO U VIČITI

IZDAJE I ŠTAMPA NIP FORUM, NOVI SAD, VOJVODE MIŠIĆA BR. 1.
ODGOVORNI UREDNIK: TOMISLAV KETIG